

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
319 ถนนไทยพันทนา ต.โพธิ์ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 33000
โทรศัพท์: 097-040-4357 โทรสาร 0-4564-3607
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY, SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY
319, THAI PANTA ROAD, PHO SUB-DISTRICT, MUANG SI SA KET DISTRICT,
SI SA KET, 33000
TELEPHONE NUMBER: 097-040-4357 FAX NUMBER: 0-4564-3607
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม

วารสารวิชาการ

มนุษยและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY,
SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1

(มกราคม - มิถุนายน 2566)

VOL.7 NO.1
JANUARY - JUNE 2023

ISSN 2586-9086

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

ISSN 2586-9086

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานและทัศนะทางวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นแหล่งในการนำเสนอผลงานวิจัยบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

รศ.ดร. ประภาศิต อานุภาพแสนยการ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน

กรกฎาคม – ธันวาคม

ตีพิมพ์ทั้งรูปแบบรูปเล่มและระบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double Blinded Review)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทรศัพท์: 097-0404357

โทรสาร 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. เอมอร แสนภูวา

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ศักดิ์ พวงอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนา จันทะเทาว์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. นัยนา อรรถนพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัย นิ่มน้อย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิดหทัย ปุยะติ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ชินนาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ดร. สุธีศักดิ์ ฝอดสูงเนิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร. สุริย์ฉาย สุคันธรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร. อุษา กลมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุจิต เพียรชอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์สุวิทย์ อธิศาสด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ภาณุรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร. ธัญวรรณ กำคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ปัญญาพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร. อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุล	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์จำเริญ อุณแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อานันท์ ทาปทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สกฤต วงษ์กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ เวชกามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อาจารย์ ดร. จิตติรัตน์ เวทย์ศิริยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาแว มะแส	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนิทิรา ศักดิ์เมียนแก้ว
อาจารย์กวินวัฒน์ หิรัญบุรณะ
อาจารย์วศณ มังชาดา
อาจารย์ธัญทิพ บุญเยี่ยม

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาไทย

อาจารย์ณลินี อำพันธ์
อาจารย์ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน
อาจารย์สิริธร สุขเจริญ
อาจารย์พรชนก แสนทวีสุข สีดาบุตร

ฝ่ายประสานงานวารสาร

อาจารย์จันทกานต์ พันเลียว	นางนิลวรรณ จันทา
อาจารย์ชลิดา ภูรินินนาท	นางสาวนงนุช แสงพฤกษ์
อาจารย์พรชนก แสนทวีสุข สีดาบุตร	นางสาวปวีศา แดงงาม

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์รัตต์ณัญ สีลาบุตร	อาจารย์โพธิ์พงศ์ ฉัตรนันทภรณ์
--------------------------	-------------------------------

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ในช่วงเดือน มกราคม – มิถุนายน 2566 โดยมุ่งเน้นการทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางวิชาการสำหรับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจได้ใช้เป็นเวทีในการนำเสนอผลงานในการศึกษาค้นคว้าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันจะนำมาซึ่งการสร้างสรรคสังคมและพัฒนาประเทศชาติด้วยการใช้องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยและบทความวิชาการเป็นฐาน ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความที่น่าสนใจทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา รวมทั้งสิ้น 12 เรื่อง แบ่งเป็นบทความวิจัย 9 เรื่อง ได้แก่ การวิเคราะห์แบบท่าการใช้ไหลของนาฏศิลป์จันทรมองโกเลีย:นาฏลักษณะและความหมาย การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับขามคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดจากมุมมองของสหสาขาวิชาชีพ ศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีนของหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคน้ำกระชายในสถานการณ์ COVID-19 ในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาวกัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว-กัมพูชา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 และการเรียนการสอนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม และเป็นบทความวิชาการ 3 เรื่อง ได้แก่ สืบค้นฝ่าผ่น : สื่อสร้างสรรค์ทางสังคมวัฒนธรรมอีสาน กลยุทธ์และกลวิธีการรับมือความเครียด; การเลือกใช้กลยุทธ์ให้เหมาะสม และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการ

ที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมาก อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ
เพื่อใช้ในการศึกษา ค้นคว้า และอ้างอิง รวมถึงนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์
และพัฒนาผลงานทางวิชาการด้านต่างๆ ต่อไป และท่านสามารถอ่านทุกบทความในวารสาร
บนฐานข้อมูล เว็บไซต์ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso/index> หากนักวิชาการ
ท่านใดที่มีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้าของตนเองสู่วงวิชาการ
ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ยินดีเป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาสละเวลา
อันมีค่าร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ และขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่น
ในคุณภาพของวารสารนี้ โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางวารสารมุ่งมั่น
ในการพัฒนามาตรฐานของวารสารให้มีคุณภาพ เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม
และประเทศชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. เอ็มอร แสนภูวา

บรรณาธิการ

Journal of Human and Society,

Sisaket Rajabhat University

Vol. 7 No. 1, January –June 2023

ISSN 2586-9086

Objectives

1. To encourage and publicize the academic writings and to present the academic point of view on Humanities and Social Sciences
2. To be the source of presentation in research writings on Humanities and Social Sciences

Advisor

Assoc. Prof. Dr. Prakhasit Arnupharbsaenyakorn

President of Sisaket Rajabhat University

Scope and Content

Research articles and academic articles on Humanities and Social Sciences, including Languages and Linguistics, History, Community Development, Literature, Sociology, Anthropology, Mass Communications, Library and Information Sciences, Fine and Applied Arts, Religion and Philosophy, Psychology, Law, Political Science, Political and Administrative Science and other related fields.

Publication

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University publish in every 6 months (2 issues per year)

January – June

July – December

It is published in both hard copy and electronic journal system. Every published article has been reviewed by at least 3 experts using a double blinded review method.

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, has been certified the TCI Tier 2 journal ranking in 2021-2024.

Faculty of Humanities and Social Sciences

Sisaket Rajabhat University, 319, Thai Pantha Road, Pho Sub-District,

Mueang Si Sa Ket District, Si Sa Ket, 33000

Telephone number: 097-0404357

Fax number: 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

Editor

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa

Sisaket Rajabhat University

Deputy Editor

Asst. Prof. Dr. Anansak Phuangok

Sisaket Rajabhat University

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Rattana Chanthao

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Naiyana Ajanatorn

Loei Rajabhat University

Asst. Prof. Dr. Ruethai Nimnoi

Maharakham University

Asst. Prof. Dr. Chidhathai Puyati

Ubon Ratchathani University

Asst. Prof. Dr. Jittima Damrongwattana

Nakhon Si Thammarat Rajabhat
University

Asst. Prof. Kanjana Chinnak

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Asst. Prof. Dichitchai Mettarikanon

Walailak University

Lecturer Dr. Suteekit Fordsoongnuarn

Buriram Rajabhat University

Lecturer Dr. Sureechai Sukantararat

Surin Rajabhat University

Lecturer Dr. Usa Klompun

Surin Rajabhat University

Lecturer Suchalak Thamduengsri

Maharakham Rajabhat University

Peer Reviewers

Prof. (Emeritus) Dr. Sucharit Pienchob

Chulalongkorn University

Prof. Dr. Worawut Romrattanapan

Thammasat University

Prof. Dr. Kulthida Tuamsuk

Khon Kaen University

Prof. Suwit Theerasasawat

Khon Kaen University

Prof. Dr. Metcha Sodsonghrit

Ubon Ratchathani University

Assoc. Prof. Dr. Somsak Srisontisuk

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Achara Phanurat

Surin Rajabhat University

Assoc. Prof. Sommai Chinnak

Ubon Ratchathani University

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Soonthorn Panyapong	Chaiyaphum Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Akkarapon Nuemaihom	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Paitoon Mikusol	Independent Scholar
Assoc. Prof. Jamroen Unkaew	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Anan Tabta	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sakul Wongkalasin	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Nonglak Arnee	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sombat Wetchakama	Uttaradit Rajabhat University
Lecturer Dr. Thitirat Wetsiriyanan	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Awae Masae	National Institute of Development Administration

English Proofreading

Asst. Prof. Intira Sakmiankaew
Lecturer Kawinwat Hiranburana
Lecturer Vasana Mangchada
Lecturer Thanyathip Boonyiam

Thai Proofreading

Lecturer Nalinee Amphin
Lecturer Pinanong Champa-ngeon
Lecturer Sireethon Sukjaroen
Lecturer Ponchanok Saenthaweesuk
Seedabut

Coordination Staff

Lecturer Juntakan Panleow
Lecturer Chalida Purinnat
Lecturer Ponchanok Saenthaweesuk
Seedabut

Mrs. Ninlawan Chantha
Miss Nongnut Sangpurng
Miss Pawarisa Daengngam

Journal Design

Lecturer Rattanyoo Silabut Lecturer Popong Chatnuntaphorn

Editorial

The Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, Volume 7, Issue 1 (July – December 2023) aims to serve as an academic platform for faculties, researchers, academics, students, and anyone interested in using it to present research studies in humanities and social sciences fields which will lead to social creation and national development based on research studies and academic articles. This issue consists of 12 interesting articles in society, economy, and education. The 9 research articles are The analysis of Shoulder Movements of Chinese Mongolian Dance Performance: Characteristics and its meaning. A Preliminary Study on Singing Bowl Healing from the Perspective of Multidisciplinary. The Research of Chinese Idioms Reflecting Chinese Culture for Chinese Idioms and Proverbs Course at Rajabhat University. Consumer Opinions on the Consumption of Galingale Juice in the Situation of COVID-19 in Minburi District, Bangkok. The Community Enterprise Management Strategies of Flower Teas and Herbal Teas in Nakhon Ratchasima Province: A Case Study of Nong Nam Sai Community Enterprise, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province. Political History and Context of Local Administration in Si Sa Ket Province. The Development of Digital Information Database 4 Languages Thai English Lao Cambodian for Cultural Tourism Thailand-Laos-Cambodia. Transformational Leadership of Local Administrative Organization Leaders of Surin Province in the 21st Century and Learning to Program Repetition Structures with Augmented Reality Technology. And then the 3 academic articles are Murals: Creative media in E-saan cultural society. Coping Strategies and Coping Skills; Choosing the Appropriate Strategy and Legal Issues on Mule Account Fraud in Thailand.

The articles published in this journal have been reviewed and assessed by the specific field experts which are considered an academic standard that the editorial team emphasizes. Furthermore, it will be beneficial for those who are interested in using these articles for studies, research, and references, including a database for creating and developing academic works in various fields. Every article can be searched on the website <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso/index>. We welcome you to publish your research article in the Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University. Finally, the editorial team of the Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University would like to express our deep gratitude to all qualified persons for taking the valuable time to consider academic works. In addition, we would like to thank academics for their confidence in the quality of this journal and continual submission of articles for publication. We will commit to developing the quality of the journal as a part of social and national development in the future.

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa
Editor

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 7 No. 1 (January – June 2023)

สารบัญ

Table of Contents

บทความวิจัย (Research Article)	
การวิเคราะห์แบบท่าการใช้ไหล่ของนาฏศิลป์จีนมองโกเลีย : นามวลักษณ์และความหมาย The Analysis of Shoulder Movements of Chinese Mongolian Dance Performance: Characteristics and Its Meaning หยิน เว่ยเว่ย /กณิศ ศรีเปารยะ Yin Weiwei / Kanit Sripaoraya	1-19
การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับขามคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดจากมุมมองของสหสาขาวิชาชีพ A Preliminary Study on Singing Bowl Healing from the Perspective of Multidisciplinary เวย์ เว่ย Wei Wei	20-35
ศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีนของหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ The Research of Chinese Idioms Reflecting Chinese Culture for Chinese Idioms and Proverbs Course at Rajabhat University ปิยธิดา สังสีก้าว Piyathida Sangsikaew	36-51

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 7 No. 1 (January – June 2023)

-
<p>ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคน้ำกระชายในสถานการณ์ COVID-19
ในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร   Consumer Opinions on the Consumption of Galingale Juice
in the Situation of COVID-19 in Minburi District, Bangkok   อดิสร ฉายแสง / ดลยา จาตุรงคกุล / อัครวัฒน์ จตุพัฒน์วโรดม/ พิมพา หิรัญกิตติ   Adisorn Chaysang/ Dolaya Chaturongakul/ Akarawat Jatuphatwarodom/
Pimpa Hirankitti</p>	52-67
<p>กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้อและชาสมุนไพร
ในจังหวัดนครราชสีมา: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา   The Community Enterprise Management Strategies of Flower Teas and
Herbal Teas in Nakhon Ratchasima Province: A Case Study of
Nong Nam Sai Community Enterprise, Sikhio District,
Nakhon Ratchasima Province.</p> <p>สินิทรา สุขสวัสดิ์/ รุจิกาญจน์ ซานนท์/ ภูริณัฐ ยมกนิษฐ์</p> <p>Sinittra Suksawat/ Rujikarn Sanont/ Purinat Yamakanith</p>	68-88
ประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ Political History and Context of Local Administration in Si Sa Ket Province สุรศักดิ์ จันทา/ ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ/ ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์ Surasak Chantha/ Piyaluk Potiwan/ Thiraphat Loiwirat	89-108
-

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 7 No. 1 (January – June 2023)

การสร้าฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว-กัมพูชา The Development of Digital Information Database 4 Languages Thai English Lao Cambodian for Cultural Tourism Thailand-Laos-Cambodia สิทธิชัย บวชโสสง/ เอมอร แสนภูวา/ ดำรงพล พันธุ์จันทร์/ อีรพงศ์ สงฆ์ Siththichai Buachthaisong/ Emon Saenphuwa/ Damrongpon Panjan/ Teerapong Songputh	109-123
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ในศตวรรษที่ 21 Transformational Leadership of Local Administrative Organization Leaders of Surin Province in the 21st Century ภูริส ภูมิประเทศ/ ตริชฎา สุขเกษม/ อภิชาติ แสงอัมพร/ ภัทร ศรีโกตะเพชร Purit Pumiprathate/ Trichada Sukkasem/ Apichart Saengamporn/ Pataporn Srikotapetch	124-144
การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม Learning to Program Repetition Structures with Augmented Reality Technology ประเสริฐ เพ็งแก้ว/ สลิล บุญพราหมณ์ Prasert Pengkaew/ Salin Boonbrahm	145-161
บทความวิชาการ (Academic Article)	
อุปถัมภ์ผาผนัง : สื่อสร้างสรรค์ทางสังคมวัฒนธรรมอีสาน Murals : Creative media in E-saan cultural society ธวัช ทรายู Thawat Trachoo	162-179

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 7 No. 1 (January – June 2023)

กลยุทธ์และกลวิธีการรับมือความเครียด; การเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม Coping Strategies and Coping Skills; Choosing the Appropriate Strategy ชัญนัรภัส สุทาวาน Chanrapas Sutawan	180-200
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย Legal Issues on Mule Account Fraud in Thailand มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์ Manasnun Pinpitak	201-215

การวิเคราะห์แบบท่าการใช้ไหล่ของนาฏศิลป์จีนมองโกเลีย:

นาฏลักษณ์และความหมาย

The Analysis of Shoulder Movements of Chinese Mongolian Dance Performance: Characteristics and Its Meaning

หยิน เว่ยเว่ย¹ /กนิศ ศรีเปารยะ²

Yin Weiwei /Kanit Sripaoraya

^{1,2} คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Music, Bangkokthonburi University

ได้รับบทความ: 19 กันยายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 1 พฤศจิกายน 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 9 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์มองโกเลียเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมที่รังสรรค์ขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์มองโกเลียผู้ซึ่งถูกนิยามว่า “เกิดมาบนหลังม้า” เป็นนาฏศิลป์ที่มีจังหวะ แสดงถึงความกระตือรือร้น และลักษณะของการเป็นผู้นำ อันเป็นธรรมชาติของชาวมองโกเลียโดยมีนาฏลักษณ์แบบท่าการใช้ไหล่ที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงสุนทรียศาสตร์ของชาวมองโกเลีย งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นาฏลักษณ์แบบท่าการใช้ไหล่ของนาฏศิลป์จีนมองโกเลีย และวิเคราะห์ความหมายทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในท่วงท่าของนาฏลักษณ์

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิทยาทางการวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมและสำรวจสถานภาพองค์ความรู้คู่ไปกับการวิจัยภาคสนามแบบมีส่วนร่วม วิทยาลัยเทคโนโลยี และธุรกิจกว้างโจว สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลของการวิจัย

พบว่า นาฏลักษณ์แบบท่าการใช้ไหล่ของนาฏศิลป์มอญโกเลีย ประกอบด้วย แบบท่าสลับไหล่แบบเน้นน้ำหนัก แบบท่าสลับไหล่แบบไม่เน้นน้ำหนัก แบบท่าหมุนไหล่ แบบท่าสะบัดไหล่แบบจังหวะสั้น แบบท่าสะบัดไหล่แบบจังหวะยาว และแบบท่ายกไหล่ โดยแต่นาฏลักษณ์แบบท่า มีความหมายสะท้อนและเชื่อมโยงถึงบุคลิกภาพ อุปนิสัย วิถีชีวิต และนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรมของชาวมอญโกเลียอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ แบบท่าสลับไหล่แบบเน้นน้ำหนักและไม่เน้นน้ำหนัก มีนัยสื่อถึงความสง่างามและควมมีชีวิตชีวาของชาวมอญโกเลีย แบบท่าหมุนไหล่ มีนัยสื่อถึงบุคลิกภาพที่สุภาพอ่อนน้อม แบบท่าสะบัดไหล่แบบจังหวะสั้นและยาว มีนัยสื่อถึงการจำลองท่วงท่าของการขี่ม้า และแบบท่ายกไหล่ มีนัยสื่อถึงบุคลิกภาพของชาวมอญโกเลียที่เป็นคนร่าเริง รักสนุก และยังสื่อถึงท่วงท่าของการขี่ม้าเช่นกัน

คำสำคัญ : นาฏศิลป์จีนมอญโกเลีย, แบบท่าการใช้ไหล่, นาฏลักษณ์

Abstract

Chinese Mongolian dance is the cultural performance created by Mongolians, the ethnic group that was “born in the saddle”. The dance presents the rhythmic, enthusiastic, and heroic nature of the people. The characteristics of shoulder movements are the foundation of the Mongolians’ dance. These shoulder movements significantly show the artistic features of Mongolian people. The purposes of this study are to analyze the characteristics of shoulder movements in Chinese Mongolian dance and to interpret the meaning of these dance movements in relevant to socio-cultural aspects.

The research method is qualitative research, which mainly combines the literature review and participatory fieldwork at Guangzhou

College of Technology and Business, Guangdong Province, People's Republic of China.

The findings found that there are six shoulder techniques consisting of hard shoulder, soft shoulder, shoulder rotation, short-flicking shoulder, long-flicking shoulder, and shrugging shoulder presented in the Mongolian dance performance. In choreography, each movement will be created and choreographed by coding the significant meaning to portray the Mongolian people's personality, manners, ways of life, and cultural landscape. This study discovers that the hard and soft shoulders portray dignified and lively Mongolian people. Shoulder rotation shows a calm and soft personality. Short-flicking and long-flicking shoulders present the riding the horse or gallop scene, while the shrugging shoulder expresses the cheerful and happiness of the Mongolian people while riding horse or laughing as well.

Keywords: Chinese Mongolian Dance, Shoulder Movement, Characteristics of Dance

Introduction

The Mongolians are an ethnic minority of the People's Republic of China that is famous for their skillful singing and dancing. The Mongolians mainly lived in the northeast and northwest areas of China, and for thousands of years, they had emigrated from place to place in search of water and grass and lived as nomadic herders. In the history of China, Mongolians were brave and battle-wise. They once extended their conquest

to Europe and were called as "Scourge of God" (Guang, 2018: 69). This glorious history has made the Mongolians a legend.

Mongolian is a nomadic herders, hunting is a crucial way to obtain survival resources. Animals such as horses, eagles, and wild geese are commonly found and seen in Mongolians' lives. According to Wen Hua, these animals are not only livestock domesticated by Mongolians but also symbols of mother nature that believe in animal worship, or totem (Wen, 2006: 120). Hunting activities and Totemism constitute a part of the Mongolian grassland culture, and these also have an essential impact on the formation and development of Mongolian dance. The grassland culture breeds and shapes the Mongolians' traits of character, such as friendliness, simplicity, and forthrightness. The generous character of the Mongolians

"born in the saddle" makes their dancing heroic and enthusiastic. Based on Feng Aiyun, the character of Mongolians can be seen in the Mongolian dance through the warm and lively character. Whereas the female dance's character will characteristically perform the shoulder and wrist movements, the males dance will emphasize the elegant and straight posture as well as light and free steps, expressing their heroic and brave character (Feng, 2011: 2).

The style of Chinese Mongolian dance has been greatly influenced by the national character, history, and beliefs of Chinese Mongolians, which are reflected in the movements of Chinese Mongolian dance, specifically the manifestation of clear rhythm and full power (Gao and Wei, 1998: 42). The researcher noticed that the using of shoulder movements is one of the characteristics of Mongolian dance that distinguishes Mongolian

dance from other ethnic dances. These movements enable the audience to feel the artistic beauty of Mongolian dance.

Shoulder movement techniques are the set of movements connected to the limbs, arms, hands, wrists, joints, and even leg movements. Referring to Sang Rina, these shoulder movement techniques are very significant to Mongolian dance performance and can be seen and performed in every type of Mongolian dance (Sang, 2019: 39). Therefore, dancers should pay special attention to the shoulder movements' training to perfect the rhythmic movement synchronized with acting and feeling expression to accentuate a performance style with heroic, free, happy, and beautiful features.

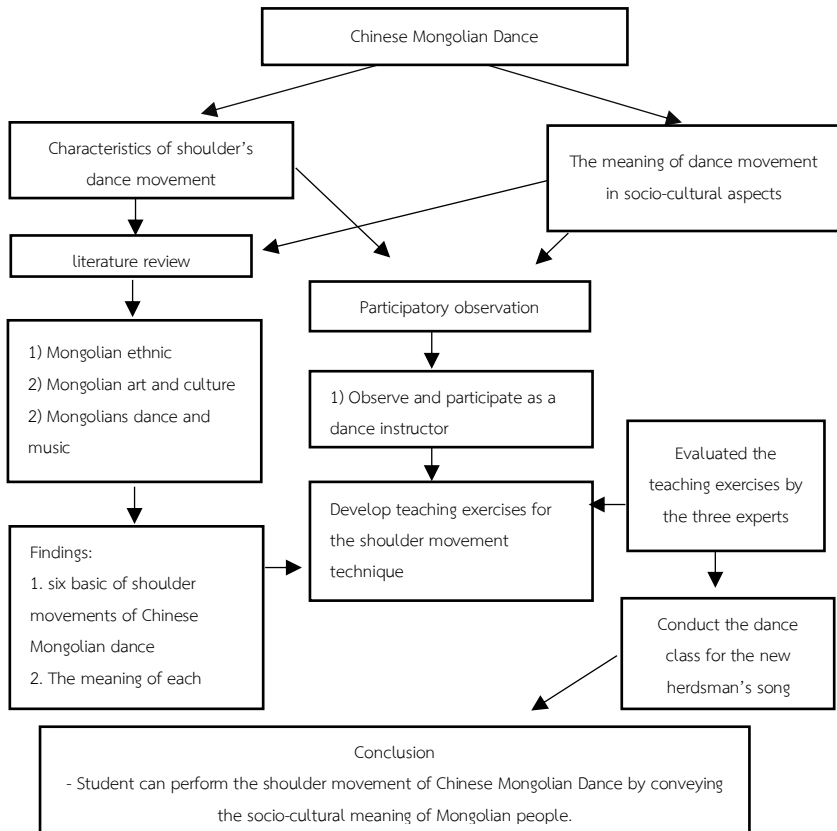
With this significance, it is necessary to learn the movements to improve the performance ability intensively. Specific exercises, including the upright chest position, the chest and upper limbs expansion, and the wrist hands movements, needed to be trained to perfect the body's coordination while maintaining the basic posture of Mongolians to make the performance attractive to the audience. Besides, to understand the philosophy of this unique movement, the significance and connotation of dance movements should be deepened and investigated.

Objectives

1. To analyze the characteristics of shoulder movements in Chinese Mongolian dance.
2. To interpret the meaning of these dance movements in relevant to socio-cultural aspects.

Conceptual framework

Table 1 Conceptual framework

Research Methodology

This research is a qualitative study. To achieve this study, the researcher uses the literature review and participatory observation to collect the data. The researcher investigates the literature review on Mongolian history, Mongolian culture, and previous studies about Mongolian dance and music. For participatory observation, the researcher engages with the fieldwork in the role of a dance teacher, teaching the Mongolian dance and choreography subject to the dance student. The course had been held from February to May 2022 at the Guangzhou College of Technology and Business in the People's Republic of China. In addition, the researcher conducts the interview with three experts who are experienced in Mongolian dance and music. The first informant is Professor Cheng Jianping who has teaching experience of 40 years. Professor Cheng Jianping was a former dean of the School of Music of South China Normal University and dean of the School of Music of Guangzhou College of Technology and Business. The second informant is Associate Professor Xiao Rui. She is the Director of the Department of Dance Performance at Xinghai Conservatory of Music. She has attended the second China Art Education Leadership Summit of Brigham Young University for 18 years. The third informant is Associate Professor Gao Qian. She is the Director of the Dance Teaching and Research Section of the Dance Department, at Hunan Vocational College of the Arts. The interview was conducted to evaluate the teaching exercise created in this study.

Research tools

The research tools are participatory observation and investigation field notes. With the data gained by these tools, the researcher creates the 12-week teaching content and invites the experts for evaluation. The result will be presented in the following session.

Results

The research findings are as follows:

1. The characteristics of shoulder movements in Chinese Mongolian dance.

Shoulder movements are not only an essential part of Mongolian dance but also symbolic movements of the dance. As mentioned by Siqin Tariha, the skills of such movements can bring a unique visual feel to the audience and make them experience rich emotions. Therefore, shoulder movement techniques of Mongolian dance are essential training content for Mongolian dancing classes. (Siqin, 2008: 10)

From the researcher's investigation, there are six types of shoulder movements practiced in the Chinese Mongolian dance.

First, the “hard shoulder” refers to a continuation of the alternation of the left and right shoulder. For instance, the movement of the left shoulder pushes forward while the right shoulder pulls backward. This movement will lead the direction of the whole body. By performing this movement, the dancer will stand in the first position of ballet, then travel or change the direction back and forth following the choreography. This movement is the most common in Mongolian dance. The movement will be determined according to the music rhythm or

the story development. In addition, the movement should be accurately controlled to achieve a quick and clear step with effortlessness.

Second, the “soft shoulder” refers to a continuation of the alternation of the shoulder similar to the hard shoulder, but a slight shrug and lightweight. This movement requires controlled energy to perform steady and slow to show a soft and gentle sensation.

Third, “shoulder rotation” refers to the movement that performs for a single/one side or both shoulders with synchronized or twisted movements. The key point of shoulder rotation movement is to rotate both shoulders with coordination of the feet and knees.

Fourth the “short-flicking shoulder” refers to the rapid shaking of shoulders following the pause and transition in rhythm to give the audience a sense of vitality and passion. When shaking, the shoulder should be fully relaxed. This movement is alike to the hard shoulder but with a lively rhythm. The most apparent characteristic of the movement is that the shaking frequency should be fast, and the dancer should be more skilful. While shaking the shoulder, the dancer must keep his/her lower body in stable balance to avoid lower body shaking which may affect the overall dance posture.

Fifth is the “long-flicking shoulder” which refers to the flicking of the shoulder backward and returning to its original position under the force of inertia and with one’s body relaxed. This movement includes rapid and slow acts that follow the rhythmic and dynamic of the music. Long-flicking shoulder presents a straight and upward aesthetic feeling through the overall posture.

Lastly is the shrugging shoulder. In China's dance, this movement is called a 'laughing shoulder' or a 'smiling shoulder' because it portrays the nature of people when laughing or expressing their cheerful mood in the festive or in happy atmosphere in their daily life. There are two types of shrugging shoulder movement. The downbeat focuses on the lower position with smaller movements, while the upper position performs the exaggerated movement.

The Mongolians' grassland culture, daily life, and character traits have all influenced the formation and development of shoulder movements in Mongolian dance. These movements are not only the basis of Chinese Mongolian dance but also an important symbol implying Mongolian dance reach a certain level. As symbolic movements in Chinese Mongolian dance, shoulder movements are frequently used and are the expression of the life and labour of Mongolian people in the artistic practice.

2. The meaning of the shoulder movements is relevant to socio-cultural aspects.

China's Mongolians, taking "tribes" as units, live scattered in extensive areas, which mainly include the Ordos plateau, Horqin grassland, banks of the Sini River (where Buryat lives), and Alashan region (where Torgut lives), etc. "Born in the saddle", Mongolians need to ride a horse for a long time during their herding. Therefore, the main body movements that the Mongolians use in their daily life are upper body movements.

If analysed from the perspective of physiology, the shoulders are the core position of the whole upper limbs of the human body. The neck and hands are connected through the shoulders, which are also the joints of

movements in dance performance. Compared with the people who are used to walking, the Mongolians use shoulder movements to show their strength. The Researcher supported Pan Zhitao statement that the shoulder movements in Chinese Mongolian dance are the artistic reconstruction of Mongolians' daily life and labour process. (Pan, 2001: 25). In the researcher's opinion, these shoulder movements also represent the living habits such as drinking, laughing, playing the Morin khuur, milking, or wrestling as well as demonstrating Mongolian aesthetic. Therefore, shoulder movement techniques are important characteristics of Mongolian dance.

The Mongolians have lived in the Mongolia grassland for a very long time, where there is a blue sky, vast grassland, clear streams, and herds of cattle and sheep. Their mind is as broad as the grassland and their personality as fervent as running horses. Mentioning by Zhao Linping, Mongolians love freedom and be enthusiastic, heroic, eclectic, plain, simple, and implicit. (Zhao , 2010: 52) All these characteristics have been coded into those of shoulder movements in Mongolian dance. After refining, beautifying, choreographing, and re-choreographing by dance artists, the movements have been presented more delicately and artistically, gradually forming more standardized and complete shoulder movements in Mongolian dance.

As a researcher is a dance teacher and the course coordinator for the Mongolian dance class, Guangzhou College of Technology and Business, People's Republic of China, the researcher chooses the dance "The Herdsmen's New Song" for training the new dance student for improving the dance skills of Mongolian dance performance. Apart from theory, the researcher has designed the teaching contents by incorporating the Mongolian dance and music elements that were

gained during conducting the fieldwork to enhance the students' performance skills aesthetically. The teaching content was evaluated by the three experts using the Index of the item - Objective Congruence (IOC). The result of this IOC is as follows.

Table 2 The Index of item - Objective Congruence (IOC) for teaching content

Teaching contents	Mr. Chen	Ms. Xiao	Ms. Gao	Total	Assessment results
Week 1: the history of Mongolian Dance and music Dance exercise: the overall	1	1	1	3	1
Week 2: the Herdmen's new song Dance exercise: Basic bodily posture	1	0	1	2	0.66
Week 3: the Herdmen's new song Dance exercise: Hard shoulder and wrist	1	1	0	2	0.66
Week 4: the Herdmen's new song (adagio) Dance exercise: Hard and soft shoulder	1	1	1	3	1
Week 5: the Herdmen's new song (allegro) Dance exercise: Shrugged shoulder	0	1	1	2	0.66
Week 6: continue from Week 5	1	1	1	3	1
Week 7: the Herdmen's new song Dance exercise: Soft shoulder and arm	1	0	1	3	0.66
Week 8: continued from week 7	1	1	1	3	1
Week 9: the Herdmen's new song Dance exercise: Shoulder rotation and the horse step	1	1	1	3	1
Week 10: the Herdmen's new song Dance exercise: Shoulder rotation, the horse step, the long-flicking and short-flicking shoulder	0	1	1	2	0.66
Week 11: the Herdmen's new song (overall)	1	1	1	3	1
Week 12: Showcase	1	1	1	3	1
Total	10	10	11	31	
Mean					0.88

By conducting the three-month participatory observation, the researcher found that students can better perform the Mongolian dance, especially the shoulder movements. Their movements can reveal the story of Mongolians who have lived in this beautiful grassland for generations. Their performance mainly expresses the Mongolians' lively and cheerful character and plain spirit through a series of shoulder movements as elaborate as follows.

1) Hard shoulder

The hard shoulder, in the "Herdsmen's New Song", expresses a dignified and lively Mongolian girl character through the body. This dance movement appears in the allegro part of the herdsman's new song. The main point of this movement is the shoulder alternating movement back and forth with sharp and powerful, accurately grasping the strength. Shoulder movement must relax while using the wrist and arm to assist back and forth.

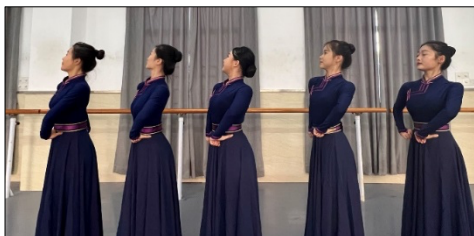

Figure 1 The performing of hard shoulder

2) Soft shoulder

Soft shoulder, in the "Herdsman's New Song", expresses the dignified, beautiful, and implicit of Mongolian women. This dance movement appears in the adagio part of the Herdsman's New Song. This action mainly shows the inner happiness and pride of Mongolian people. This movement always appeared in cheerful and light-hearted story scenes. It is commonly used to express females' elegance, gentleness, and beauty. This slowness and consistency signified the opened-minded personality of Mongolians.

Figure 2 The performing of soft shoulder movement

3) Shoulder rotation

Shoulder rotation in "Herdsman's New Song" expresses the beauty of Mongolian dance. The dance movement was characterized by calm and soft but addressed a sense of power. This movement appears in the adagio of the Herdsman's New Song.

Figure 3 The performing of shoulder rotation movement

4) Short-flicking shoulder

Short-flicking shoulder in the "Herdsmen's New Song" expresses the Mongolian people's forthright, warm character and relaxed and happy life on the grassland. This dance movement appears in the allegro of the Herdsmen's New Song. This movement shows the Mongolian people riding horses or in the gallop scene.

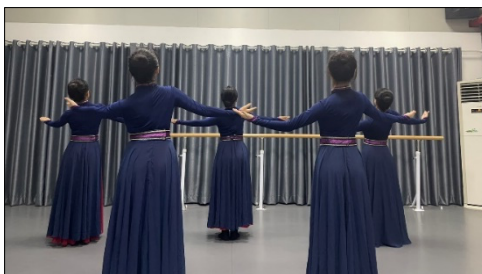

Figure 4 The performing of short-flicking shoulder

5) Long-flicking shoulder

Long-flicking shoulder in " Herdsmen's New Song" expresses the sense of speed and power of Mongolian dance. This movement integrates the basic posture of Mongolian dance to present the elegance of Mongolian people in the tall and straight position. This dance movement appears in the allegro of the Herdsman's New Song.

Figure 5 The performing of long-flicking shoulder

6) Shrugging shoulder

Shrugging shoulder in "Herdsmen's New Song" expresses the cheerful and happiness of the Mongolian people. Shoulder shrugging signifies the simulation of horse-riding action. In other meaning, this gesture is to imitate the state of people laughing. This dance action appears in the allegro of Herdsmen's New Song. The dancer will perform the shrugging shoulder with small and light. It shows the beauty of the boldness and relaxation of Mongolian dance.

Figure 6 The performing of shrugging shoulder movement

Conclusion

To summarize, shoulder movements in Mongolian dance are diverse and flexible, which can be skillfully combined with movements of other body parts, hence jointly highlighting Mongolians' character and dance style. It is of great significance to make an elaborate analysis of the characteristics of shoulder movements in Chinese Mongolian dance to deepen the understanding of the socio-cultural significance embedded in the movements. It also can emphasize the training skills to master the shoulder movements technique and enhance aesthetic appreciation in Mongolian dance performances.

Recommendation

This study elaborates on the characteristics of shoulder movements and reveals the meaning of Mongolian dance movements. The significance of this study can be the platform for in-depth study both theoretically and practically for other kinds of ethnic dance, especially for Ethnochoreology analysis. With this, dance can be appreciated and understood for its artistic and academic aspects.

References

- Feng, A. (2011). *Chinese Mongolian Folk Dance*. Beijing Sports University Publishing House.
- Gao, S. & Wei, Y. (1998). *Analects of Dance [M]*. Inner Mongolian Education Press.
- Guang, Z. (2018). On the westward migration of the Xiong Nu and the Great Migration of Western Europeans to the Motherland[J]. *Zhuguo*, 11(1), 68-70. <https://golink.icu/pL7jDNT>
- Pan, Z. (2001). *Teaching Methods of Chinese Folk Dance [M]*. Shanghai Music Publishing House.
- Sang, R. (2019). Analysis and Training of Shoulder Movements in Mongolian Dance [J]. *Beijiguang*, 8(1), 30-31. <https://golink.icu/5dlvZkT>
- Siqin, T. (2008). *Mongolian Dances Collected by Siqintariha [M]*. Inner Mongolia People's Publishing House.
- Wen, H. (2006). On the Conventional and Cultural Significance of Mongolia Dance [J]. *Heilongjiang National Series*, 3(1), 114-117. <https://golink.icu/3zSmXhB>
- Zhao, L. (2010). On Development of Mongolian Dance Teaching [J]. *Dance*, 8(1), 54-58. <https://golink.icu/MPRnLRb>

Authors

Miss Yin Weiwei

Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Bangkok, 10170

Tel: (+86) 13824431404 E-mail: 640459485@qq.com

Miss Kanit Sripaoraya

Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Bangkok, 10170

Tel: (+60) 17-9884679 E-mail: kanit.sri@bkkthon.ac.th

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับขามคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดจากมุมมอง ของสหสาขาวิชาชีพ

A Preliminary Study on Singing Bowl Healing from the Perspective of Multidisciplinary

เวย์ เว่ย¹

Wei Wei

¹ สาขาดนตรีวิทยา คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยครูน่ยเจียง ประเทศจีน

Ph.D., Faculty of music Neijiang Normal University, China

ได้รับบทความ: 25 ตุลาคม 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 8 พฤศจิกายน 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 10 มกราคม 2566

บทคัดย่อ

ขามคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดเป็นการศึกษาทางชาติพันธุ์วิทยาการรักษาด้วยดนตรีอะคูสติคโดยนำขามาใช้เป็นเครื่องดนตรี ในฐานะที่เป็นแนวคิดภายใต้อิทธิพลของชาติพันธุ์วิทยาทางการแพทย์ดนตรีบำบัดและวิทยาศาสตร์ภูมิทัศน์จึงดึงดูดความสนใจของสหวิชาการ มุมมองที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการขยายของคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดและยังสามารถเสริมสร้างการผสมผสานกันและกันของสาขาวิชาต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้คือเพื่อศึกษามุมมองของกิจกรรมการปฏิบัติที่ดำเนินงานในการบำบัดด้วย ขามคลิ่นเสียงดนตรีบำบัดและอิทธิพลข้ามของหลายสาขาวิชา เช่น ชาติพันธุ์วิทยาทางการแพทย์ดนตรีบำบัดการวิเคราะห์ และสร้างระบบบำบัด

ขามคลื่นเสียงดนตรีทางวิทยาศาสตร์ที่สมเหตุสมผล เพื่อตรวจสอบและศึกษากิจกรรมการรักษาคลื่นเสียงดนตรีบำบัดที่ดำเนินงานโดยการลงพื้นที่วัฒนธรรมและศูนย์บำบัดด้วยเสียงดนตรี เพื่อสร้างแนวโน้มให้มีการใช้คลื่นเสียงดนตรีบำบัดมากขึ้น

การวิจัยนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการรวบรวมข้อมูลของโดยลงพื้นที่ภาคสนามที่ศูนย์บำบัดเก็บรวบรวมข้อมูลของวัฒนธรรมขามคลื่นเสียงดนตรีบำบัดและการรักษาขาม

ผลการวิจัยเป็นมุมมองแรกเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยาการแพทย์, มุมมองที่สองเกี่ยวกับดนตรีบำบัดและมุมมองที่สามเสียงและองค์ประกอบ

คำสำคัญ : การรักษาด้วยขามคลื่นเสียงดนตรีบำบัด, ชาติพันธุ์วิทยาทางการแพทย์, ดนตรีบำบัด, ทศนียภาพของเสียง

Abstract

Singing bowl healing covers the study of ethnomusicology, acoustics and music healing guided by the Singing bowl. As a concept under the cross influence of medical ethnomusicology, music therapy and harmony landscape science, it has attracted the attention of the academic community. Different perspectives show the adaptability and extensibility of the Singing bowl healing, and can also strengthen the mutual penetration of various disciplines.

This Research Objective is to study in view of the practice activities carried out in Singing Bowl therapy and the cross-influence of multiple disciplines such as medical ethnomusicology, music therapy and soundscape, an attempt is made to analyze and construct a scientific, reasonable and malleable Singing Bowl therapy system, and to examine and study the music

therapy activities carried out by cultural areas and music therapy centers. To create a trend for the use of more singing bowl healing.

This research was a qualitative Method by collecting data of bowl culture and Singing bowl healing, Field trips and fieldwork at healing centers.

The results of research showed that The First Perspective – Medical Ethnomusicology, The second Perspective --Music Therapy and The Third Perspective – Soundscape.

Keywords: Singing Bowl Healing, Medical Ethnomusicology, Music Therapy, Soundscape

Introduction

The Singing Bowl, derived from the bowl -- used by Indian Buddhist monks, has been used in the ancient tradition of begging for food with the bowls. With the development of history, the Himalaya Singing Bowl in the Qinghai-Tibet Plateau bordering Nepal, along with the expansion and spread of Buddhist culture, has gradually attracted more and more people's attention.

Figure 1 The healing bowl used by the author is made in Kathmandu, Nepal. It weighs 10.75 kg and has a diameter of 55.7 cm.

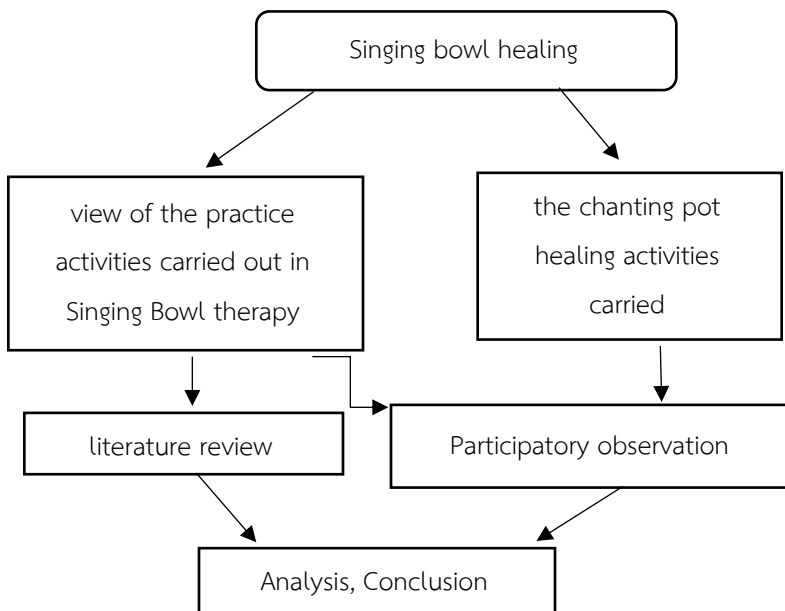
The so-called Himalayan Singing Bowls is made of a combination of copper, tin, silver, nickel and other metals and natural minerals. It is forged by hand with hammer and chisel. Each Singing bowl has its own unique keynote and overtones, forming a unique sound resonance effect. By knocking and rubbing, the bowl breaks away from the identity of a food vessel or even a ritual instrument, transmitting sound and vibration to the depths of people's minds and bodies, achieving the magical effect of purification and balance. Since the second half of the 20th century, the Singing bowl healing has been widely recognized by all circles, and a variety of research institutions and music healing centers at different levels have been formed around the world.

Objectives

1. To study in view of the practice activities carried out in Singing Bowl therapy and the cross-influence of multiple disciplines such as medical ethnomusicology, music therapy and soundscape, an attempt is made to analyze and construct a scientific, reasonable and malleable Singing Bowl therapy system.

2. To investigate and study the chanting pot healing activities carried out by "Mu-qi" tea cultural space, "Fragrance Valley" healing center and "He Zhong" Cultural Communication Co., LTD., so as to create a more promising singing bowl healing space.

Conceptual framework

Research Methodology

This research is a qualitative study. To achieve this study, researcher uses the literature review and participatory observation to collect the data. Researcher investigates the literature review on Singing bowl healing. For participatory observation, of the practice activities carried out in Singing Bowl therapy, and the chanting pot healing activities carried.

Scope of Research

1. The singing bowl healing designed in this study is based on Himalayan hand-made bowls, and the manufacturer and workshop are all from Kathmandu. As for crystal bowl healing, which is also popular, this study only briefly mentions it, not as the main research object.

2. In China, the activities are mainly carried out in Shenyang, Liaoning Province and Shenzhen, Guangdong Province, and the sample population is mainly yoga and tea culture lovers.

Result

The First Perspective –Medical Ethnomusicology

Since 1970s, with the development of medical anthropology, the singing bowls culture has exerted a certain influence on the field of ethnomusicology and folk research. Scholars have gradually begun to pay attention to the related issues between music, medicine and culture. As a new and ancient research field, Medical Ethnomusicology has gradually gained recognition and attention.

Singing bowl is an instrument from religion, but also an artistic symbol that has been gradually developed and refined under different cultural backgrounds. Ethnomusicology has always stressed the relationship between music and culture observed by field work and various investigation methods through different perspectives. Therefore, the study of physical attributes of the Singing bowl has attracted the attention of many folk music scholars.

At present, in most music healing institutions, the use of the Singing bowl healing is often combined with Kundalini or Hatha yoga theory, especially in connection with the sound effects of singing bowl and other healing instruments (including various types of "white noise") and the theory of "The seven chakras". From the effect of the research, it has achieved certain results and has a certain audience. But, starting from the physical properties of singing bowls, because the blacksmithing metal bowl itself has numerous hammer

"planes" and "points", in the actual tap or friction of bowl, because of the different strength, location, may produce harmonic or low pitch count, ode to frequency is used to determine whether a bowl of a "pitch", is unable to determine the specific effect of praise port sounds. Therefore, the so-called vibration frequency caused by a part of the body or organ resonance is actually difficult to achieve. Even if it can be achieved, it will vary from person to person and not be generalized.

Figure 1 The seven chakras and their meanings.

According to the observation of medical ethnomusicology, the singing bowl healing is based on the study of cultural attributes, and the essence of bowl healing seems to be more closely related to music Therapy. From the perspective of music therapy, the purpose of the singing bowl therapy is to combine psychological therapy based on "rehabilitation" with physical therapy, and to achieve the purpose of healing for the client with the instrumentalized bowl sound. In the field of music therapy, it has been proved that there are

a variety of treatment methods, in different categories, the system of rehabilitation music therapy has formed a large number of schools, in the field of rehabilitation music therapy, in different periods, different levels, achieved different effects (Cardinal and Avasilichioaei, 2020: 40).

The second Perspective –Music Therapy

As the basis of singing bowl therapy, the western music therapy system has been equipped with a relatively complete case analysis and theoretical basis. Throughout the system of rehabilitation Music Therapy, the most representative one is Creative Music Therapy, which was founded by Paul Rudolph in the UK and Clive Robbins in the US. This system focuses on therapeutic activities for the person seeking help by means of improvisation. Its core concept is to evoke and mobilize the internal strength of the supplicant by means of improvising Musical Instruments, rather than through external intervention to achieve the purpose of treatment or rehabilitation.

This method is not only use in children but can be more widely applied to adults and the elderly. In addition to creative Music therapy, the Guided Imagery and Music (GIM) established by the famous American music therapy expert Bonny is more famous (William, 2021: 30). This system holds that guided imagery and music can be guided through muscle relax, the supplicant enters into the "Altered State" of consciousness. According to the emotional state, the supplicant guides the object to have various imaginations through dialogue and other ways, including the free association of visual, auditory, olfactory, and tactile senses. In addition to the theory of creative music therapy, there are also many music therapy theories related to improvisation,

which may become the technical support of psychological therapy for singing bowl therapy. Some of the most representative examples include: Free Improvisation Therapy and Analytical Music Therapy based on psychoanalysis theory advocated by British music therapists Julie Alvin and M•Priestley. Music therapists P•Simpkins and McDonnel advocate Integrative Improvisation Therapy and Paralanguage Therapy based on psychoanalytic theories Model) Experimental Improvisation Therapy initiated by K•Bruscia and Riordan based on existentialism theory (Alvin, 1991: 180).

Orff Improvisation Model proposed by the famous German music educator and composer Orff and music therapist Kaler. Music therapists S•Katsh according to the theory of "gestalt" and "psychological dynamic analysis and the development of psychology" theory advocated by the "figurative Improvisation treatment" system (Metaphoric Improvisation Therapy). G•Stephens proposed "Adult Improvisation Therapy" based on the Gestalt theory.

Figure 2 The author's Singing Bowl healing experiment was conducted in Mu-qi Tea Space in 2021, with visitors from Shenyang

The Third Perspective -- Soundscape

The concept of "Soundscape" by Gao (2007: 245) was put forward by Finnish geographer Grange in 1929. Its main research field is the sounds that humans want to hear and do not want to hear and the surrounding environment. In this environment or field, sound is no longer studied as a pure "physical quantity".

No matter in the field of medical ethnomusicology or music therapy, an important prerequisite for the singing bowl healing is the environment, especially in the environment with specific requirements, so the effect of bowl healing can be reflected. Therefore, the requirement for environment makes the concept of "soundscape" show its unique importance (Lionel and Jeanpierre, 2021: 70).

After the concept of soundscape was put forward, it was quickly accepted widely. He famous Canadian composer R· Murray Schafer elaborated on soundscapes in his book "The Music of The Environment" He believes that soundscape is "a sound worthy of appreciation and memory from aesthetic and cultural perspectives in natural and social environments". In this concept, we have begun to pay attention to the humanistic concept contained in the sound, and this concept has a profound impact on the healing of the bowl.

Before the concept of soundscape, the study of singing bowl was mainly focused on its physical properties, according to many practitioners of bowl healing. When the concept of soundscape was proposed, the study of sound shifted from "physical" sounds to "meaningful" sounds. This has a strong convergence with the existence of the carrier of singing bowl. Along with the development of the ode bowls healing around the world, more and more

institutions and healing division began to focus on using the voices, instruments, sound natural, electronic sound create sound scene, for the praise of bowl healing increased the broad space of extension, to make the praise bowl because of its unique sound and artistic conception far-reaching cultural attribute, become the sound view of an important part of learning.

Discussion

Insiders and Outsiders – Malposition

Start from the theory of ethnomusicology, in view of the relationship between music and ethnomusicology of medical studies, and different ways of exploring "music therapy" field, different nerve medicine or simply focus on laboratory of scientific research in developmental psychology, but to expand into the category of the ethnic and cultural phenomenon.

Long before the concept of medical ethnomusicology emerged, many ethnomusicologists set their sights on the study of music medicine (although it was not explicitly stated). Especially in the study of traditional folk music cultures in Asia, Africa and Latin America, many questions cover tribal culture, sacrificial music, ritual sound and other propositions, most of which are mainly oriented to the medical attribute of religious belief. In addition, researchers mainly focused on the process of the ceremony, the translation and morphological analysis of the songs used in the ceremony, the results obtained from the whole ceremony such as the state of the patients before and after the ceremony (Nettl, 2015: 56-59), and the details of the cultural and social role of the ceremony in the society. In the healing research of singing bowl music, the thematic and guest perspectives of this kind of research are also continued.

In the singing bowl healing area, the healer seems to be a kind of insider and the visitor is a kind of outsider. But if viewed from the perspective of folk musicology, this relationship is easily broken. Through observation, the insider is not the main body that completely occupies the initiative in the healing of the bowl, because the sound obtained by each stroke of the bowl is not exactly the same. This is a sound quality that is fundamentally different from any other kind of traditional or ethnomusicological study.

Crystal bowl – Meditation in the industrial Age

In addition to handcrafted bowls, crystal bowls (or glass bowls) are also a common vehicle for music therapy and are often used in meditation fields. Due to its mechanized mass production and precise material ratio, the vibration frequency and timbre effect can be well fixed. Moreover, the crystal bowl has unique conditions in friction and sound, which is very easy to use and control, so it is also sought after at present. However, the sound effect determined in this way deviates from the original cultural attributes of Himalayan singing bowls in a certain sense. Therefore, from the perspective of ethnomusicology and soundscape, it is controversial whether handmade bowls and crystal bowls can be used in general.

At present, the author has visited many music healing centers and yoga studios, and many practitioners are using crystal bowls, which are mainly used as a accompaniment to guide language in meditation or as background sound when performing some yoga asanas. However, these are not the real meaning of singing bowl healing, but as decoration and auxiliary, is an extension of the development of bowl culture.

Conclusion

Through a series of practice of the Singing bowl healing, the multi-disciplinary intersection of this system has been summarized as follows:

Firstly, under the influence of multi-disciplines, the academic connotation of the singing bowl healing is very integrated, which can't be fully covered by a certain discipline. With the development of multi-culture and network information in the 21st century, the new music therapy system has been widely intercommunicated with a variety of academic systems, and the extension of the content has been constantly enriched. In the author's practice activities, try to apply the activity of singing bowl healing to different groups of supplicants and visitors for many times, and found that different groups showed different acceptance of the adaptability of bowl healing. In addition, it is necessary to fully integrate the knowledge of medical ethnomusicology, music therapy and soundscape science reasonably, so as to give full play to the real efficacy of singing pot healing.

Secondly, in the eyes of most people, it is more reasonable to include singing bowl healing in music therapy. However, the author believes that the research horizon should be expanded to explore more possibilities for bowl healing. Singing bowl healing has a strong adaptability, just like the characteristics of Himalayan singing bowl itself, although seemingly simple, it can really cover everything. The bowl used in healing can't simply be called a musical instrument, nor is it a "ritual instrument" or "eating instrument", but a kind of "instrument" full of metaphysical meaning. With the improvement of material and cultural level, the psychological and physical problems of contemporary people are becoming more and more diverse and complicated.

With the explosion and rapid transmission of consultation, we are lost in a flood of information. In this context, how to find a way or channel to empty their mind and body has become a concern of contemporary people. It seems that the appearance of singing bowl has given contemporary people a channel to open their hearts to content. People from different cultural backgrounds can find their own spiritual habitat in this artifact. Therefore, there is a great space for the development of research on singing bowl and its healing. This kind of space is very open, which needs rich academic connotation support.

Thirdly, on the premise of de-religiosity, the prayer bowl healing should be developed more in line with the needs of today's society, rather than being endowed with more religious culture. At the very beginning, many of the healers accepted the mantra healing with the concept of this religion, but in the process and the result, they were attracted by the multi-disciplinary cultural content and gradually entered different cultural fields. In particular, the contemporary singing bowl healing integrates with soundscape, sound walking, installation art and space design. In music therapy, it may also be integrated with aromatherapy and yoga. In the medical ethnomusicology, it has corresponded with various ethnic music cultures. Thus, it broke the fixed thinking of the traditional religious and cultural color.

To sum up, singing bowl healing is a carrier of multi-disciplinary communication and development and joint research, and academic research on it can have the meaning of multi-disciplinary intersection. Wherever the sound touches, the reverberations of its larger tones are felt. Criticality is not only the academic world, but also the sound barrier that can be broken down.

I hope more people can pay attention to the bowl culture and pay attention to the healing of the singing bowl.

Recommendation

Singing Bowls have been used worldwide for healing, meditation purpose and deep breathing. Healing using the power of sound and vibration is one of the oldest and oldest remedies in the world. There are different types of sound therapy, but one of the most effective practices is Singing Bowl Therapy. Singing Bowl is a round and round therapy.

Therefore, in the future, there should be research and support for research in the field of music, or there may be joint research between the fields of music and sciences about Singing Bowl.

References

- Alvin, J. (1991). *Music therapy*. London: Stainer & Bell.
- Cardinal, S., & Avasilichioaei, O. (2020). Soundscape and Power. *SubStance*, 49(2), 60-70.
- Delphech, L., Sudres, J. L., & Bouchard, J. P. (2021). Depression and music therapy: the receptive composite montage with a projective focus. *Revue de l'infirmiere*, 70(272), 38-40.
- Gao, T. (2007). *Basic theory of music therapy*. World Book Publishing Company.
- Melanie, B., et al. (2020). Effects of singing bowl exposure on Karolinska sleepiness scale and pupillographic sleepiness test: A randomised crossover study. *PloS one*, 15(6), 1-10.

- Nettl, B. (2005). *The Study of Ethnomusicology: Thirty-one Issues and Concepts*. University of Illinois Press.
- Perry, F., & Reid, J. S. (2014). *Himalayan sound revelations*. London: Polair Publishing.
- William, M. (2021). Music therapy as multiplicity: Implications for music therapy philosophy and theory. *Nordic Journal of Music Therapy*, 30(1), 3-23.
- Schafer, R. M., & World Soundscape Project. (1978). *The Vancouver soundscape*. Burnaby, B.C.: World Soundscape Project, Sonic Research Studio, Dept. of Communication, Simon Fraser University.

Author

Miss Wei Wei

Doctor of Philosophy in Ethnomusicology,

Faculty of Music, Neijiang Normal University, No. 1, Hongqiao Street,

Dongxing District, Neijiang City, Sichuan Province, China, 641112

Tel: +86-15640239563 Email: 357861@qq.com

ศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน
ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีน
ของหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

The Research of Chinese Idioms Reflecting Chinese Culture
for Chinese Idioms and Proverbs Course at Rajabhat
University

ปิยธิดา สังสีแก้ว¹

Piyathida Sangsikaew

¹ สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Chinese Teaching Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

ได้รับบทความ: 10 พฤศจิกายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 11 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาษิตจีน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับสำนวนภาษาจีน และแบบสอบถามการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาจากเอกสารและการศึกษาจากการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถาม

การวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา
สำนวนภาษาจีน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสำนวนภาษาจีน ผลการศึกษาเอกสาร
พบว่า สำนวนจีนสะท้อนวัฒนธรรมจีน 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะ
นิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคน ด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย
และเครือญาติ และสามารถแบ่งตามแหล่งที่มาออกได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สำนวน
ที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ 2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือ
บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) สำนวนที่มาจาก
การสร้างขึ้นใหม่ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า ผู้เรียนสามารถนำสำนวนจีนหรือ
สุภาษิตจีนไปประยุกต์ใช้ได้ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการนำสำนวนภาษาจีนที่เรียน
มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน และด้านการนำสำนวนจีนหรือสุภาษิตจีนที่เรียนไป
สอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ซึ่งทำให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็น
การสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน ซึ่งผู้เรียนมีการฝึก
นำความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้จริงได้

คำสำคัญ : สำนวนจีน, วัฒนธรรมจีน, วิชาสำนวนและสุภาษิตจีน

Abstract

The objective of this research paper is to study the sources of Chinese idioms that reflect Chinese culture and suggest guidelines for teaching Chinese proverb courses. The research tools are books or documents about Chinese idioms and research questionnaires. The researcher divides the study into 2 types, which are researching from the documents and conducting research questionnaires. The research questionnaires were divided into 2 study groups. They are students who

study in Chinese proverb courses and instructors who teach in Chinese proverb courses. The results of the documentary study revealed that Chinese idioms reflect 8 aspects of Chinese culture, which are life experience, personality traits/ living expression, human behavior, Beliefs/Thoughts/Attitudes, speech, human characteristics, relationship with people, friends, and relatives, and different type of sources. The sources also divide into 4 main categories, which are (1) Idioms derived from proverb tales teach the mind and ancient fairy tales. (2) Idioms derived from stories or historical figures. (3) Idioms come from literature. (4) Newly created idioms. The results of the questionnaire show that students can apply Chinese idioms or Chinese proverbs in two areas, which are the application of Chinese idioms learned in Chinese communication and the application of Chinese idioms learned in the Chinese Proficiency Test (HSK). The students can apply the knowledge from the classrooms in either daily communication or Chinese Proficiency Tests in the real world.

Keywords: Chinese Idioms, Chinese Culture, Chinese Idiom and Proverb Course.

บทนำ

สำนวนภาษาจีนอยู่คู่กับชาวจีนมาช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวจีนยังคงมีการใช้สำนวนภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการใช้สำนวนภาษาจีนในการสื่อสารทำให้เข้าใจความหมายของผู้พูดได้ในทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบายความหมาย ดังความเห็นของวนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) ว่าเราสามารถนำสำนวนมากล่าวอ้างและเข้าถึงความหมายได้โดยไม่ต้องอธิบายยืดยาว เช่น 害群之马

(ม้าทำลายฝูง หรือม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม) ซึ่งหมายถึงมีม้าหลาย ๆ ตัวอยู่ในฝูงเดียวกัน แต่จะมีม้าที่ไม่ได้อยู่หนึ่งหรือสองตัว ซึ่งผู้พูดไม่จำเป็นต้องอธิบายยืดยาว

นอกจากนี้แล้ว สำนวนภาษาจีนหนึ่งสำนวนยังแฝงไปด้วยความหมายเชิงวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การนำมาศึกษาและวิเคราะห์ เช่น สำนวนภาษาจีนที่มีความหมายแฝง ด้านอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ค่านิยม ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งงาน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น สำนวน 老牛吃嫩草 (วัวแก่ กินหญ้าอ่อน) ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวจีนในอดีตที่นิยมเลี้ยงสัตว์จำพวกวัว ควาย เพื่อเอาไว้ใช้แรงงาน และได้สังเกตเห็นพฤติกรรมการกินต่าง ๆ ของสัตว์เหล่านี้ จึงเอามา สร้างเป็นสำนวนในการเปรียบเทียบขึ้น เป็นต้น

อีกทั้ง ในปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ได้มีการติดต่อสื่อสารและค้าขายกับชาวจีนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งภาษาจีนยังเป็นหนึ่งใน 6 ภาษาหลักที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ (黄伯荣, 廖序东: 2017) ภาษาจีนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพิ่มเติม แต่การจะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น ๆ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ขาดไม่ได้

ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนจะทำให้สามารถเข้าใจชาวจีนและวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น และไม่เกิดข้อผิดพลาด หรือความเข้าใจผิดในการติดต่อสื่อสารกับชาวจีน เนื่องจากหัวใจหลักของภาษาจีนมิใช่เพียงแค้อยู่ที่ตัวของภาษาที่ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนที่ดีเท่านั้น แต่การรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่ดีก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งจะละเลยไม่ได้ เนื่องจากการเข้าใจวัฒนธรรมที่ดีของคู่สนทนานั้นมีผลต่อการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นผู้ใช้ภาษาจีนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อวัฒนธรรมจีนซึ่งแสดงออกมาในสำนวนภาษาจีนหลาย ๆ สำนวน

ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ขึ้น เพื่อวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่ใช้จัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีนต่อไป ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน

ในการใช้ภาษาจีนที่ดีให้กับผู้ที่เรียนภาษาจีนตั้งแต่ต้น โดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่ใช้จัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีน

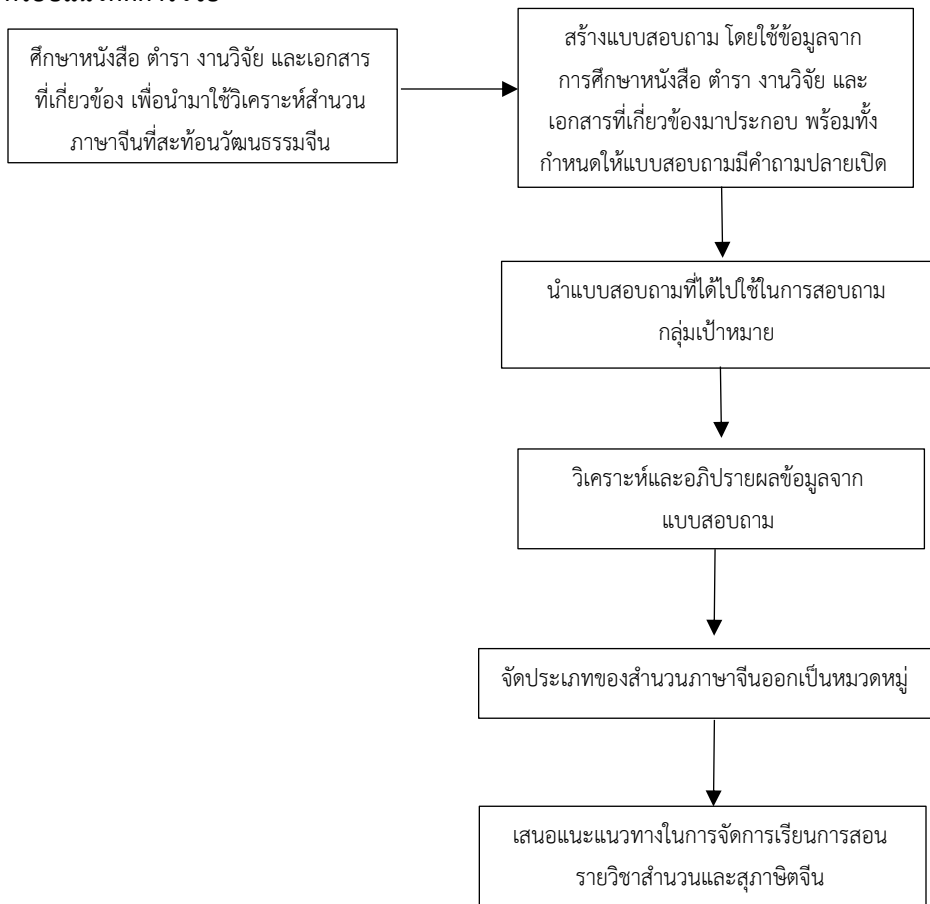
ขอบเขตเนื้อหา

- แหล่งที่มาของสำนวนสุภาชิตจีน
- แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ขอบเขตประชากร

- อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 9 คน
 - ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนจำนวน 100 คน
- โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลสำนวนภาษาจีนจากหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการเปิดทำการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาษิตจีน

1.2 เลือกพื้นที่ที่มีการเปิดทำการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน โดยเลือกจากพื้นที่ที่มีการจัดการเรียนการสอนจริง

1.3 ศึกษาเนื้อหาของสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน

1.3.1 ศึกษาหนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 นำข้อมูลที่ได้มาประกอบสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาของสำนวนสุภาชิตจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่อาจารย์ผู้สอนเลือกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สำนวนภาษาจีนที่เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน หนังสือหรือตำราที่เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.4.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้สร้างเครื่องมือในการวิจัยพร้อมทั้งกำหนดให้แบบสอบถามมีคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามคือ ด้านตำราและเนื้อหา ด้านลักษณะรายวิชา ด้านเทคนิคการสอน ด้านวัฒนธรรมจีน

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

- หนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนภาษาจีน
- แบบสอบถามการวิจัย

1.5 วิเคราะห์ ประมวลผล และอภิปรายผลการวิจัยจากแบบสอบถามการวิจัย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ผลการวิจัย

ผลของการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถจำแนกแหล่งที่มาของสำนวนภาษาจีนออกได้เป็น 4 ประเภทตามแหล่งที่มา โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงวิธีการจัดประเภท

สำนวนจีนจากงานวิจัยของ วนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) Jeon Eun Kyoung (2018) และ Li Xiaojuan (2557) ในการแบ่งประเภทสำนวนจีน ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) สำนวนที่มาจากนิทานสุภาชิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ 2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) สำนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่

1) สำนวนจีนที่มาจากนิทานสุภาชิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ เป็นสำนวนที่เกิดขึ้นจากการเล่านิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีข้อคิดสอนใจ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยการเรียนรู้สำนวนจีนผ่านนิทานสุภาชิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ จะทำให้ผู้เรียนทราบถึงวัฒนธรรมจีนที่ซ่อนอยู่ผ่านนิทานสุภาชิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ

2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ คือสำนวนที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม โดยมากจะมาจากวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงหรือนักคิดของจีน เช่น ซ้องกั๋ง (水浒传) ความฝันในหอแดง (红楼梦) ไซอิ๋ว (西游记) สามก๊ก (三国演义) เล่าจื๊อ (老子) เมิ่งจื๊อ (孟子) จวงจื๊อ (庄子) ซื่อจิง (诗经) ชูฉี (楚辞) เป็นต้น

4) สำนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ คือสำนวนที่เกิดจากการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ตามยุคสมัยและสภาพสังคมในยุคนั้น ๆ

ผลจากแบบสอบถาม

แบบสอบถามส่วนของผู้เรียน

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า สาขาวิชาที่ผู้เรียนเรียนนั้นแบ่งออกเป็น สาขาวิชาการสอนภาษาจีน สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร และสาขาวิชาภาษาจีนสื่อสารธุรกิจ ตามลำดับ

ในส่วนของการวิจัยที่ผู้เรียนเรียนนั้นประกอบไปด้วยผู้เรียนที่เรียนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีน รายวิชาสุภาชิตจีน รายวิชาสำนวนจีน รายวิชานิทาน

สุภาชิตจิน โดยผู้เรียนที่ได้เรียนสำนวนภาษาจีนนั้นมีตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5 และมีผลสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) อยู่ตั้งแต่ระดับ 1-6 และมีทั้งผู้ที่ไม่ได้ผลสอบวัดระดับผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของรายวิชา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านการนำสำนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน

ในด้านการนำสำนวนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนนั้น ผู้เรียนจำนวนร้อยละ 86 เห็นว่าสำนวนจีนที่เรียนมาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้ มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 7 เห็นว่าสำนวนจีนที่เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้เพียงบางส่วน และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 7 เห็นว่าสามารถนำสำนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้เพียงเล็กน้อย

2. ด้านการนำสำนวนจีนสุภาชิตจินที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK)

ในด้านสำนวนจีนสุภาชิตจินที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 82 เห็นว่าสามารถนำไปใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีนได้ ผู้เรียนจำนวนร้อยละ 2 เห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้เพียงบางส่วน ผู้เรียนจำนวน 14 คน เห็นว่าสามารถนำไปใช้ในการสอบได้เพียงเล็กน้อย และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 2 ไม่แน่ใจว่าสามารถนำสำนวนจีนที่เรียนมาใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีนได้หรือไม่

3. ด้านหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหาเพียงพอ

ผู้เรียนมีความเห็นว่าหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหาเพียงพอ จำนวนร้อยละ 74 แต่ยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมคือ เนื้อหาของหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอน ที่อาจารย์ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีเนื้อหาที่เก่าและไม่ทันสมัย อาทิ คำศัพท์บางคำ หรือบางประโยคปัจจุบันชาวจีนไม่ได้นำมาใช้แล้ว เป็นต้น นอกจากนี้มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 5 เห็นว่า หนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนยังมีเนื้อหาไม่เพียงพอเท่าที่ควร และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 21 เห็นว่าหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหายังไม่เพียงพอ

4. ด้านสำนวนภาษาจีนที่ใช้สอนสะท้อนวัฒนธรรมจีน

พบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนที่สะท้อนอยู่ในสำนวนภาษาจีนหลายด้าน แต่ผู้เรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนในแต่ละด้าน เนื่องจากผู้เรียนนั้นเป็นผู้เรียนกลุ่มที่มาจากสถาบันเดียวกัน แต่มีการตอบแบบสอบถามที่กระจัดกระจาย

5. ความต้องการเนื้อหาในการเรียนการสอนสำนวนภาษาจีนเพิ่มเติม

ผู้เรียนยังคงต้องการให้ผู้สอนเพิ่มเติมเนื้อหาสาระด้านสำนวนภาษาจีนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สำนวนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนสำนวนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงนิทานสำนวนสุภาษิตการสร้างสถานการณ์จำลองสำนวนที่สามารถนำไปใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ได้และการยกตัวอย่างสถานการณ์ หรือ ตัวอย่างประโยค

ผลจากการสำรวจความรู้ความเข้าใจสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน

เมื่อพิจารณาจากแบบสอบถามผู้เรียนด้านสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคนด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย และเครือญาติ

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนในด้านต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด รายละเอียดดังนี้

1. สำนวน“百闻不如一见”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ประสบการณ์ชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 31 คน จาก 100 คน ที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

2. สำนวน“口是心非”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การพูด” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 25 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

3. สำนวน“不见棺材不落泪”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 7 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

4. สำนวน“知人知面不知心”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย และเครือข่าย” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 24 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

5. สำนวน“假仁假义”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ลักษณะของคน” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 20 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

6. สำนวน“班门弄斧”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ลักษณะนิสัย/การแสดงออก” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 7 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

7. สำนวน“老牛吃嫩草”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การดำรงชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 6 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

8. สำนวน“一帆风顺”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การดำรงชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 30 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

9. สำนวน“提心吊胆”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 17 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

10. สำนวน“恩将仇报”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การกระทำของมนุษย์” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 24 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

แบบสอบถามส่วนของผู้สอน

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์ชาวไทยทั้งหมด โดยสอนในสาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาการสอนภาษาจีน และสาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โดยมีรายวิชาที่เปิดสอนคือ รายวิชาสำนวนจีน รายวิชาสุภาษิตจีน

รายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีน และรายวิชานิทานสุภาษิตจีน โดยรายวิชาดังกล่าวมีทั้งที่เป็นวิชาทฤษฎี และวิชาปฏิบัติ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนทุกคนมีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาดังกล่าว

ผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของรายวิชา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านเอกสารที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากการตอบแบบสอบถามพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้เอกสารในการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 外国人说熟语、汉语惯用语教程、成语教程 หนังสือสำนวนสุภาษิตจีน รวมไปถึงเอกสารประกอบการสอนที่อาจารย์ผู้สอนรวบรวมขึ้นเอง

2. ด้านความเพียงพอของแบบเรียน หนังสือ ตำรา ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จากการตอบแบบสอบถามพบว่า อาจารย์จำนวน 7 คนมีความเห็นว่าแบบเรียน หนังสือ ตำรา ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอ และยังไม่มีเอกสารเล่มใดครอบคลุมเนื้อหาสำนวนที่ใช้บ่อยและสำนวนที่ใช้ในข้อสอบ อีกทั้งยังควรจัดการเรียนการสอนควบคู่กับเทคโนโลยีเพิ่มเติม

3. ด้านวิธีการเลือกสำนวนภาษาจีนจากการสำรวจพบว่า อาจารย์ผู้สอน มีวิธีการเลือกสำนวนภาษาจีน ได้แก่เลือกจากข้อสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) เลือกจากงานวิจัย/บทความวิชาการ เลือกจากพจนานุกรม และเลือกจากสำนวนที่ใช้บ่อยและมีความหมายที่นักศึกษาเข้าใจง่าย มีความหมายใกล้เคียงกับภาษาไทย

4. ด้านจำนวนของสำนวนภาษาจีนที่ท่านใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษพบว่า อาจารย์ผู้สอนเลือกสำนวนภาษาจีนในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ 35–100สำนวน ซึ่งเห็นได้ชัดว่าจำนวนของสำนวนมีค่อนข้างมาก แต่จะเพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงใดนั้นต้องพิจารณาจากสำนวนที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. ด้านแหล่งที่มาของสำนวน การเลือกสำนวนภาษาจีนของอาจารย์ผู้สอนสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) ตำนาน เทพนิยายโบราณ 2) นิทานสุภาษิตสอนใจ 3) เรื่องราว

หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 4) วรรณกรรมจีน 5) ส่วนวนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน
เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การใช้ชีวิตและในข้อสอบ pat7.4 และ HSK

6. ด้านสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอน
สำนวนภาษาจีนที่หลากหลายและครอบคลุม ได้แก่ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะ
นิสัย/การแสดงออก ด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติด้านการพูด ด้านลักษณะของคน และด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตร
สหาย และเครือญาติ มีเพียงอาจารย์ผู้สอน 1 คนที่สอนสำนวนภาษาจีนที่สะท้อน
วัฒนธรรมจีน 1 ด้าน คือ ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออก

7. วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสำนวนจีนไปประยุกต์ใช้ได้
จากการศึกษาพบว่าอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีเพียง
อาจารย์ผู้สอน 2 คนที่มีวิธีสอนโดยใช้วิธีการยกตัวอย่างสถานการณ์เพียงอย่างเดียว

อภิปรายผล

จากสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า วัฒนธรรมจีนมีความเป็นเอกลักษณ์ และสะท้อน
ออกมาทางสำนวนภาษาจีนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต จารีต ประเพณี ความเชื่อ
ค่านิยม ผลการวิจัยพบว่า สำนวนจีนสะท้อนวัฒนธรรมจีน 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต
ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคนด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย
และเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ (2558) ที่แบ่ง
หมวดหมู่สำนวนไทย สำนวนจีน และสำนวนอังกฤษ ที่มีความคล้ายคลึงกันต่อ
ภาพสะท้อนวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 10 ประเภท คือ ประสบการณ์ชีวิต
การแสดงออกและลักษณะนิสัย การดำรงชีวิต คนกับการกระทำ คนกับอารมณ์ความรู้สึก
คนกับคำพูด คนกับความเชื่อ ลักษณะคน การคบคน และทัศนคติและความเชื่อ

นอกจากนี้แล้วหากนำสำนวนมาจัดแบ่งประเภท สามารถแบ่งออกได้
4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สำนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ

2) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) ส่วนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) ส่วนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) ที่ว่าส่วนวนที่มาจากตำนานและเทพนิยายโบราณส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจโบราณส่วนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ และส่วนวนที่มาจากวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของจีน JEON EUN KYOUNG (2561) ที่ว่าส่วนวนจีนจำแนกแหล่งที่มาของส่วนวนจีนได้ 6 ประเภทคือส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิต (寓言故事) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ (历史故事) ส่วนวนที่มาจากหนังสือคัมภีร์ (典籍语句) ส่วนวนที่มาจากการเล่าสืบต่อกันมา (口头流传) ส่วนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ (当代创新) ส่วนวนที่ยืมมาจากต่างประเทศ (外来借用) และ Li Xiaojuan (2557) ที่ว่าส่วนวนจีนตามแหล่งที่มาออกเป็น 5 แหล่งที่มา ได้แก่ ส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ (神话寓言) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ (历史故事) ส่วนวนที่มาจากบทกวี (诗文语句) ส่วนวนที่มาจากภาษาแสลง (俚语俗谚) ส่วนวนที่มาจากวัฒนธรรมต่างชาติ (外来文化)

สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า ผู้เรียนสามารถนำส่วนวนจีนหรือสุภาษิตจีนไปประยุกต์ใช้ได้ พบว่า สามารถแบ่งเป็นรายด้านได้ 2 ด้าน คือ ด้านการนำส่วนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน และด้านการนำส่วนวนจีนสุภาษิตจีนที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ซึ่งทำให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน ซึ่งผู้เรียนมีการฝึกนำความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้จริง โดยสอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เรื่อง กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ที่ได้อธิบายว่า การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวรและในที่สุดอาจลืมได้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากสำนวนจีนนั้นมีอยู่อย่างแพร่หลายและมีแหล่งที่มาที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม และผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระของรายวิชาได้อย่างครบถ้วน ผู้สอนจึงควรอธิบายถึงแหล่งที่มาของสำนวนภาษาจีนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมจีนไปพร้อม ๆ กับการเรียนสำนวนภาษาจีน ในขณะเดียวกันในด้านรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้สำนวนจีนจากหลาย ๆ วิธีการ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ครบถ้วนจากเนื้อหาสาระรายวิชาที่เรียน

นอกจากนี้แล้ว เนื้อหารายวิชาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งและขาดไม่ได้ ในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นในรายวิชาใด เพราะหากมีเนื้อหาที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น เนื้อหารายวิชาสำนวนภาษาจีนควรมีความใหม่และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เช่น ตัวอย่างประโยค สถานการณ์ โอกาส ในการใช้สำนวน รวมไปถึงสำนวนที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมถึงการสอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

วนิดา ตั้งเทียนชัย. (2552). *สำนวนจีน : โครงสร้างทางภาษาและเจตนาการใช้*.

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมผ่านสำนวนไทย จีน และอังกฤษ. *JOURNAL OF LANGUAGE, RELIGION AND CULTURE*, 5(1), 59–82.

Jwon Eun Kyoung. (2018). *A study on Chinese Idioms in “Boya Chinese” (Flying Articles I and II)*. Shandong: Shandong University.

Li Xiaojuan. (2014). *The traditional culture and the junior middle school language teaching research-Sue Chinese textbooks for junior middle school, for example*. Soochow: Soochow University.

Author

Miss Piyathida Sangsikaew
Chinese Language Teaching Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
96 Pratuchai Sub-district, Phra Nakhon Si Ayutthaya District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000
Tel: 06-4193-5923 E-mail: cha-ami@hotmail.co.th

ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคน้ำกระชาย
ในสถานการณ์ COVID-19 ในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
Consumer Opinions on the Consumption of Galingale Juice
in the Situation of COVID-19 in Minburi District, Bangkok

อดิสร ฉายแสง^{1/} ดลยา จาตุรงคกุล^{2/} อัครวัฒน์ จตุพัฒน์วโรดม^{3/} พิมพา หิรัญกิตติ⁴

Adisorn Chaysang/ Dolaya Chaturongakul/ Akarawat

Jatuphatwarodom/ Pimpa Hirankitti

^{1,2,3,4} สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

ได้รับบทความ: 19 กันยายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 25 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภค และศึกษาพฤติกรรมการบริโภคน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิด ประชากร คือ ประชาชนในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ใช้สถิติบรรยาย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดพบว่า กระชายมีสารที่ทำหน้าที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของไวรัสโควิด 19 ได้ สูงเป็นอันดับแรก ส่วนพฤติกรรมการบริโภคน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดพบว่า เหตุผลของการดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19 คิดเป็นร้อยละ 49.5

ระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชายพบว่า ผู้บริโภคเพิ่งเริ่มต้นดื่ม คิดเป็นร้อยละ 48 และ
สูตรที่กลุ่มตัวอย่างรับประทานมากที่สุด คือ น้ำกระชายผสมน้ำผึ้งมะนาว คิดเป็นร้อยละ 59

คำสำคัญ : ความคิดเห็นผู้บริโภค; น้ำกระชาย; ไวรัสโคโรนา (โควิด 19)

Abstract

This research article aims to study the level of consumer opinion and the consumption behavior of galingale juice to prevent Viruscorona 2019 (COVID-19) in the Minburi area, Bangkok province. The population is people in the Min Buri area, Bangkok, sample group in this study consisted of 400 people using accidental sampling, descriptive statistics, percentage, mean, and standard deviation.

The results showed that: The opinion level of consumers who drink galingale juice to prevent Viruscorona 2019 (COVID-19) found that galingale contains substances that act to inhibit the growth of the Covid-19 virus, the highest, as the consumption behavior was found that the reason for drinking galingale juice to prevent Viruscorona 2019 (COVID 19) and just started drinking, and the formula that the sample group eats the most is galingale juice mixed with honey and lemon.

Keywords: Consumer Opinion; Galingale Juice; Viruscorona 2019 (COVID-19)

บทนำ

สมุนไพรไทยเป็นภูมิปัญญาที่มีมาช้านาน ปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยต่อยอด และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง และจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในปัจจุบันทำให้ประชาชนติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นจำนวนมาก การติดเชื้อเพิ่มขึ้นในแต่ละวันทำให้โรงพยาบาลมีเตียงรองรับผู้ป่วยไม่เพียงพอ จึงมีผู้ป่วยบางส่วน นำสมุนไพรมารักษาอาการเองที่บ้านเพื่อรอการรักษาจากโรงพยาบาล

กระชาย เป็นราชาแห่งสมุนไพรไทยอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุ กระชาย มีสรรพคุณทางยาเพราะมีสารเคอร์คูมิน ที่ช่วยในการต้านการอักเสบและสามารถยับยั้ง การเจริญเติบโตของเชื้อโรคได้ สมุนไพรกระชายมีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ว่านพระอาทิตย์ (กรุงเทพมหานคร), กระชายดำ กะแอน ชิงทราย (มหาสารคาม), จี่ , ละแอน (ภาคเหนือ), จิงจิ้น เป็นต้น และกระชายมีชื่อสามัญว่า Fingerroot, Chinese ginger, Chinese keys, Galingale ชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Boesenbergia rotunda (L.) Mansf. จัดอยู่ในวงศ์ ชิง (ZINGIBERACEAE) กระชาย สรรพคุณดีเทียบเท่าโสมเกาหลีและได้ชื่อว่าเป็น “โสมไทย” ในวงการแพทย์แผนไทยสรรพคุณโดดเด่นที่เหมือนกันคือการบำรุงกำลัง และ เสริมสมรรถภาพทางเพศ นอกจากนี้ยังมีสรรพคุณ บำรุงหัวใจ บำรุงกระดูก บำรุงตับไต ปรับสมดุลฮอร์โมนต่าง ๆ ในร่างกาย รักษาอาการท้องเดินท้องร่วง รักษาฝี เป็นต้น กระชายมี 3 ชนิด คือ กระชายดำ กระชายเหลือง และกระชายขาว (อัญชลี จูฑะพุทธิ, 2556; ชาพิยะห์ สะอะ, 2562)

การวิจัยจากศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน) (TCELS) ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อค้นหาสายต้านเชื้อไวรัสโคโรนาจากสารสกัดธรรมชาติและสมุนไพรที่เป็นอาหารของคนไทย จำนวน 121 ตัวอย่าง พบว่า มีสารสกัดจำนวน 6 ชนิดที่มีศักยภาพยับยั้งการเพิ่มจำนวนของไวรัส ASRSCoV-2 สารที่ปริมาณความเข้มข้นของยาในระดับน้อยและไม่เป็นพิษ ต่อเซลล์ และสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ คือ สารสกัดจากชิงและกระชายขาว เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า สารสำคัญจากกระชายขาว

มีฤทธิ์รุนแรงที่สุด โดยให้สารแรงกว่าสารสกัดบริสุทธิ์ฟ้าทะลายโจร 30 เท่า และแรงกว่าสารสกัดขิง 10 เท่าซึ่งถือว่าดีที่สุด โดยสารสำคัญ 2 ชนิดหลักในกระชายขาวที่มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อไวรัสคือ แพนดูเรทินเอ (Panduratin A) และพินนอสโตรบิน (Pinostrobin) (กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภค เพื่อนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์พัฒนาสินค้ากระชายเข้าสู่ตลาดสินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19 ในสถานการณ์ COVID-19 ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคกระชายในสถานการณ์ COVID-19 ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้บริโภคน้ำกระชายในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจึงอาศัยการคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากร (พิมพา หิรัญกิตติ, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน สำนองความสูญเสีย 15 คน กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน คำนวณได้จากสูตรของ William G. Cochran (1997) ดังนี้

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

$$N = \frac{Z^2 pq}{e^2}$$

Z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (Z Score) ขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อมั่นที่นักวิจัยกำหนดไว้คือ 95% นั่นคือความคลาดเคลื่อน (α) = 0.05 หรือ $1-\alpha/2 = 0.975$ เปิดตารางค่า Z ได้ 1.96

P = สัดส่วนของประชากรหรือความน่าจะเป็นของประชากรที่สนใจศึกษา

q = สัดส่วนของประชากรที่ไม่ได้สนใจศึกษา = $1-p$

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมเกิดขึ้น (ความคลาดเคลื่อนที่ต้องการ) = $5\% = 0.05$

แทนค่า

$$N = \frac{1.96^2 (.5)(1-.5)}{0.05^2}$$

$N = 384.16$ หรือเท่ากับ 385 คน

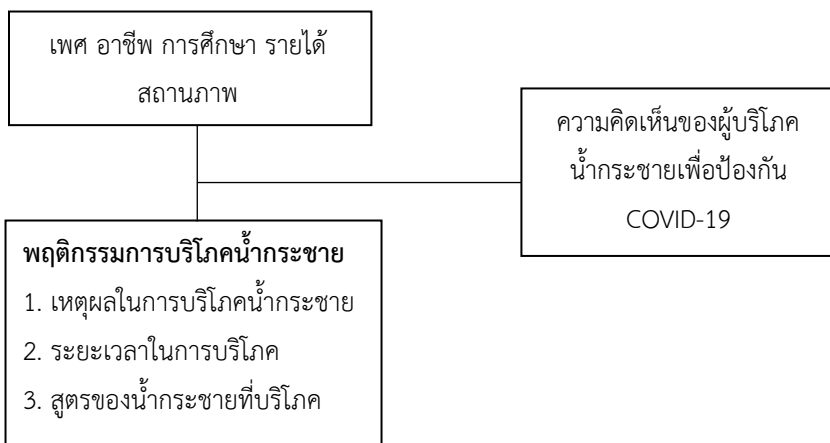
การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non probability sampling) โดยการใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กับประชาชนผู้บริโภคน้ำกระชายในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิด แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19 และพฤติกรรมการบริโภคน้ำกระชายรวม 27 ข้อ นำมาทดสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยการหาค่า IOC โดยมีค่าเท่ากับ 0.7 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่บริโภค

น้ำกระชายที่อยู่นอกพื้นที่ จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบาค ได้เท่ากับ 0.981

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่, ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติต่าง ๆ ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	115	28.8
หญิง	285	71.3
รวม	400	100.0
อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	199	49.8
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	109	27.3
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	13	3.3
เจ้าของธุรกิจ/ผู้ประกอบการ	14	3.5
ประกอบอาชีพอิสระ	64	16.0
อื่น ๆ (ระบุ).....	1	0.3
รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา (กำลังศึกษา/สำเร็จ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาต้นหรือเทียบเท่า	32	8.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า	49	12.3
อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า	77	19.3
ปริญญาตรี	234	58.5
ปริญญาโท	8	2.0
รวม	400	100.0

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท	164	41.0
10,001-15,000 บาท	122	30.5
15,001-20,000 บาท	70	17.5
20,001-25,000 บาท	31	7.8
25,001-30,000 บาท	4	1.0
30,001 บาทขึ้นไป	9	2.3
รวม	400	100.0
สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	319	79.8
สมรส	67	16.8
หย่า/หม้าย	10	2.5
แยกกันอยู่	4	1.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง) ทั้งหมด 400 คน เป็นเพศหญิง มากที่สุด 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 อาชีพ นักเรียนนักศึกษา 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 ต่อมาคือ พนักงานลูกจ้างเอกชน จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ส่วนระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จ/กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 ด้านรายได้ พบว่าต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือ รายได้ 10,000 บาท ถึง 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และมีสถานภาพโสด มากที่สุดจำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8

ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19

ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกัน COVID-19	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1. กระชายมีสารที่สามารถทำหน้าที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้	4.41	0.71	มากที่สุด	1
2. ช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันเพื่อต่อต้านเชื้อไวรัส COVID-19 ได้	4.26	0.71	มากที่สุด	3
3. ช่วยต้านอาการหวัดและอาการไข้ที่เกิดจากเชื้อไวรัส COVID-19 ได้	4.30	0.74	มากที่สุด	2
4. ช่วยลดอาการไอ ละลายเสมหะที่เกิดจากเชื้อไวรัส COVID-19 ได้	4.19	0.80	มาก	7
5. ช่วยลดน้ำตาลในเลือดเพื่อช่วยลดอาการแทรกซ้อนจากโรค COVID-19	4.24	0.76	มากที่สุด	4
6. ช่วยบำรุงปอดทำให้ปอดแข็งแรงเพื่อต่อต้านเชื้อไวรัส COVID-19 ได้	4.17	0.79	มาก	8
7. ช่วยรักษาอาการจุกไม่ได้อิ่มที่เกิดจากเชื้อไวรัส COVID-19	4.23	0.78	มากที่สุด	5
8. ช่วยฆ่าเชื้อไวรัส COVID-19 ในลำคอ	4.15	0.80	มาก	9
รวม	4.24	0.76	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยรวมต่อน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิด 19 ในระดับมากที่สุด โดยความคิดเห็นกระชายมีสารที่สามารถทำหน้าที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด

เท่ากับ 4.41 ต่อมาคือ ช่วยต้านอาการหวัดและอาการไข้ที่เกิดจากเชื้อไวรัส COVID-19 ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนความคิดเห็นที่มีระดับต่ำที่สุดคือ ช่วยฆ่าเชื้อไวรัส COVID-19 ในลำคอ ค่าเฉลี่ย 4.15

สำหรับพฤติกรรมการบริโภคน้ำกระชาย ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เหตุผลในการบริโภคน้ำกระชาย

เหตุผลในการบริโภคน้ำกระชาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
บุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยง COVID-19	74	18.5	3
บุคคลที่ต้องการรับประทานเพื่อป้องกัน COVID-19	198	49.5	1
บุคคลที่ต้องการรับประทานเพื่อสุขภาพ	128	32.0	2
รวม	400	100.0	

จากตาราง 3 พบว่าเหตุผลในการบริโภคน้ำกระชายของผู้ตอบแบบสอบถาม อันดับหนึ่งคือ รับประทานเพื่อป้องกันโควิด 19 มากที่สุด ร้อยละ 49.5 ลำดับต่อมา คือ รับประทานเพื่อสุขภาพ ร้อยละ 32.0 และบุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยง COVID-19 เป็นอันดับสุดท้าย ร้อยละ 18.5

ตารางที่ 4 แสดงระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชาย

ระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพิ่งเริ่มต้นบริโภค	192	48.0
มากกว่าหนึ่งเดือน	155	38.8
6 เดือนขึ้นไป	44	11.0
1 ปีขึ้นไป	5	1.3
อื่น ๆ	4	1.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชาย คือ เพิ่งเริ่มต้น จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 มากกว่าหนึ่งเดือน จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 1 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชาย ได้แก่ เพิ่งเริ่มต้น รองลงมา มากกว่าหนึ่งเดือน และ 6 เดือนขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ 5 สูตรของน้ำกระชายที่รับประทาน

สูตรของน้ำกระชายที่รับประทาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูตรน้ำกระชายสด	88	22.0
สูตรน้ำกระชายผสมน้ำผึ้งมะนาว	236	59.0
สูตรน้ำกระชายผสมตะไคร้	35	8.8
สูตรน้ำกระชายผสมกาแฟ	11	2.8
สูตรน้ำกระชายผสมน้ำขิง	28	7.0
สูตรกระชายดำ	2	0.5
รวม	400	100.0

จากตาราง 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีสูตรของน้ำกระชายที่รับประทานบ่อยที่สุด คือ สูตรน้ำกระชายสด จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 สูตรน้ำกระชายผสมน้ำผึ้งมะนาว จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 สูตรน้ำกระชายผสมตะไคร้ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 สูตรน้ำกระชายผสมกาแฟ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 สูตรน้ำกระชายผสมน้ำขิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และสูตรกระชายดำ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิด 19 พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 โดยความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดระดับสูงสุด คือ กระชายมีสารที่สามารถทำหน้าที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ รองลงมาคือช่วยต้านอาการหวัดและอาการไข้ที่เกิดจากเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ ลำดับต่อมาคือช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันเพื่อต่อต้านเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ ช่วยลดน้ำตาลในเลือดเพื่อลดอาการแทรกซ้อนจากโควิด 19 และช่วยรักษาอาการจุกไม่ได้อิ่มที่เกิดจากเชื้อไวรัสโควิด 19 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของสุวณี กลีบบัว, เจริญศรี ยอมเจริญ และอรพินธ์ สุขชาติ (2564) พบว่าพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปางในระดับมาก ขณะที่การศึกษาของ Woradet, Chaimay, Salaea, and Kongme (2015); ขวณ พุ่มพวง และทศพร ชูศักดิ์ (2565); ปาลิกา เวชกุล, วิริยญา เมืองช้าง และจุฑารัตน์ ภูบรรทัด (2564); ปริญาภรณ์ ธนะบุญปวง และสุริยา ศิรินิล (2564) กลับพบว่าไม่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

พฤติกรรมการใช้บริโภคน้ำกระชายแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. เหตุผลในการบริโภค พบว่าผู้บริโภคต้องการดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 49.5 และอันดับที่ 2 คือรับประทานเพื่อสุขภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความสนใจและกังวลต่อเรื่องสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของวิริญญา เมืองช้าง (2559) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองร้อยละ 87.7 โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สมุนไพรเพื่อรักษาหรือบรรเทาอาการทางระบบทางเดินหายใจมากที่สุดร้อยละ 24.53 รองลงมา ใช้สมุนไพรเพื่อรักษาหรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยอื่น ๆ อาการทางระบบทางเดินอาหาร อาการทางระบบผิวหนัง และอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ ตามลำดับ

2. ด้านระยะเวลาในการบริโภคน้ำกระชาย พบว่าเพิ่งเริ่มต้นดื่มน้ำกระชายร้อยละ 48.0 และมากกว่า 1 เดือน ร้อยละ 38.0 ขณะที่การศึกษาของงานวิจัยของนุศรา เกษมสมบูรณ์ และบังอร ศรีพานิชกุลชัย (2008) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บริโภคกระชายดื่มาแล้วมากกว่า 1 ปี และประสบการณ์ของการบริโภคกระชายดื่มา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง Kotler (2003) ได้กล่าวถึงการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคต้องศึกษา What คือ ผู้บริโภคซื้ออะไร สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ มีคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์อย่างไร Why คือ ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ วัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้าโดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ คือ (1) ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (2) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (3) ปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความสนใจในการติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับน้ำกระชายสามารถป้องกันโรคโควิดได้ เพิ่งมีการนำเสนอมาก่อนหน้านี้ ผู้บริโภคจึงเริ่มสนใจดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับที่สื่อนำเสนอ

3. สูตรของน้ำกระชายที่รับประทาน พบว่าสูตรน้ำกระชายผสมน้ำผึ้งมะนาวสูงเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 59.0 ลำดับต่อมาคือ สูตรน้ำกระชายสด ร้อยละ 22.0

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายน้ำกระชายควรให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับน้ำกระชาย ในการป้องกันและรักษาไวรัสโควิด 19 แก่ผู้บริโภค เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาด
2. จากผลการวิจัยจะพบว่าเหตุผลในการดื่มน้ำกระชายเพื่อป้องกันโควิดสูง เป็นอันดับแรกจึงควรนำเสนอข้อมูลนี้เป็นการส่งเสริมการตลาดผู้บริโภคน้ำกระชาย
3. จากผลการวิจัยพบว่าสูตรน้ำผึ้งผสมมะนาวมีผู้บริโภคสูงสุด ผู้ผลิตจึงควรปรับสูตร ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการควรผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ของผู้บริโภค และอาจนำเอาส่วนผสมผสมมะนาวปรับใช้ในผลิตภัณฑ์น้ำสมุนไพรอื่น ๆ ได้
4. ควรศึกษาการบริโภคน้ำกระชายของประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *กระชายยอดยาสมุนไพร หยุคโรคระบาดจากไวรัส & เสริมภูมิคุ้มกันชีวิต*. <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2420>
- ชวภณ พุ่มพวง และทัตพร ชูศักดิ์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยและพัฒนายาลอยลงกรณในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 17(2), 89-103.
- ชาพิยะห์ สะอะ. (2562). กระชายเหลือง: ราชชาแห่งสมุนไพรที่ขึ้นชื่อว่าสมุนไพรไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร*, 49(4), 16-21.
- นุศราพร เกษมสมบูรณ์ และบงอร ศรีพานิชกุลชัย. (2008). สถานการณ์และแนวโน้ม การบริโภคผลิตภัณฑ์กระชายดำ. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน*, 4(11), 81-92.
- ปริญญารัตน์ ธนะบุญปวง และ สุริยา ศิรินิล. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจ เลือกใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในอำเภอ สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิจัยเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต*, 1(2), 52-63.

- ปาลิกา เวชกุล, วิริยญา เมืองช้าง, และ จุฑารัตน์ ภูบรรทัด (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืชสมุนไพร พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 22(3), 159-173.
- พิมพ์ หิรัญกิตติ. (2556). *การวิจัยการตลาด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงาน Diamond In Business World.
- วิริยญา เมืองช้าง. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในอำเภอมะจันจังหวัดพะเยา [วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภี กลีบบัว, เจริญศรี ยอมเจริญ, และ อรพินธ์ สุชาติ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(1), 195-209.
- อัญชลี จุฑะพุทธิ. (2556). กระชาวดำ: สมุนไพร champion product. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*, 11(1), 4-15.
- William, G.C. (1997). *Teknik Penarikan Sampel (Terjemahan)*. UI-Press.
- Woradet, S., Chaimay, B., Salaea, R., & Kongme, Y. (2015). Factors Associated with Herbal Used Behavior towards Self Care among Village Health Volunteers in Krung La District, Phatthalung Province. *Journal of Health Science*, 24(1), 50-59.

Authors

Mr. Adisorn Chaysang

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of
Technology Thanyaburi, Rangsit - Nakhornnayok Rd., Klong 6,
Pathumthani 12110

Tel: 02-549-4814 Email: chadisorn@rmutt.ac.th

Miss Dolaya Chaturongakul

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of
Technology Thanyaburi, Rangsit - Nakhornnayok Rd., Klong 6,
Pathumthani 12110

Tel: 02-549-3296 Email: dewdino@gmail.com

Mr. Akarawat Jatuphatwarodom

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of
Technology Thanyaburi, Rangsit - Nakhornnayok Rd., Klong 6,
Pathumthani 12110

Tel: 02-549-4818 Email: akarawat_j@rmutt.ac.th

Miss Pimpa Hirankitti

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of
Technology Thanyaburi, Rangsit - Nakhornnayok Rd., Klong 6,
Pathumthani 12110

Tel: 02-549-4818 Email: pimpa_h@rmutt.ac.th

กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพร
ในจังหวัดนครราชสีมา : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส
อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

The Community Enterprise Management Strategies of Flower
Teas and Herbal Teas in Nakhon Ratchasima Province:
A Case Study of Nong Nam Sai Community Enterprise,
Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province.

สินิทธรา สุขสวัสดิ์¹/ รุจิกาญจน์ ซานนท์²/ ปุรินัต ยมกนิษฐ์³

Sinittra Suksawat/ Rujikarn Sanont/ Purinat Yamakanith

^{1,2,3} สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Marketing Program, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi

ได้รับบทความ: 18 กันยายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 11 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานและศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จำนวน 22 คน จาก 3 กลุ่มคือ ตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชน นักวิชาการด้านชุมชนและวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มกันของวิสาหกิจชุมชนสวนสมุนไพรหนองน้ำใส เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ การจัดการต้นทุนโดยการวางแผนตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการผลิตสินค้าโดยการเลือกปลูกสมุนไพรที่เป็นที่ต้องการของตลาด ใช้เงินทุนน้อย ใช้ที่ดิน และแรงงานของตนเอง มีการจัดทำบัญชีเพื่อแสดงต้นทุนและกำไรของวิสาหกิจ การจัดการการตลาด มีการส่งเสริมการขาย และการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ออฟไลน์ มีการประชาสัมพันธ์แต่ยังมีปัญหาในด้านการขายผ่านช่องทางออนไลน์ การจัดการโครงสร้างเป็นแบบเครือข่ายและสมาชิกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการผลผลิตใช้หลักการควบคุมคุณภาพนับตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย จนผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารจัดการ, วิสาหกิจชุมชน, ชาดอกไม้ม, ชาสมุนไพร

Abstract

The objectives of this research were to study the operation's performance and to study the management strategies of flower tea and herbal tea of community enterprises in Nakhon Ratchasima Province: a case study of Nong Nam Sai Community Enterprise, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province. This is a qualitative research and data were collected by observation and in-depth interviews with 22 keys informants from 3 groups are representatives from community enterprises: Government and private sector representatives and experts in community and community enterprises.

The results found that: The integration of Nong Nam Sai herbal garden community enterprise is naturally occur.

Cost management by planning from the start of the production process by selecting the herbs that are in demand in the market. Use less cost, use their own land and labor, there is accounting to show the cost and profit of the enterprise. Marketing management, promotion and selling through online and offline channels. There are public relations, but still some problems of online selling. The management structure is networked and the members are united. Production management uses the principles of quality control from the first step to the last step until product launch to the market.

Keywords: Management Strategies, Community Enterprise, Flower Teas, Herbal Teas

บทนำ

สมุนไพร สามารถใช้รักษาโรคตามหลักการของการแพทย์แผนโบราณและแพทย์แผนไทยได้ ซึ่งปัจจุบัน สมุนไพร ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสามารถใช้รักษาโรคหรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย โดยไม่ต้องปรึกษาแพทย์หรือใช้ใบสั่งยาในการซื้อ เช่น อาการท้องอืด แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น ขณะที่บางบ้านได้ปลูกไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนหรือนำมาใช้ในการรักษาเบื้องต้น ก่อนเข้าสู่การรักษาในระบบแพทย์แผนปัจจุบัน นอกจากสมุนไพรจะมีประโยชน์ในการเป็นยาสามัญประจำบ้านแล้วพืชสมุนไพร ยังมีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจเพราะสมุนไพรถูกใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เป็นส่วนผสมของยาสมุนไพร และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ เช่น ชาสมุนไพรต่าง ๆ เป็นที่ต้องการของตลาด และมีการเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2565) นอกจากนี้สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2565) เผยว่า สินค้าสมุนไพรเป็นสินค้าที่มีการเติบโตสูง เพราะเป็นสินค้าที่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มีความต้องการ หากผู้ผลิต ผู้ประกอบการไทยมีการวางแผนการผลิต และการทำตลาด ก็จะสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับตลาดส่งออกสินค้าสมุนไพรของไทย เมื่อพิจารณาจาก มูลค่าการส่งออกสมุนไพร ปี 2563 พบว่า สินค้าพืชสมุนไพร มีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน คิดเป็น 34.3% รองลงมาคือญี่ปุ่น 26.6% เวียดนาม 12.4% บังกลาเทศ 5.5% และเกาหลีใต้ 4.2% และสินค้าสารสกัดจากสมุนไพร มีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ เมียนมา คิดเป็น 25.5% รองลงมาคือ ญี่ปุ่น 18.1% สหรัฐฯ 12.4% มาเลเซีย 9% และเวียดนาม 6 % ส่วนสถานการณ์การส่งออกสมุนไพรในตลาดโลกปี 2563 ทั่วโลก มีการส่งออกสินค้าพืชสมุนไพร มูลค่ารวมทั้งสิ้น 3,526.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าพืชสมุนไพร อันดับที่ 40 ส่วนแบ่งมูลค่าการส่งออก 0.4% ส่วนสินค้าสารสกัดจากสมุนไพร มูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 6,455.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าสารสกัดจากสมุนไพร อันดับที่ 39 ส่วนแบ่งมูลค่า การส่งออก 0.2% ดังนั้นสินค้าสมุนไพรไทยยังมีโอกาสขยายตลาดได้อีกมาก (สำนักงาน นโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2564)

ขณะที่นโยบายของภาครัฐที่ได้มีการส่งเสริมการนำทรัพยากรตลอดจน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพา ตนเองได้ โดยมีการออกกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เพื่อให้มีการส่งเสริม ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนา ความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชน พึ่งตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการ แข่งขันทางการค้าในอนาคตทุกระดับ รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็น ผู้ประกอบการระดับสูง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นฐานรองรับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนา อย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

วิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส ก่อตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจในปี 2561 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 367ครัวเรือน มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นชาสมุนไพรจำนวน 70 ชนิด ประกอบด้วย ชาใบไม้ 50 ชนิดและชาดอกไม้ 20 ชนิด โดยในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใสถือเป็นผู้ผลิตชาสมุนไพรและชาดอกไม้รายใหญ่ของอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นจากการเติบโตและความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรหนองน้ำใสเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เป็นการรวมตัวกันจัดตั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ รวมทั้งมีการร่วมมือกันดำเนินงานมาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อเป็นการถอดบทเรียนและเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานแก่วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือกิจการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวทั้งในรูปแบบนิติบุคคลและไม้นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565)

องค์ประกอบและลักษณะของวิสาหกิจชุมชน (1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง (2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้ แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด (3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน (4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล (5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก (7) มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย (กัญญามน อินทวาทและคณะ, 2554)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดการต้นทุน เป็นกระบวนการของการวางแผนคุณภาพและการลดต้นทุนก่อนที่การผลิตจะเกิดขึ้น (Kumar and Shafabi, 2011) การจัดการต้นทุนที่มีประสิทธิภาพตามแผนจะช่วยปรับปรุงคุณภาพ ต้นทุน/ราคา การทำงานผู้ผลิต และอำนวยความสะดวกให้กับการคาดการณ์ต้นทุนที่เกิดขึ้นในอนาคต ประสิทธิภาพของกลยุทธ์การจัดการต้นทุนช่วยให้งานสำเร็จด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเป็นประโยชน์ต่อบริษัทสูงสุด โดยสามารถลดต้นทุนเวียน ลดต้นทุนต่อหน่วย และทำให้คุณภาพของกระบวนการและผลิตภัณฑ์ดีขึ้น โดยการจัดการต้นทุนแบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ (1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง (2) ต้นทุนแรงงานทางตรง (3) ต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (4) ต้นทุนที่ไม่ใช่การผลิต : ต้นทุนการตลาด (การขาย) และการบริหาร (5) ต้นทุนการแปลงและต้นทุนหลัก (Mowen and Hansen, 2006)

2.2 การจัดการโครงสร้าง โดย Castells (2000: 10) กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจใหม่คือ (1) เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการสร้างความรู้ และการประมวลผล/การจัดการข้อมูล กำหนดผลิตภาพ และความสามารถในการแข่งขันของบริษัท (2) มีความเป็นสากลทั่วโลก มีความสามารถในการทำงานเป็นหน่วยในระดับโลก (3) เครือข่าย อยู่บนพื้นฐานขององค์กรทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เป็นลักษณะองค์กรเครือข่าย ดังนั้นการจัดการโครงสร้างองค์กรสมัยใหม่จึงควรเป็นไปในรูปแบบของเครือข่าย (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

3. การจัดการการตลาด เป็นการเลือกตลาดเป้าหมายและการสร้างความสัมพันธ์ที่สร้างผลกำไร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการได้มา การรักษา และพัฒนาลูกค้า ผ่านการสร้างส่งมอบ และสื่อสารคุณค่ากับลูกค้าที่เหนือกว่า ดังนั้นการจัดการการตลาดจึงเกี่ยวข้องกับการจัดการอุปสงค์ และยังเกี่ยวข้องกับการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วย ประกอบด้วย (1) ความจำเป็น ความต้องการ ความต้องการซื้อ (2) สินค้าและบริการ (3) คุณค่า ความพึงพอใจ และคุณภาพ (4) การแลกเปลี่ยน การทำธุรกรรมระหว่างกัน ความสัมพันธ์ และการตลาด (Kotler *et al.*, 2005) รวมทั้งการวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดของหน่วยงานหรือองค์กร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (Lee and Lin, 2008)

4. การจัดการการผลิต โดย Benešová, Hirman, Steiner and Tupa (2019) อธิบายว่าคือการนำเข้าทรัพยากร การจัดการและการส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งในแต่ละกระบวนการจะถูกกำหนดโดยคุณลักษณะของการนำเข้าและส่งออกของกระบวนการทรัพยากรของกระบวนการ ขอบเขตการประมวลผล เจ้าของ ซัพพลายเออร์/ลูกค้า ขณะเดียวกันบริษัทต้องผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ด้วยเหตุนี้กระบวนการผลิตจึงต้องมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้และหลากหลาย คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือทรัพยากรในกระบวนการผลิต แบ่งออกเป็นมนุษย์ การเงิน ข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐาน (Gupta and Starr, 2014) โดยขั้นตอนการผลิตแบ่งออกเป็น (1) ขั้นตอนผลิตทรัพยากร (2) ขั้นตอนรูปวัตถุดิบ (3) ขั้นตอนการสังเคราะห์ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการวางแผนและควบคุมเพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 4 ด้าน คือ การจัดการการผลิต การจัดการต้นทุน การจัดการโครงสร้าง การจัดการการตลาด

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรหนองน้ำใส จำนวน 367 ครัวเรือน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนภาครัฐและเอกชน และกลุ่มที่ 3 คือนักวิชาการด้านชุมชนและวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย คือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือเป็นตัวอย่างที่มีความยินดีในการให้ข้อมูล ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรหนองน้ำใส คือ ประธานวิสาหกิจชุมชน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก คณะกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ตัวแทนจากคลินิกแพทย์แผนไทยในพื้นที่ชุมชน จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ 3 นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านชุมชนและวิสาหกิจชุมชน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสังเกต แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ วิธีการสังเกตทั่วไป (2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (3) การบันทึกภาคสนาม (4) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (5) การสัมภาษณ์เจาะลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในระหว่างการเก็บข้อมูล และหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำไปตีความเพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และมีการนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบอีกครั้งด้วยวิธีการสามเส้า คือการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่อยู่ในสถานภาพหรือบทบาทที่ต่างออกไป หากข้อมูลตรงกัน จึงสามารถนำมาเขียนสรุปรายงานได้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา

วิสาหกิจชุมชนสวนสมุนไพรหนองน้ำใส ตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 367 ครอบครัว การดำเนินงานของสมาชิกมี 2 ประเภท คือ กลุ่มผู้ปลูกโดยใช้เงินทุน ที่ดินของตนเองและเก็บผลผลิตเองส่งให้กับโรงงานผลิตยาโดยตรง กลุ่มที่สองคือ ปลูกและทำผลิตภัณฑ์เองโดยไม่ส่งขายกับโรงงานผลิตยา ซึ่งทำการแปรรูปเป็นชา โดยมีชาใบไม้ 50 ชนิด ชาดอกไม้ 20 ชนิด

“เรียนจบมาจาก สภาการแพทย์แผนไทยพัฒนา กระทรวงสาธารณสุขมาวงศ์วานนนทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2551 ชื่อที่อยู่ทีี่สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาและปลูกสมุนไพรเพื่อผลิตยาตามตำราที่เรียนมา ปลูกอยู่คนเดียวพออยู่มาสักพักหนึ่งก็มีกลุ่มเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาขอปลูกสมุนไพรด้วย เพราะต้องการอาชีพและรายได้ เริ่มมีกลุ่มผู้ปลูกเมื่อ พ.ศ. 2555 เข้าวิสาหกิจชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2561 ปัจจุบันสมาชิกทั้งหมด 367 ครอบครัว กลุ่มผู้ปลูกสมาชิกแต่ละบุคคลลงทุนเองปลูกเองตามที่ของตัวเองที่มี เสร็จแล้วเก็บผลผลิตมาส่งที่เรา ซึ่งเราเป็นผู้รวบรวมผลผลิตของเกษตรกร แล้วส่งให้โรงงานผลิตยา โรงงานผลิตยาที่จะรับวัตถุดิบจากเราไปผลิตยาอีกทีหนึ่ง เราก็เลยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของจังหวัด พอมาตั้งกลุ่มวิสาหกิจเมื่อ พ.ศ. 2561 ก็เริ่มทำผลิตภัณฑ์ของเราเองมีชาดอกไม้ 20 ชนิด ชาใบไม้ 50 ชนิด รวมทั้งหมด 70 ชนิด ทำ 2 อย่าง คือ 1. เราจะผลิตให้กับบริษัทของเพื่อนที่อยู่ต่างประเทศแต่กำลังจะมาจดทะเบียนขึ้นบริษัทที่เมืองไทย คือบริษัท Amazing Herb ซึ่งจะรับขาทั้งหมดของเรา 70 ชนิดไปขายเรามีหน้าที่ผลิตและมาใส่ซองที่สามารถจุ่มไปในน้ำได้ เสร็จแล้วเราก็จะมาบรรจุอีกชั้นหนึ่งเป็นซองพอยล์ 1 ของ ต่อ 1 ซีน แล้วก็ส่งไปให้บริษัทขาที่รับของเราเป็นประจำ ทั้งหมด 70 รายการ เขาก็ไปติดยี่ห้อเขาเพื่อที่จะนำไปขายที่ต่างประเทศและขายในไทยด้วย 2. ผลิตภัณฑ์ของเราที่เป็นสินค้า OTOP ไปออกงานต่าง ๆ เราก็จะใส่เป็นกระปุกไปขายแล้วก็มีแบบเป็นซองด้วยมี 3 แบบ แบบเป็นดอกเอาไว้สำหรับเอาไปต้มน้ำ แบบผงเป็นกระปุกเอาไว้สำหรับไปชง แบบซองก็จะเป็นอย่าง” ข้อมูลสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม

ตารางที่ 1 สรุปรายการขาดดอกไม้ที่วิสาหกิจดำเนินการประจำปี จำนวน 20 รายการ

เดือนมกราคม - ธันวาคม 2564	จำนวนผลผลิต (ชิ้น/ซอง)	ต้นทุนรวม ค่าใช้จ่าย (บาท)	รวมยอดขาย (บาท)	รวมผลกำไร (บาท)
รายการผลผลิต ต่อเดือน	20,000.0	64,500.0	127,000.0	62,500.0
รายการผลผลิต ต่อปี	240,000.0	774,000.0	1,524,000.0	750,000.0

ตารางที่ 2 สรุปรายการชาสมุนไพรที่วิสาหกิจดำเนินการประจำปี จำนวน 50 รายการ

เดือนมกราคม - ธันวาคม 2564	จำนวนผลผลิต (ชิ้น/ซอง)	ต้นทุนรวม ค่าใช้จ่าย (บาท)	รวมยอดขาย (บาท)	รวมผลกำไร (บาท)
รายการผลผลิต ต่อเดือน	41,500.0	95,000.0	207,500.0	112,500.0
รายการผลผลิต ต่อปี	498,000.0	1,140,000.0	2,490,000.0	1,350,000.0

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 แสดงผลกำไรของการดำเนินงานของวิสาหกิจในรูปแบบที่ 2 คือสมาชิกวิสาหกิจปลูกและทำผลิตภัณฑ์เองโดยไม่ส่งขายกับโรงงานผลิตยา ซึ่งทำการแปรรูปเป็นชา โดยมีชาใบไม้ 50 ชนิด ชาดอกไม้ 20 ชนิด ผลกำไรของชาดอกไม้ 750,000 บาทต่อปี ผลกำไรของชาใบไม้ 1,350,000 บาทต่อปี

กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนชาดอกไม้และชาสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา โดยแยกอธิบายการจัดการวิสาหกิจ 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดการต้นทุน วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการจัดการต้นทุนโดยการวางแผนต้นทุน โดยการใช้เงินทุนจำนวนน้อยในการปลูกสมาชิกเลือกปลูกสมุนไพรที่มีต้นทุน

การปลูกไม่สูงมากแต่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่นดอกบัว สามารถปลูกในบ่อโคลนตม และการบำรุงรักษาไม่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน ทำให้สมาชิกสามารถมีเวลาในการทำงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางรายได้ นอกจากนี้ สมาชิกในกลุ่มสามารถหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก โดยการปลูกในที่ดินของตนเอง แต่มีผู้ออกเงินทุนให้สำหรับการซื้อเมล็ดพันธุ์ การบำรุงรักษา สมาชิกจึงลงทุนเฉพาะด้านแรงงานและที่ดินเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีปัญหา ในการดำเนินงานคือ ผู้ลงทุนไม่ยอมรับซื้อสินค้าหลังจากผลิออกมาแล้ว ซึ่งแนวทางนี้ วิสาหกิจกำลังหาวิธีการป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะทำให้ การจัดการต้นทุนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

“นายทุนมาหลอกให้ปลูกแล้วไม่ซื้อไม่จ่ายเงิน หายไปเลย คนในกลุ่มถูกหลอก เยอะมาก บางคนก็โดนโกงปลูกและเก็บผลผลิตแล้วส่งของไปแล้วเขาไม่จ่ายเงิน” ข้อมูล จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจ

ด้านแรงงานมีการใช้แรงงานของสมาชิกในวิสาหกิจเป็นหลัก เพื่อการประหยัด ต้นทุนไม่มีการจ้างแรงงานจากภายนอก มีการจัดทำรายการสินค้าที่มีอยู่ จัดทำบัญชี เพื่อความเข้าใจตรงกันของหมู่สมาชิก และเพื่อให้ทราบว่ามีสินค้าใดขณะนี้ควรผลิตเพิ่ม หรือลดการผลิตลง หรือผลิตภัณฑ์ที่ตลาดมีการตอบรับมากในแต่ละช่วงเวลา

2. การจัดการโครงสร้าง จุดเริ่มต้นในการก่อตัวของวิสาหกิจคือ การก่อตัว โดยธรรมชาติ จากการที่สมาชิกเห็นประธานวิสาหกิจทำงาน และเกิดรายได้จึงเข้ามาร่วมกัน ตั้งเป็นวิสาหกิจขึ้น เมื่อทุกฝ่ายมีความสนใจที่จะร่วมมือกัน จึงทำให้เกิดความสามัคคี และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงาน โดยมีประธานวิสาหกิจเป็นศูนย์กลาง ในการดำเนินงาน กระจายข้อมูลข่าวสาร ความรู้จากการทดลองด้วยตนเองเนื่องจากสำเร็จ การศึกษาทางด้านแพทย์แผนไทย และความรู้ที่ได้จากการอบรมจากหน่วยงานรัฐให้แก่ สมาชิก กลุ่มผู้นำมีความพยายามในการผลักดันให้สมาชิก ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อแข่งขันในตลาด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมาชิกจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว พึ่งพาอาศัยกัน แต่วิสาหกิจมีการกำหนด กฎ ระเบียบ เพื่อการอยู่ร่วมกันและเพื่อสนับสนุนให้ การจัดการงานภายในของวิสาหกิจมีความเรียบร้อย บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เช่น

การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องคุณภาพของสินค้า ซึ่งสมาชิกจะต้องยึดถือเป็นมาตรฐาน หากผลิตสินค้าไม่มีคุณภาพ วิสาหกิจก็จะไม่รับซื้อผลิตภัณฑ์ของสมาชิก สนับสนุนให้สมาชิกมีเงินออม

โครงสร้างการทำงาน สมาชิกที่ปลูก 367 ครัวเรือนมีการจัดโครงสร้างองค์กร ในวิสาหกิจทั้งหมด 6 ตำแหน่ง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1. ประธาน เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดประชุม คัดสรรตรา และ สอนงานกลุ่ม จำนวน 1 คน

2. รองประธาน ทำหน้าที่แทนประธานในกรณีที่ประธานติดภารกิจ ไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้ จำนวน 1 คน

3. เลขานุการ เป็นผู้บันทึกการประชุม ตารางการทำงาน รายการปลูกพืชของ สมาชิก จำนวน 1 คน

4. เภรณญิก ดูแลเรื่องบัญชีของสมาชิก จำนวนสินค้าที่เข้ามา ตรวจสอบสินค้า ยอดเงิน จ่ายไปเท่าไร จำนวน 1 คน

5. ประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ออกงานแสดงสินค้า นำเสนองาน จำนวน 3 คน

6. กรรมการ ดูแลการจัดประชุม ดูแลสถานที่อุปกรณ์ต่าง ๆ อำนวยความสะดวก ให้กับสมาชิก และดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เข้ามา จำนวน 3 คน

จากการลงพื้นที่และการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า สมาชิกของวิสาหกิจ เป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ในการทำงาน มีความพร้อมและเต็มใจในการให้ข้อมูลหรือการบริการ แก่ผู้ที่สนใจเข้าไปศึกษาดูงานหรือติดต่อธุรกิจการค้า สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจ ในผลิตภัณฑ์สมุนไพรของวิสาหกิจเป็นอย่างดี แม้ว่าจะปลูกสมุนไพรคนละชนิดกันก็ตาม แต่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ที่ซักถามได้อย่างครบถ้วน

3. การจัดการการตลาด ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส ประกอบด้วยชา 2 ประเภท คือ ชาใบไม้ จำนวน 50 ชนิด และชาดอกไม้ จำนวน 20 ชนิด โดยแต่ละประเภทของชาจะประกอบด้วย 3 รูปแบบย่อย คือ แบบผง แบบแห้ง/แบบดอก และแบบซองเยื่อไผ่

ราคาในการจำหน่ายแบ่งออกเป็น ราคาขายปลีก สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ (1) แบบผง 1 แพ็ก บรรจุจำนวน 10 ซอง ราคา 80 บาท (2) แบบแคปซูล 180 กรัม ราคา 220 บาท, 150 กรัม ราคา 120 บาท (3) แบบดอก นำไปต้มเอง ราคา 2 ห่อ 100 บาท ราคาขายส่ง สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ (1) แบบผง 1 แพ็ก บรรจุจำนวน 10 ซอง ราคา 40 บาท (2) แบบดอก นำไปต้มเอง ราคา กิโลกรัมละ 200 บาท

ช่องทางในการจำหน่าย มีทั้งทางออนไลน์และแบบออฟไลน์ โดยช่องทางออนไลน์สมาชิกแต่ละครัวเรือนตัวแทนจำหน่ายของวิสาหกิจ ช่องทางการขายผ่าน เฟซบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์ (line) นอกจากนี้ยังมีเฟซบุ๊กของวิสาหกิจแต่ไม่มีผู้ดูแล รับผิดชอบอย่างชัดเจน เป็นการดูแลร่วมกันในหมู่สมาชิก ช่องทางออฟไลน์ ได้แก่ ร้านอาหารกอฟเ่ ร้านในสวนสมุนไพร คลินิกที่เป็นตัวแทนขาย ตัวแทนแพทย์แผนไทย ที่นำสินค้าไปขายต่อ และงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น OTOP

การโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นสื่อในการแจ้งข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ เช่น การออกร้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เป็นต้น รวมทั้งเพื่อ สร้างกระแสผ่านสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดการบอกต่อระหว่างกลุ่มผู้บริโภคด้วยกันเอง (Words of Mouth) และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น เช่น อินสตาแกรม (Instagram) ของกิจการที่จะใช้เจาะกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นที่รักสุขภาพ ซึ่งกิจการสวนสมุนไพร หนองน้ำไสมีมีการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการออกร้าน กิจกรรม การลดราคาสินค้า รวมทั้งรูปภาพสินค้าต่าง ๆ เป็นประจำอยู่เสมอ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภค ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร เช่น รูปภาพสมุนไพร กิจกรรมการส่งเสริมการขายและ เป็นกระบวนการในการกระตุ้นการสั่งซื้อของผู้บริโภค

การส่งเสริมการขาย โดยมีบัตรสะสมคะแนน โดยไม่จำกัดเวลา แต่กำหนด เฉพาะยอดการซื้อเมื่อมียอดซื้อครบตามจำนวนที่กำหนด จะได้รับของสมนาคุณ และมีข้อเสนอทางการค้าเมื่อซื้อสินค้าภายใน 1 ปีครบยอดที่กำหนด จะได้รับส่วนลด 5 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

ตารางที่ 3 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส

จุดแข็ง - Strengths	จุดอ่อน - Weakness
- สมาชิกมีความมั่นคง มีความรับผิดชอบ มีการรับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน - สมาชิกมีความสามัคคีทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี - ปลุกเองไม่มีสารเคมี - การทำงานเป็นทีม - เป็นวัตถุดิบที่ปลุกเอง ทำให้ต้นทุนวัตถุดิบต่ำ - ได้ใบรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข - เป็นสินค้าที่มีสรรพคุณในการป้องกันลดโอกาสการเกิดโรคและบางอย่างสามารถรักษาโรคได้ จึงเป็นที่ต้องการของตลาด	- เกษตรกรบางครัวเรือนไม่มีทุนเป็นของตัวเอง - การตลาดออนไลน์ไม่มีผู้ดูแลรับผิดชอบอย่างจริงจัง ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 การส่งออกผลผลิตเป็นไปได้ยากทำให้สมาชิกขาดทุนเป็นจำนวนมาก หากสามารถขายผ่านช่องทางออนไลน์ได้ จะทำให้แก้ไขปัญหได้ - สมาชิกไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี - ตลาดเพื่อการขายยังไม่กว้างพอ - ยังไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่เป็นของชุมชนเอง เพราะชาที่ผลิตขึ้นสามารถผลิตได้ในพื้นที่ชุมชนอื่นได้เช่นกัน
โอกาส - Opportunities	อุปสรรค - Threats
- สินค้ามีโอกาสราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ - ตลาดมีความต้องการมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดใหม่ ๆ สำหรับคนที่สนใจ หรือเริ่มดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ระบาดของโควิด 19 ผู้บริโภคนิยมบริโภคชาสมุนไพรเพื่อป้องกันโรคหรือส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น	- เกษตรกรมักจะโดนหลอกจากนายทุน ทั้งในช่วงการโฆษณาชวนเชื่อให้เกษตรกรปลูกและช่วงการส่งผลิตภัณฑ์ - คู่ค้าไม่ชำระค่าสินค้าให้เกษตรกร - ชาบางชนิดปลูกยาก ได้ผลผลิตน้อย ซึ่งมักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ทำให้ผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย เช่น ชาเกสรหญ้าฝรั่ง ทำให้วิสาหกิจ

- ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมสินค้า วิสาหกิจชุมชน จึงทำให้ได้รับการตอบ รับจากผู้ซื้อหรือผู้บริโภคมากขึ้นเรื่อย ๆ	ต้องซื้อผลผลิตจากที่อื่นมาทดแทนเพื่อ ไม่ให้เกิดการผิดสัญญากับลูกค้า
---	--

อย่างไรก็ตามปัญหาทางด้านการตลาดของวิสาหกิจคือ การแข่งขันค่อนข้างสูง เนื่องจากชาสมุนไพรเป็นที่ต้องการมากในท้องตลาดจึงมีผู้ผลิตชาสมุนไพรเพิ่มขึ้นจำนวนมากเช่นกัน เพราะการลงทุนไม่สูงมากและไม่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการเข้ามาประกอบธุรกิจ

“ชาสมุนไพรเป็นที่ต้องการมากในท้องตลาด จึงมีผู้ผลิตชาสมุนไพรจำนวนมากในตลาดมีทั้งผู้ประกอบการทั้งรายเล็กและรายใหญ่เป็นจำนวนมากในการเข้ามาของคู่แข่ง ค่อนข้างจะสูงเนื่องจากไม่ต้องใช้เงินทุนมากและไม่ต้องมีเทคโนโลยีขั้นสูงในการเข้ามาประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมนี้ ประกอบกับกระแสความนิยมเครื่องดื่มสมุนไพรมีเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีคู่แข่งรายใหม่เข้ามาเรื่อย ๆ ในธุรกิจนี้ ผลคือทำให้เกิดการแข่งขันค่อนข้างสูง” ข้อมูลการสัมภาษณ์กรรมการวิสาหกิจ

4. การจัดการผลผลิต ขั้นตอนในการผลิตแบ่งออกเป็น (1) ขั้นตอนการผลิตชา (2) ขั้นตอนแปรรูปวัตถุดิบ (3) ขั้นตอนการสังเคราะห์เป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ซึ่งในแต่ละขั้นตอน สมาชิกจะมีการควบคุมการผลิตเพื่อให้คุณภาพของใบชา โดยจะมีรายละเอียดของใบชาแต่ละชนิดแตกต่างกันไป ส่วนขั้นตอนการบรรจุภัณฑ์ ชาจะถูกบรรจุใส่ซองที่สามารถเปียกน้ำได้ การควบคุมคุณภาพโดยการนำจุ่มลงไปใต้น้ำเพื่อทดสอบ จากนั้นจึงนำบรรจุภัณฑ์ใส่ลงในซองแบบฟลอยด์อีกหนึ่งชั้น ซึ่งการจัดการผลผลิตขั้นตอนการผลิตชาและแปรรูปวัตถุดิบชาที่มียอดขายสูง 6 ชนิด มีดังนี้

ชาทุเรียน ปลุกเฉพาะในสวนเท่านั้น การเก็บดอกต้องเก็บก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เก็บทั้งดอกตูมและดอกบานกลีบ 1 ดอก ต่อ 1 ซอง ไม่นำไปคั่ว แต่นำมาตากแดดและอบที่อุณหภูมิ 45 องศา ใช้เวลา 15 นาที

ชามะตูม ต้องผลิตจากผงมะตูมแก่

ชาเกสรหญ้าฝรั่ง เก็บดอกมาล้างทำความสะอาดและตากในโรงตาก จากนั้นจึงนำมาอบด้วยความร้อน 60 องศา ใช้เวลาอบ 15 นาที และนำมาใส่บรรจุภัณฑ์ ซึ่งกระบวนการเก็บดอกเกสรที่จะนำมาทำชา จะต้องเก็บก่อนพระอาทิตย์ขึ้น ใน 1 ชอง มีทั้งกลีบดอกและเกสร แต่จะมีเกสรประมาณ 1.5 กรัม

ชาเก็กฮวย เลือกเก็บดอกที่บ้านสมบุญดี เก็บเฉพาะส่วนดอกไม้เอาก้านดอกไม้ไม่ควรเลือกดอกที่แก่เกินไป ล้างสะอาดแล้วตากในที่ร่ม หรือคั่วในกระทะร้อน พรหมน้ำเล็กน้อย ก่อนนำไปตาก สำหรับวันที่อากาศแจ่มใส ใช้เวลา 3 วัน ดอกเก็กฮวยจะแห้งสนิท เก็บในขวดหรือบรรจุภัณฑ์ที่สะอาด แล้วนำถุงดำมาใส่ ปิดสนิทกันไม่ให้โดนแสง สีของดอกจะอยู่ได้นานในอุณหภูมิห้องหรือเก็บในตู้เย็นสามารถเก็บได้นานหลายเดือน

ชาดาวเรือง เก็บดอกดาวเรืองที่บ้านเต็มี่ นำดอกดาวเรืองมาฉีกโดยไม่ให้ติดฐานรองดอก จากนั้นนำไปเข้าตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้แห้ง แล้วจึงนำมาคั่วที่อุณหภูมิประมาณ 40-60 องศาเซลเซียส นาน 10-20 นาที เพื่อสามารถเก็บไว้ได้นานและมีกลิ่นหอม ขั้นตอนสุดท้ายนำมาชงน้ำหนึ่กบรรจุใส่ซองชง และบรรจุห่อเพื่อการจัดจำหน่าย

ชาดอกอัญชัน เก็บดอกอัญชันที่บ้านใหม่ เก็บก่อนพระอาทิตย์ขึ้น และอย่าเก็บดอกสดไว้ค้างคืน เพราะอาจทำให้เกิดเชื้อราได้ นำดอกอัญชันไปผึ่งแดดครึ่งวันหรือประมาณ 4 ชั่วโมง ถ้าผึ่งแดดเกินเวลาจะส่งผลทำให้สีเปลี่ยนสีจะไม่เขียวและก้านจะแดง เมื่อผึ่งแดดเสร็จแล้วก็นำเข้าเตาอบใช้อุณหภูมิในการอบ 60 องศา เป็นเวลา 15 นาที เมื่ออบเสร็จแล้วก็สามารถนำไปบรรจุภัณฑ์ได้ ดอกอัญชันเป็นพืชที่เก็บยากมากในฤดูฝน แต่จะเก็บได้ดีในช่วงฤดูที่ไม่มีฝน เพราะดอกอัญชันหากโดนน้ำจะทำให้เน่าเปื่อยและใช้ไม่ได้ ก่อนนำอบต้องนำไปผึ่งให้แห้งก่อนถึงจะอบได้

การอภิปรายผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มผู้ปลูกที่เป็นสมาชิก : สมาชิกลงทุนเอง ปลูกเองในที่ดินของตนเอง เก็บผลผลิตส่งให้กับวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใสซึ่งเป็นแหล่งรวมผลผลิตของเกษตรกร เพื่อส่งต่อไปยังโรงงานผลิตยา

2. ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจ : เริ่มทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเอง คือ ชาดอกไม้ 20 ชนิด ชาใบไม้ 50 ชนิด แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 นำผลิตภัณฑ์ส่งต่อไปยังโรงงานหรือบริษัทเพื่อจำหน่ายต่อ โดยวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่นำผลผลิตที่เป็นชามาบรรจุและส่งต่อ

2.2 ผลิตภัณฑ์ที่นำออกงานแสดงสินค้าวิสาหกิจ OTOP จะมีความหลากหลาย เช่น ชาแบบผง แบบดอก แคปซูล กระปุก ชอง สมุนไพรแห้ง

การรวมกลุ่มกันของวิสาหกิจชุมชนสวนสมุนไพรหนองน้ำใส เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ จากการเห็นการทำงานของประธานวิสาหกิจ การเข้ามาโดยสมัครใจจึงทำให้สมาชิกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคี สอดคล้องกับการศึกษาของนิศาตร์ตัน สังข์เสื่อและพลดา เดชพลมาตย์ (2560) ซึ่งพบว่าผู้นำที่เข้มแข็ง และสมาชิกในวิสาหกิจมีส่วนร่วม เป็นจุดแข็งที่ทำให้วิสาหกิจบรรลุผลการดำเนินงาน เช่นเดียวกับข้อค้นพบของ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ นุชนาฏ ไช้หล่ม (2017) การรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นของสมาชิก ไม่มีการแข่งขันกันเองทำให้วิสาหกิจประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเช่นกัน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใดยังมีการปรึกษาหารือกันสร้างความไว้วางใจในหมู่สมาชิก สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราพร เปียสินธุ์ และคณะ (2563) ในด้านการจัดการต้นทุนวิสาหกิจ มีการวางแผนทั้งทางด้านต้นทุน การเงิน การทำบัญชี แรงงาน และที่ดินของสมาชิก สอดคล้องกับการศึกษาของจันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา (2558) พบว่าการจัดการผลผลิตและการจัดการต้นทุนมีอิทธิพลทางบวกต่อการจัดการที่มีคุณภาพของวิสาหกิจ ส่วนการจัดการการผลิตของวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใสใช้หลักการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต 3 ขั้นตอน ซึ่งสมาชิก

ผู้ปลูกจะต้องควบคุมคุณภาพตามหลักการดังกล่าว การจัดการด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชนหนองน้ำใส พบว่า มีปัญหาในด้านการขายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งสมาชิกไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับการศึกษาของปัญญา อินทกุล (2560) พบว่า บุคลากรของวิสาหกิจยังขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการส่งเสริมช่องทางการขาย ต้องมีการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการจัดการด้านการตลาดโดยการใช้เทคโนโลยีและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและการประชาสัมพันธ์ให้แก่วิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านเงินทุน
2. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์แก่วิสาหกิจ และควรสนับสนุน ส่งเสริม เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตเพื่อให้วิสาหกิจสามารถพัฒนาเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้
3. ควรมีการศึกษาความต้องการของลูกค้าเพิ่มเติม และควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กันไปด้วย ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยที่ได้มีความครอบคลุมทั้งในด้านของความต้องการซื้อ (Demand Side) และความต้องการขาย (Supply) ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565, 10 มีนาคม). *วิสาหกิจชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน*.
http://www.sceb.doe.go.th/Browchor/hb2_smce.pdf
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2565, 10 มีนาคม). *สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร*.
https://www.ditp.go.th/contents_attach/560109/560109.pdf
- . (2565, 8 มีนาคม). *สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร*.
https://www.ditp.go.th/contents_attach/721996/721996.pdf

- กัญญาณ อินทว้าง, สุพจน์ อินทว้าง และอภิชาติ วรรณภีระ. (2554). *การจัดการวิสาหกิจชุมชน*. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- จันทนา พงศ์สิทธิกาญจน์. (2558). แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ ด้านการอยู่ดีมีสุขในจังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 8(2), 2039-2053.
- นิศารัตน์ สังข์เสื่อ และพลดา เดชพลมัตย์. (2560). การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวศรีนคร อำเภอสรีนคร จังหวัดสุโขทัย. ใน *กองการวิจัยและนวัตกรรม (บ.ก.), วิจัยและนวัตกรรม ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม. การประชุมวิชาการระดับชาติเนศวรวิจัย ครั้งที่ 13* (น. 105-115). กองการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเนศวร.
- บัญชา อินทกุล. (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และนุชนา ไช้หล่ม. (2017). กลยุทธ์การตลาดเพื่อความสำเร็จของกลุ่มผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ดอนไก่ดี จังหวัดสมุทรสาคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 10(3), 1969-1983.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2564, 19 กรกฎาคม). สนค.เผย “สมุนไพร” สินค้าดาวรุ่ง คนนิยมบริโภคป้องกันสุขภาพ และกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ. <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/11111>.
- เสรี พงศ์พิส. (2548). *เครือข่าย : ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

- Benešová, A., Hirman, M., Steiner, F., & Tupa, J. (2019). Determination of Changes in Process Management within Industry 4.0. *Procedia Manufacturing*, 38(1), 1691-1696.
- Castells, M. (2000). Materials for an Explanatory Theory of the Network Society. *British Journal of Sociology*, 51(1), 5-24.
- Gupta, S., & Starr, M. K. (2014). *Production and Operations Management Systems*, CRC Press.
- Kotler, P., Wong, V., Saunders, J., & Armstrong, G. (2005). *Principles of marketing*. (4th ed.). Pearson education.
- Kumar, A., & Nagpal, S. (2011). Strategic cost management-suggested framework for 21st Century. *Journal of Business and Retail Management Research*, 5(2), 118-130.
- Lee, K. L., & Lin, S. C. (2008). A fuzzy quantified SWOT procedure for environmental evaluation of an international distribution center. *Information Sciences*, 178(2), 531-549.
- Mowen, H. & Hansen, D. R. (2006). *Cost Management: Accounting and Control*. (5th ed.) Thomson South-Western.

Authors

Miss Sinitttra Suksawat

Marketing Program, Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

39 Village No.1, Khlong Hok Sub-district, Khlong Luang District,

Pathum Thani Province 12110

Tel: 08-1423-2839 Email: sinitttra_s@rmutt.ac.th

Miss Rujikarn Sanont

Marketing Program, Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

39 Village No.1, Khlong Hok Sub-district, Khlong Luang District,

Pathum Thani Province 12110

Tel: 09-6823-2366 Email: rujikarn_s@rmutt.ac.th

Mr. Purinat Yamakanith

Marketing Program, Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

39 Village No.1, Khlong Hok Sub-district, Khlong Luang District,

Pathum Thani Province 12110

Tel: 08-6374-7521 Email: purinat_y@mail.rmutt.ac.th

ประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

Political history and context of local administration in Si Sa Ket Province

สุรศักดิ์ จันทา¹/ ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ²/ ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์³

Surasak Chantha/ Piyaluk Potiwan/ Thiraphat Loiwirat

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Doctoral Student of Political Science Program, Faculty of Political Science and Public
Administration, Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3} Advisor, Doctor of Political Science Program Faculty of Political Science and Public
Administration, Rajabhat Maha Sarakham University

ได้รับบทความ: 13 ธันวาคม 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 20 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการเมืองการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งวาระทางการเมือง 2 สมัยติดต่อกันไป จำนวน 20 คน พบว่า ประวัติศาสตร์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ มีสถานการณ์บริบทที่คล้ายกับการปกครองท้องถิ่นทั่วไปของประเทศไทย ซึ่งในปี

พ.ศ. 2542 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นไทย ปัจจุบันบริบทการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษมีลักษณะการเชื่อมโยงกับฐานอำนาจ นักการเมืองระดับชาติ การเมืองครอบครัว และการเล่นการเมืองแบบคนดีศรีสะเกษ วิถีเฉพาะหน้า รวมถึงกระแสคลื่นลูกใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมุมมองของนักการเมืองท้องถิ่นมองถึงจุดเปลี่ยน เรื่องการใช้เงินของนักการเมืองท้องถิ่นว่าเมื่อถึงจุดหนึ่งแล้วจะเกิดการอึดตัวของ ประชาชนในการเรียกร้องให้คนทำงานเข้ามาเป็นนักการเมืองทำงานเพื่อประชาชน อย่างแท้จริง แต่ฐานอำนาจทางการเมืองที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกันจะยังคงฝังแน่นอยู่ในระบบการเมืองท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง หรืออาจเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์การเมือง, บริบทการเมือง, การปกครองท้องถิ่น, จังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

This research had the objectives to study the context of politics and local administration in Si Sa Ket Province. Which was the qualitative research using data collection methods by in-depth interviews with 20 key informants who were the local politicians that held political office for at least 2 consecutive terms, found out that: The history of local administration in Si Sa Ket Province had a similar context to that of the general local administration in Thailand, which in 1999 was considered an important turning point for the decentralization of Thai local government. At present, the local political context of Si Sa Ket Province is linked to the power base of national politicians. family politics and playing politics like a good person, “Si Sa Ket Withi Cha Poa Na” including the new wave of political change among ethnic groups and the elderly. The point of view of

the local politicians to the turning point of the use of the money of the local politicians that at one point, the saturation of the people will truly demand the politician that truly work for the people but political power bases that are interconnected will remain ingrained in the local political system unchanged or may be changed in other ways.

Keywords: Political History, Political Context, Local Government, Si Sa Ket Province

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นไทยเกิดขึ้นมานานโดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยหนึ่งเรียกว่าเป็นยุคเปลี่ยนผ่านจาก “สยามเก่าไปสู่สยามใหม่ เปลี่ยนจากรัฐศักดินามาสู่รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์” โดยการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลมาจากการปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สุวดี โภชนพันธุ์, 2547) และขยายไปยังส่วนภูมิภาคโดยนำระบบเทศบาลเข้ามาใช้ในการรวบอำนาจหัวเมืองเข้าสู่ส่วนกลางและมีมณฑลเทศาภิบาลเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดการสร้างองค์กรใหม่ขึ้นมา คือ สุขาภิบาลเพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นให้เป็นระบบ ซึ่งนานคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่น ต่อมาในปี พ.ศ. 2470 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการที่จะปรับปรุงสุขาภิบาลให้มีลักษณะการปกครองท้องถิ่นมากขึ้นในรูปแบบเทศบาล และได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2473 โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้กล่าวถึงลักษณะแนวทางการตั้งเทศบาลพร้อมทั้งพิจารณาสิทธิของประชาชนในการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ก่อนจะเข้าสู่การเมืองในระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา

จังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางการเมืองมาอย่างยาวนาน เช่น ประวัติศาสตร์การต่อสู้ “กบฏผีบุญ” สาเหตุจากการปฏิรูปการปกครองทำให้เกิดการลุกขึ้นสู้ของชาวนาในจังหวัดศรีสะเกษ แต่ถูกปราบปรามอย่างหนักและถูกประหารชีวิตไปเป็นจำนวนมากจะเห็นได้ว่า จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนจังหวัดศรีสะเกษยังมีการรวมตัวกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานรัฐ นอกจากนี้ในด้าน การเคลื่อนไหวทางการเมืองมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีกลุ่มประชาชนจังหวัดศรีสะเกษเข้าร่วมและมีบทบาทสำคัญด้วยเสมอ สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าชาวจังหวัดศรีสะเกษจะเป็นผู้ที่รักความสงบ มีลักษณะของความเป็นสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง แต่ก็ยังมีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะลุกขึ้นสู้ได้ตลอดเวลา หากได้รับผลกระทบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบการเมืองหรือผู้ที่มีอำนาจ (ประเทือง ม่วงอ่อน, 2556) นั้นหมายถึงประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง และไม่ยอมจำนนต่อการถูกกดขี่จากการเมืองในทุกระดับ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่นักการเมืองท้องถิ่นที่เข้าใจ เข้าถึง และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่สามารถยึดครองอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนาน ซึ่งมีเพียงไม่กี่ตระกูล และทำให้งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์และบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษเพื่อให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นกับคนรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือนักการเมืองท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 2 สมัยติดต่อกันไป โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารเนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา ใช้เขตจังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่การศึกษา

1.2 ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา ครอบคลุมเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์การเมืองและบริหารการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

1.3 ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยนี้ใช้ประชากรที่เป็นผู้น้องครุท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ 217 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ, 2564) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การดำรงตำแหน่งวาระทางการเมือง 2 สมัยติดต่อกันไป จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ และข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของการเมืองการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตของการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ และการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ ตำราวิชาการ บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2) การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์มีรูปแบบต่าง ๆ คือ (2.1) การสัมภาษณ์รายบุคคล จะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (2.2) การสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของการเมืองท้องถิ่นในลักษณะการตรวจทานข้อมูลและความทรงจำของผู้ให้ข้อมูล (2.3) การอิมตัวของข้อมูล ในขั้นนี้จะเป็นกระบวนการของการตกผลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษานักการเมืองท้องถิ่น อดีตนายองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น รวมถึงการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสังเกตการณ์ต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการตีความเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหาเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์แบบอุปนัยและนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

ผลการศึกษา

ประวัติศาสตร์การเมืองจังหวัดศรีสะเกษและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษา พบว่า การเมืองของจังหวัดศรีสะเกษมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ดังเช่นข้อมูลสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงพงศาวดารอีสานว่า ในปี พ.ศ. 2302 จุลศักราช 1121 ปีเถาะ เอกศก ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยหัวหน้าชุมชนส่วยได้มีการจับช้างและดูแลช้างให้แก่พระเจ้าเอกทัศ จนได้รับความดีความชอบโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นนายกองหัวหน้าชุมชนส่วย โดยให้ตากะจะ เป็นหลวงแก้วสุวรรณ เชียงขัน เป็นหลวงปราบ เชียงฆะ เป็นหลวงเพชร เชียงปุม เป็นหลวงสุรินทร์ภักดี เชียงสี เป็นหลวงศรีนครเตา ควบคุมชาวส่วย ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตากะจะขึ้นรับตำแหน่ง “พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน” ปกครองเมืองขุขันธ์สืบมา ในปี พ.ศ. 2321 พระยาไกรภักดี

ศรีนครลำดวน (ตากะจะ) ถึงแก่กรรม จึงโปรดเกล้าให้ หลวงปราบ (เชียงขัน) เป็นพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน เจ้าเมืองนครลำดวนสืบต่อมา และตั้งท้าวอุ่นเป็น พระภักดีภูธรสงคราม เป็นปลัดเมือง พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (เชียงขัน) ได้เลื่อนเมืองจากที่ตั้งเดิมมาตั้งที่หนองแตระ เป็นเมืองขุนันธ์

พ.ศ. 2325 “พระยาขุนันธ์ภักดีศรีนครลำดวน” เจ้าเมืองขุนันธ์ท่านที่ 3 เดิมชื่อ ท้าวบุญจันทร์ เป็นบุตรชายนางคำเวียง ตระกูลขุนนางจากเมืองเวียงจันทน์ที่ “พระยาขุนันธ์ภักดีศรีนครลำดวน” (หลวงปราบ) รับมาเป็นภรรยาและรับท้าวบุญจันทร์ เป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “พระไกร” ผู้ช่วยเมืองขุนันธ์ และเมื่อ “พระยาขุนันธ์ภักดีศรีนครลำดวน” เจ้าเมืองขุนันธ์ท่านที่ 2 (หลวงปราบ) ถูกจำคุกที่เมืองหลวง “พระไกร” จึงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ได้รับตำแหน่งเจ้าเมืองขุนันธ์ ท่านที่ 3 ในบรรดาศักดิ์ราชทินนาม “พระยาขุนันธ์ภักดีศรีนครลำดวน” และมีเหตุการณ์กล่าวโทษพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (เชียงขัน) ทำให้ท้าวอุ่นหรือพระภักดีภูธรสงคราม ปลัดเมืองขุนันธ์ในขณะนั้นไม่พอใจ (ท้าวอุ่น เป็นบุตรตากะจะ มีศักดิ์เป็นหลานของหลวงปราบ หรือเชียงขัน) อีกทั้งเกิดความระแวงเกรงกลัวว่าตัวท่านอาจจะไม่มีความปลอดภัยในชีวิตตนเองและครอบครัวในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งปลัดเมืองขุนันธ์ จึงต้องตัดสินใจเดินทางเข้าเมืองหลวง เพื่อกราบบังคมทูลขอแยกพื้นที่เมืองขุนันธ์บางส่วนไปตั้งเป็นเมืองใหม่ โดยกราบบังคมทูลขอแยกบ้านโนนสามขา สระกำแพง และทูลขอเป็นเจ้าเมืองด้วยตนเอง พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 ทรงเห็นใจและเห็นว่ามีความชอบธรรมมีเหตุมีผล จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะบ้านโนนสามขา สระกำแพง ขึ้นเป็น “ศรีสระเกษ” และโปรดเกล้าฯ ให้พระภักดีภูธรสงคราม (ท้าวอุ่น บุตรตากะจะ) ปลัดเมืองขุนันธ์ ขึ้นเป็นเจ้าเมือง “ศรีสระเกษ” และโปรดเกล้าฯ ให้พระภักดีภูธรสงคราม (อุ่น) เป็นพระยารัตนวงศา เจ้าเมือง “ศรีสระเกษ” ทำราชการขึ้นตรงต่อนครราชสีมา การแยกเมืองออกเป็นเมืองขุนันธ์กับเมืองศรีสระเกษซึ่งทั้งสองเมืองต่างมีอิสระในการปกครอง ทำให้เมืองทั้งสองมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน และเป็นเมืองคู่กันตลอดมา จนกระทั่งมีการปกครองแบบจังหวัด จึงมีการลดฐานะเมืองขุนันธ์เป็นอำเภอ ช่วงเวลา

ดังกล่าวจึงถือเป็นหมุดหมายหรือจุดกำเนิด และพัฒนาการของการแยกเมืองศรีสะเกษออกจากเมืองขุขันธ์อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเมืองการปกครองในอดีตจะใช้สายสัมพันธ์ระดับเครือญาติ คนใกล้ชิดในการส่งต่ออำนาจการปกครอง เช่น บิดาส่งต่อถึงบุตร พี่ส่งต่อหรือสนับสนุนให้น้องหรือพรรคพวก ขึ้นปกครองเมืองแทนคนรุ่นก่อน การยกให้เป็นผู้สืบทอดอำนาจถือเป็นมรดกทางการเมืองซึ่งนับเป็นวัฒนธรรมการเมืองที่ฝังแฝงจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของไทยหลังจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็น “การเลือกตั้งทางอ้อมครั้งแรกและครั้งเดียวของไทย” การเลือกตั้งทางอ้อม คือ การเลือกตั้งโดยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตำบลก่อน แล้วสมาชิกสภาผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง เป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตถือเกณฑ์ราษฎรสองแสนคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน การเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ จำนวน 78 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 ชุดนี้ สิ้นสุดเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2480 เพราะถึงคราวออกตามวาระที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนประเภทที่ 2 ได้แก่ ผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 (อาร์วายที 9, 2540) จังหวัดศรีสะเกษมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งสิ้น 77 คน โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกของจังหวัดศรีสะเกษ คือ ขุนพิเคราะห์คัตติ (อินทร์ อินตะนัย) และนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด คือ นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ (ประเทือง ม่วงอ่อน, 2556) โดยประวัติศาสตร์การเลือกตั้งทางการเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ มีดังนี้

ตารางที่ 1 เขตการเลือกตั้งทางการเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ

ปี พ.ศ.	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
2476	เขตที่ 1	1 คน (เขตละ 1 คน)
2480	เขตที่ 1	2 คน (เขตละ 1 คน)
2481	เขตที่ 1	
2491	เขตที่ 1	2 คน (เขตละ 2 คน)
2492		3 คน (เขตละ 3 คน)
2495		
2500/1		
2500/2		
2512		5 คน (เขตละ 5 คน)
2518	เขตที่ 1	6 คน (2 เขต เขตละ 3 คน)
	เขตที่ 2	
2519	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
2522	เขตที่ 1	7 คน (เขต 1 เขตละ 3 คน เขต 2 และเขต 3 เขตละ 2 คน)
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2526	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2529	เขตที่ 1	8 คน (เขต 1 และเขต 2 เขตละ 3 คน ส่วน เขต 3 เขตละ 2 คน)
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2531	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2535/1	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	

ปี พ.ศ.	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
	เขตที่ 3	9 คน (3 เขต เขตละ 3 คน)
2535/2	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2538	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2539	เขตที่ 1	
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2544	เขตที่ 1	9 คน (เขตละ 1 คน)
2548	เขตที่ 2	
2549	เขตที่ 3	
	เขตที่ 4	
	เขตที่ 5	
	เขตที่ 6	
	เขตที่ 7	
	เขตที่ 8	
	เขตที่ 9	
2550	เขตที่ 1	9 คน (3 เขต เขตละ 3 คน)
	เขตที่ 2	
	เขตที่ 3	
2554	เขตที่ 1	8 คน (เขตละ 1 คน)
2557	เขตที่ 2	
	เขต 3	
	เขตที่ 4	
	เขตที่ 5	
	เขตที่ 6	

ปี พ.ศ.	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
	เขตที่ 7 เขตที่ 8	
2562	เขตที่ 1 เขตที่ 2 เขตที่ 3 เขตที่ 4 เขตที่ 5 เขตที่ 6 เขตที่ 7 เขตที่ 8	8 คน (เขตละ 1 คน)

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. (ม.ป.ป.)

จากตารางพบว่า ข้อมูลเลือกตั้งการเมืองระดับชาติของจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2476 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกของจังหวัดและของประเทศไทย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย แบ่งการปกครองเป็นจังหวัดทั้งสิ้น 70 จังหวัด สามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่หนึ่ง ได้ทั้งหมด 78 คน โดยส่วนใหญ่จะสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จังหวัดละ 1 คน มีบางจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่าหนึ่งคน เพราะจำนวนประชากรมากกว่าสองแสน โดยการเลือกตั้ง ตั้งแต่ครั้งที่ 2-26 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยตนเอง (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2564) จนถึงปัจจุบัน

บริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่มีมานานนับตั้งแต่เริ่มมีรัฐธรรมนูญ โดยเป็นแนวคิดที่ถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง

ตนเองภายในท้องถิ่นของตน ทั้งเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ (ดาวณา เกตุทอง, 2563) จังหวัดศรีสะเกษแบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 35 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 179 แห่ง การเมืองการปกครองท้องถิ่นถือเป็นการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เนื่องจากมีภารกิจสำคัญคือการจัดบริการสาธารณะให้แก่คนในท้องถิ่น ทั้งการสาธารณสุขมูลฐาน ความปลอดภัยในชีวิตและ สิ่งอำนวยความสะดวก (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2564)

สถิติการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดศรีสะเกษในปี พ.ศ. 2564 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสูงสุดเป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมากถึง 5,621 คน แบ่งเป็น ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 479 คน และผู้สมัครสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล 5,142 คน และ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีจำนวนผู้ใช้สิทธิ์ สูงสุดของประเทศ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสระยาว อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มีมากถึงร้อยละ 99.15 จากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง 6,102 คน ออกไปใช้สิทธิ์ 6,050 คน นั้นหมายถึงการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษมีสูงมาก สะท้อนถึงการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการเมืองของประชาชนจังหวัดศรีสะเกษ ในขณะที่ ผลการเลือกตั้งครั้งล่าสุดของจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นคนเดิมที่ดำรงตำแหน่งเกือบ 2 สมัยติดต่อกันไป (8 ปี) ในยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สามารถกลับมาอยู่ในตำแหน่งได้อีกครั้ง เพียงร้อยละ 21.1 และอีกร้อยละ 78.9 เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ จากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ อยากรับเปลี่ยนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดูบ้าง เพื่อเปรียบเทียบการทำงานที่ผ่านมา อยากรองให้คนใหม่เข้ามาทำงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นหรือทำงานเพื่อประชาชน อย่างแท้จริง หรือเลือกเพื่อให้เข้ามาพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

ผลกระทบจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีต่อระบบการปกครองท้องถิ่น

การยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ไม่เพียงทำให้การเลือกตั้งระดับชาติหายไปเท่านั้น แต่ยังทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นหยุดลงเช่นกัน หลังจากการรัฐประหาร คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คสช. ที่ 85/2557 งดการจัดเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คสช.ที่ 86/2557 งดการเลือกตั้งท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร คือ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) และสมาชิกสภาเขต (ส.ช.) จากประกาศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งสองฉบับส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทุกแห่งที่ปฏิบัติงานในขณะนั้นสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ลง และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการสรรหาแทนการเลือกตั้ง ทั้งนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำหนดให้ในสภาท้องถิ่นต้องมีข้าราชการหรืออดีตข้าราชการ ระดับชำนาญการพิเศษ หรือระดับ 8 หรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างน้อยสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมด ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นให้ปลัดของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำปฏิบัติหน้าที่แทน และในปี 2558 จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หดวาระลงและจะมีการเลือกตั้งประมาณกว่า 1,000 ตำแหน่ง โดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้อำนาจตามมาตรา 44 ให้ผู้ที่หมดวาระลง รักษาการในตำแหน่งเดิมต่อไป จะไม่สรรหาคนใหม่เข้าไปทำหน้าที่ เหมือนที่เคยมีประกาศออกมาก่อนหน้า ส่งผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นในขณะนั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อเป็นวาระที่ 2 ทันที รวมเป็นระยะเวลากว่า 8 ปี นอกจากนี้ยังให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ นโยบาย ประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างเคร่งครัด และกำกับดูแลและตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อย่างเข้มงวด ส่งผลให้การบริหารจัดการของท้องถิ่น

ถูกเรียกว่า “การบริหารจัดการแบบแซ่แข็ง” ซึ่งถือเป็นการแทรกแซงและควบคุม การเมืองท้องถิ่นทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ และนอกจากนี้ยังส่งผลให้ ประชาชนต้องพึ่งพานโยบายต่าง ๆ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นนโยบายแบบประชานิยม อาทิ โครงการประชารัฐ การปล่อยกู้ การแจกคูโปงในรูปแบบบัตรสวัสดิการ เป็นต้น

ปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันบริบทการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะที่เชื่อมโยงกับฐานอำนาจนักการเมืองระดับชาติ เห็นได้จากนักการเมืองท้องถิ่น ในหลายพื้นที่มีสายสัมพันธ์อันดีต่อนักการเมืองระดับชาติ ถือเป็นการเอื้อผลประโยชน์ ต่อกันในการผลักดันให้ได้รับการเลือกตั้งทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติเป็นกลไก ความร่วมมือของบุคคลที่มีมายาวนานในลักษณะของการอุปถัมภ์แบบ “การเมือง ครอบครัว” เป็นการเมืองที่ไม่ใช่เรื่องใหม่ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยครอบครัวการเมืองหนึ่ง อาจมีสมาชิกครอบครัวที่เป็นทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่น อยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีหลายตระกูลที่มีเครือญาติเป็นทั้งนักการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติในครอบครัวเดียวกัน และมีการสืบทอดตำแหน่งทางการเมืองในพื้นที่ของ ตนเองเพื่อครองอำนาจทางการเมืองให้ยาวนานมากที่สุด การเมืองแบบคนดีศรีสะเกษวิถี เฉพาะหน้า คือ วาทกรรมในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือนักการเมืองท้องถิ่น ในลักษณะของการเลือกคนดีเข้ามาเป็นตัวแทนเพื่อรับใช้ประชาชน แต่ในความเป็นจริงแล้ว อาจมีการเปลี่ยนแปลงในการเลือกตั้งได้ตลอด อาทิ การให้คำมั่นสัญญาต่อผู้ลงสมัคร ว่า จะเลือกแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งอาจมีการเปลี่ยนใจไปเลือกคนอื่นได้เสมอ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นแทรกเข้ามา เช่น การได้รับคำตอบแทนต่าง ๆ ที่สูงกว่า สิ่งเหล่านี้คือ ความหมายของคำว่า “วิถีเฉพาะหน้า” ในบริบทการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ

กระแสคลื่นลูกใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมุมมองของนักการเมืองท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีความคิดในเรื่องของความรักภักดีต่อตัวบุคคลสูง

เช่น นักการเมืองท้องถิ่นท่านหนึ่งกล่าวว่า การเข้าหาผู้สูงอายุด้วยความอ่อนน้อมจะทำให้ได้ใจของผู้สูงอายุแล้วหนึ่งคะแนน การสัมผัส กอดและพุดจาให้รู้สึกอบอุ่น จะได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากผู้สูงอายุ เมื่อได้ใจผู้สูงอายุแล้วการเปลี่ยนใจผู้สูงอายุเป็นเรื่องยากมาก เพราะหากผู้สูงอายุบอกจะเลือกแล้วก็จะรักษาคำพูด ซึ่งอาจมองไปถึงเรื่องค่านิยมและวัฒนธรรมของความกตัญญูต่อบุคคลที่ผู้สูงอายุมีต่อนักการเมืองที่ให้ผลประโยชน์ต่อตนเอง นอกจากนี้กระแสของคลื่นลูกใหม่ในยุคปัจจุบันทำให้มุมมองทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ถูกส่งต่อกันมาหลายชั่วอายุคน อาจถึงจุดเปลี่ยน อาทิ เรื่องการใช้จ่ายเงินของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อถึงจุดหนึ่งแล้วจะเกิดการอึดตัวของประชาชนในการเรียกร้องให้คนทำงานเข้ามาเป็นนักการเมืองทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง แต่ฐานอำนาจทางการเมืองที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกันของตระกูลการเมืองอาจจะยังคงฝังแฝงอยู่ในระบบการเมืองท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง หรืออาจเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอื่น ๆ ได้

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทของการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยขอนำบางประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

ประวัติศาสตร์การเมืองและบริบทการปกครองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ
พบว่า ประวัติศาสตร์ทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่า มีความคล้ายคลึงในการส่งต่อฐานอำนาจทางการเมืองการปกครองไม่เปลี่ยนแปลง โดยการเมืองการปกครองในอดีตจะใช้สายสัมพันธ์ระดับเครือญาติ คนใกล้ชิดในการส่งต่ออำนาจการปกครอง เช่น บิดาส่งต่อถึงบุตร พี่ส่งต่อหรือสนับสนุนให้น้องหรือพรรคพวกในการขึ้นปกครองเมืองแทนคนรุ่นก่อน การยกให้เป็นผู้สืบทอดอำนาจทางการเมืองถือเป็นมรดกทางการเมือง ซึ่งนับเป็นวัฒนธรรมการเมืองที่ฝังแฝงจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับ เจมส์ อ็อกกี (2558) กล่าวว่า ครอบครัวยุคการเมืองมักจะมีเป้าหมายมุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดมรดกทางการเมือง การยึดโยงครองระบบการเมืองในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

ให้เป็นพื้นที่ของตนเองในการสืบทอดอำนาจทางการเมืองกับการยึดครองระบบการเมืองท้องถิ่นกลายเป็นเรื่องธรรมดาของการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีการสืบทอดอำนาจและถ่ายอำนาจทางการเมืองให้กับทายาทของนักการเมืองในพื้นที่นั้นถือว่ามรดกทางการเมืองพบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยและตระกูลการเมืองกำลังปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและคาดว่าจะมีบทบาทสำคัญในการเมืองไทยในทุกระดับต่อไปในอนาคต

ผลกระทบจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีต่อระบบการปกครองท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการของท้องถิ่นถูกเรียกว่า “การบริหารจัดการแบบแซ่แข็ง” ซึ่งถือเป็นภาวะการณ์แทรกแซงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ใช้ควบคุมการเมืองท้องถิ่นทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ และนอกจากนี้ยังส่งผลให้ประชาชนต้องพึ่งพานโยบายต่าง ๆ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นนโยบายประชานิยมที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาฐานอำนาจและความนิยมของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยออกนโยบายเพื่อเอาใจประชาชน อาทิ โครงการประชารัฐ การปล่อยกู้ การแจกคูโปงในรูปแบบบัตรสวัสดิการ สอดคล้องกับ ปฐวี ไซตอนันต์ (2564) กล่าวว่า ภายหลังการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ทำให้การปกครองท้องถิ่นกลายเป็นรัฐราชการ แทรกแซงและควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้ระบบบริหารและนโยบายใหม่เพื่อควบคุมผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นผ่านสิ่งที่เรียกว่า นโยบายประชารัฐและการบริหารส่วนภูมิภาค คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้รวมศูนย์อำนาจและควบคุมท้องถิ่นโดยการใช้นโยบายสวัสดิการ เช่น นโยบายประชารัฐ โครงการประชารัฐรักสามัคคี และโครงการการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้นโยบายเหล่านี้โดยไม่ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นต้องพึ่งอำนาจและทรัพยากรของคณะรัฐบาลรักษาความสงบแห่งชาติ

ปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันบริหารการเมืองท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษมีลักษณะการเชื่อมโยงกับฐานอำนาจนักการเมืองระดับชาติ เห็นได้จากนักการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่มีสายสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองระดับชาติ ในลักษณะของการเอื้อผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันในการผลักดันให้ได้รับการเลือกตั้งทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ ถือเป็นกลไกความร่วมมือของบุคคลที่มีมายาวนานในการอุปถัมภ์ สอดคล้องกับ กิติภูมิชัย วงศ์สนธิ (2553) กล่าวว่า เครือข่ายฝักฝ่ายเป็นกลไกความร่วมมือของบุคคลที่เป็นเครือข่ายส่วนตัวที่มีสายสัมพันธ์ในการช่วยเหลือ สนับสนุนการหาเสียงของนักการเมืองมาโดยตลอดระหว่างนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่กับนักการเมืองท้องถิ่นที่มีการหล่อเลี้ยงโยงใยสายสัมพันธ์ด้วยการอุปถัมภ์ คำจูงกันมา มีอิทธิพลและบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือทั้งนักการเมืองระดับชาติ และนักการเมืองท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จในเลือกตั้งทางการเมือง ทั้งนี้เครือข่ายเหล่านี้อาจเป็นทั้งฐานเสียงของนักการเมืองระดับท้องถิ่นหรือนักการเมืองระดับชาติก็ได้

การเมืองครอบครัว ถือเป็นการเมืองที่ไม่ใช่เรื่องใหม่ของวงการทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจังหวัดศรีสะเกษจะพบว่าครอบครัวการเมืองหนึ่งอาจมีสมาชิกครอบครัวที่เป็นทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในครอบครัวเดียวกันเป็นการสืบทอดตำแหน่งทางการเมืองในพื้นที่ของตนเองเพื่อครองอำนาจทางการเมืองให้ยาวนานมากที่สุด สอดคล้องกับ ดอน เอ็ม เคิร์ท และคณะ (2532) กล่าวว่า อิทธิพลของครอบครัวนักการเมืองที่มีต่อการลงสมัครการเมืองของคนรุ่นต่อไปไม่ได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นความจริงในปัจจุบันทั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติที่สมาชิกครอบครัวหรือเครือญาติเป็นนักการเมืองมากกว่าหนึ่งหรือสองคน และทายาทบางรุ่นได้รับตำแหน่งโดยการสืบทอดอำนาจมาจากญาติสายตรง ดังนั้น ครอบครัวนักการเมืองจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของสมาชิกในครอบครัวที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองต่อจากบิดา หรือเครือญาติเพื่อให้อำนาจทางการเมืองยังคงอยู่ต่อไป

กระแสคลื่นลูกใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมุมมองของนักการเมืองท้องถิ่นนั้นให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีความคิดในเรื่องของความรักภักดีต่อตัวบุคคลสูง ซึ่งอาจมองไปถึงเรื่องค่านิยมและวัฒนธรรมของความกตัญญูต่อตัวบุคคลที่ผู้สูงอายุมีต่อนักการเมืองที่ให้ผลประโยชน์ต่อตนเอง สอดคล้องกับฉัตรชัย เล็กบุญแถม และอดิพร เกิดเรือง (2563) กล่าวว่า กฎของความกตัญญูทเวที หรือ Generalized Norm of Reciprocity ที่เป็นตัวช่วยให้ความสัมพันธ์ในรูปแบบของระบบอุปถัมภ์สามารถคงอยู่เช่นนี้เป็นเวลานาน ดังนั้น เมื่อมีการจัดการเลือกตั้งขึ้น ผู้มีสายสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองก็มักจะให้ความชอบและเลือกข้างเพื่อให้ผู้ที่ตนเองสนับสนุนนั้น ประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้

ข้อเสนอแนะ

นักการเมืองท้องถิ่นสามารถนำเอาผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นการเมืองท้องถิ่นหรือการเมืองระดับประเทศ เพราะผลที่ได้จากการวิจัยเป็นที่ประจักษ์ในหลายมิติ หลายมุมมอง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์ ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทพื้นที่ที่จะนำไปใช้ได้ เช่น การสร้างเครือข่ายทางการเมืองในระบบเครือญาติ การสร้างเครือข่ายการเมืองในระดับผู้นำชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ดาวนภา เกตุทอง. (2563). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 3(2), 1-24.
- ปฐวี โชติอนันต์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้บริบทการกระจายอำนาจในยุครัฐบาลของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พ.ศ. 2557-2562). *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 10(1), 1-22.
- ประเทือง ม่วงอ่อน. (2556). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ*. สถาบันพระปกเกล้า.
- พิพิธภัณฑ์รัฐสภา. (2564). *เรื่องเล่าการเมืองการปกครองไทย*.
<https://parliamentmuseum.go.th/2564/ar64-election-01.html>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (ม.ป.ป.). *สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ*.
<th.wikipedia.org/wiki/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ>.
- สุวัสดิ โภชนพันธ์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย*.
https://www.m-culture.go.th/sisaket/download/2021_ActionPlan_C1.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ. (2564).
ข้อมูลการปกครอง.
https://www.ect.go.th/sisaket/ewt_news.php?nid=43&filename=index
- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2564). *เลือกตั้ง อบต. 2564: ท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด แต่การเลือกตั้งกลับ “เจียบเหว่งที่สุด”*.
(<https://www.bbc.com/thai/thailand-59385213>)
- Kurtz, D. M. (1989). The Political Family: A Contemporary View. *Sociological Perspectives*, 32(3), 331–352.
- Ockey, J. (2015). *Thai Political Families: The Impact of Political Inheritance*. <https://golink.icu/VoZBUVg>

Authors

Mr. Surasak Chantha

College of Law and Government, Sisaket Rajabhat University

319 Thai Pantha Rd. Pho Sub-district Mueang District,

Si Sa Ket 33000

Tel: 08-1876-9618 E-mail: noksc5712@gmail.com

Miss Piyaluk Potiwan

Associate Professor, Ph.D.

Faculty of Political Science and Public Administration

Rajabhat Maha Sarakham University, 80 Nakhonsawan Rd.

Talat Sub-district, Mueang District, Maha Sarakham 44000

Tel: 08-1545-8756 E-mail: noksoda@gmail.com

Mr. Thiraphat Loiwirat

Associate Professor, Ph.D.

Faculty of Political Science and Public Administration

Rajabhat Maha Sarakham University, 80 Nakhonsawan Rd.

Talat Sub-district, Mueang District, Maha Sarakham 44000

Tel: 08-2305-8431 E-mail: thibom@hotmail.com

การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว-กัมพูชา
The Development of Digital Information Database 4
Languages Thai English Lao Cambodian for Cultural Tourism
Thailand-Laos-Cambodia

สิทธิชัย บวชไรสง¹/ เอมอน แสนภูวา²/ ดำรงพล พันธุ์จันทร์³/ ธีรพงศ์ สงผัด⁴
Sitthichai Buachthaisong/ Emon Saenphuwa/ Damrongpon Panjan/
Teerapong Songpuh

^{1, 2} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

^{1, 2} Faculty of Humanities and Social Sciences, Ssaket Rajabhat University

³ Faculty of Business Administration and Accountancy, Ssaket Rajabhat University

⁴ Faculty of Liberal Arts and Sciences, Ssaket Rajabhat University

ได้รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2565
ปรับปรุงแก้ไข: 25 กุมภาพันธ์ 2566
ตอบรับตีพิมพ์: 14 มีนาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก เพื่อศึกษาเมตาดาตา (Metadata) ระบบฐานข้อมูลฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา 2) เพื่อสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา และ

3) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งพัฒนาโดยโปรแกรมเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) โดยใช้ภาษาพีเอชพี (PHP) ในการเขียนโปรแกรม และใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) ในการจัดเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้คัดเลือกข้อมูลลงฐานข้อมูล (การสัมภาษณ์) ได้แก่ นักวิชาการวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลด่าน และจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก กลุ่มผู้ประเมินฐานข้อมูล ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลด่าน และประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสำรวจข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านวัฒนธรรม จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 30 คน ได้แก่ นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 คน นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน และนักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 10 คน วิธีการศึกษาพบว่า เห็นด้วยกับรายชื่อต่าง ๆ ในส่วนของเนื้อหาของฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ประเพณีและวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนามจริง ข้อมูลจากชุมชนจริง โดยเฉพาะรูปแบบการนำเสนอผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการวิเคราะห์ การออกแบบ จากหนังสือคู่มือ และสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ 2) ผลการศึกษาเมตาดาตา (Metadata) ระบบฐานข้อมูลฐานข้อมูลดิจิทัล การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา

วิธีการศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม 30 คน ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนตำบลดำนจำนวน 10 คน จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก จำนวน 10 คน และจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จำนวน 10 คน ผลการสนทนากลุ่มพบว่าผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้ให้ความสำคัญของข้อมูล Title ชื่อของทรัพยากรสารสนเทศ ชื่อหนังสือ ชื่อวารสาร ควรใช้เป็น ชื่อภาพ ชื่อกิจกรรม และชื่อโครงการ 3) ผลการออกแบบการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา แบ่งการทำงานสำหรับผู้ใช้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป (User) และกลุ่มของผู้ดูแลระบบ (Admin) ซึ่งสามารถกำหนดได้มากกว่า 1 คน 3) ผลการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการทดสอบ และประเมินฐานข้อมูล 90 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จำนวน 30 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำน จำนวน 30 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก จำนวน 30 คน วิธีการศึกษาพบว่า การทดสอบและประเมินฐานข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็น โดยรวมเกี่ยวกับฐานข้อมูลในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ทดสอบและประเมินฐานข้อมูลเห็นด้วยกับทุกรายข้อในระดับมากที่สุดโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ขอบเขตข้อมูลที่ปรากฏมีความเหมาะสม $\bar{X} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ ความพึงพอใจโดยรวมต่อข้อมูลที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.60$)

คำสำคัญ : ระบบฐานข้อมูล, ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล, สารสนเทศท้องถิ่น, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, เขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา

Abstract

The objectives of this research were 1) to explore the needs of academics in cultural tourism. Chong Sa Ngam Permanent Border Crossing Area Chong Chom Permanent Border Checkpoint Chong Mek Permanent Border Checkpoint To study metadata, database system, digital cultural tourism database system in 4 languages: Thai, English, Lao, Cambodian 2) to create a digital cultural tourism database in 4 languages: Thai, English, Lao, Cambodian and 3) to develop a cultural tourism digital database in 4 languages Thai, English, Lao, and Cambodian for cultural tourism. Thailand-Laos-Cambodia to be in electronic format that can be searched through the Internet network Which is developed by a web application program (Web Application) using the PHP language (PHP) in programming. and use MySQL database (MySQL) to store data The sample group was Groups who select data into the database (interviews), including cultural scholars Surin Province Cultural Scholars, Ubon Ratchathani Province Provincial cultural academic Sisaket Focus Group consists of Sisaket Province, namely Phrai Pattana sub-district Administrative Organization. Surin Province, including Dan sub-district Administrative Organization and Ubon Ratchathani Province namely Chong Mek sub-district Administrative Organization Assessor group database of people in the area of Phrai Phatthana sub-district Administrative Organization People in Dan Sub-district Administrative Organization and people in the area of Chong Mek Sub-district Administrative Organization

The results of the research were as follows: The results of the survey and gathering information on the needs of cultural scholars from the survey and data collection from interviews with 30 people, namely 10

cultural scholars in Surin Province, 10 cultural scholars in Ubon Ratchathani Province, and 10 cultural scholars in Sisaket Province. people. The study method found that agree with various items on the content of the digital information database in 4 languages: Thai, English, Lao, and Cambodian for cultural tourism. In the area of the Thailand-Laos-Cambodia border, the traditions and culture of Sisaket Province were at a high level. Because the researcher has collected data from the actual fieldwork. information from real communities especially the presentation style, the researcher has studied the principles of analysis and design from manual book and inquire from experts. 2) Metadata, database system, digital database Cultural tourism in 4 languages: Thai, English, Lao, and Cambodian. Study method: group discussion of 30 people, namely Surin Province, Dan Tambon Administrative Organization, 10 people, Ubon Ratchathani Province Chong Mek Sub-district Administrative Organization, 10 people and Sisaket Province Phrai Pattana Sub-district Administrative Organization, 10 people. The results of the focus group discussion. It was found that participants in group conversations have given importance to the title information The name of the information resource, the name of the book, the name of the journal should be used as the name of the picture, the name of the activity and the name of the project. 3) The results of the design of creating a digital information database in 4 languages: Thai, English, Lao, and Cambodian for cultural tourism. In the Thailand-Laos-Cambodia border area, the operation is divided into 2 groups for users: the general user group (User) and the group of administrators (Admin), which can be assigned more than 1 person. 3) Digital database development results Cultural tourism in 4 languages Thai,

English, Lao, Cambodian for cultural tourism Thailand-Laos-Cambodia to be in an electronic form that can be searched through the internet network by testing and evaluating the database of 90 people; 30 people in the area of Phrai Phatthana Sub-district Administrative Organization; 30 people in the Dan sub-district Administrative Organization; in the area of Chong Mek sub-district Administrative Organization, 30 people. and most of the databases are evaluated with opinions. Overall, about the database in terms of content at the highest level ($\bar{x} = 4.54$), When considering each item, it was found that the testers and assessors of the database agreed with all items at the highest level. The item with the highest mean was the scope of information that appears is appropriate ($\bar{x} = 4.67$), followed by Overall satisfaction with the information received ($\bar{x} = 4.60$).

Keywords: Database System, Digital Database System, Local Information, Cultural Tourism, Border Area Thai-Laos-Cambodia

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สู่ยุคดิจิทัล สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สังคมไทยได้อัญเชิญหลัก"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับวัฒนธรรมและฐานความรู้ เป็นการเพิ่มพูนทุนความรู้หรือทุนปัญญาของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการฟันฝ่าความยากลำบากหรือความไม่แน่นอนในอนาคตได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ

ยุทธศาสตร์ประเทศ และแผนพัฒนาจังหวัดยุทธศาสตร์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2558-2560 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2557-2560 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับเศรษฐกิจให้พึ่งตนเองและแข่งขันได้ พันธกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียน พันธกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ เป็นแหล่งท่องเที่ยว อารยธรรมขอมโบราณ อาทิ อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ปราสาทสระกำแพงใหญ่ สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเสียมราฐ (นครวัด-นครธม) ซึ่งเป็นมรดกโลกได้ภายในเวลาเพียง 2 ชั่วโมง และสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามเหลี่ยมมรกต (ไทย-ลาว-กัมพูชา) ได้ “ตลาดช่องจอม” ด้านเชื่อมไทย-กัมพูชา แหล่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อีสานตอนล่าง “ตลาดช่องจอม” ดังนั้นประเทศไทยยุค 4.0 ชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดการความรู้ชุมชน และพร้อมให้ความร่วมมือในการพัฒนาและผลักดันให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญ และคนในชุมชนมีการจัดทำในรูปแบบฐานข้อมูล เพื่อเผยแพร่ และสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชาได้ เพื่อพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่ให้เกิดการวิจัย จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้การจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัล เพื่อการพัฒนาชุมชน นักปฏิบัติการจัดการความรู้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นแนวทางในการวางนโยบายการจัดการความรู้ให้แก่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มีแนวทางปฏิบัติและดำเนินการไปในทางเดียวกัน นำเอาองค์ความรู้ของชุมชนมาใช้ประโยชน์ปรับโครงสร้างทางสังคมให้เกิดความเข้มแข็งเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ

เทคโนโลยี อันจะเป็นกำลังในการขับเคลื่อนชุมชนโดยมีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา เป็นจุดร่วมผลักดัน ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติ และนำฐานความรู้ที่เผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก
2. เพื่อศึกษาเมตาดาตา (Metadata) ระบบฐานข้อมูลฐานข้อมูลดิจิทัล การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา
3. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขอบเขตของการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว-กัมพูชา โดยมี ขั้นตอนและขอบเขตในการวิจัยดังนี้ขอบเขตการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 150 คน ได้แก่

- 1.1 สัมภาษณ์ 30 คน ได้แก่ นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 คน นักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน และนักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 10 คน

- 1.2 การสนทนากลุ่ม 30 คน ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนตำบล ด้านจำนวน 10 คน จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก จำนวน 10 คน และจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จำนวน 10 คน

1.3 ทดสอบ และประเมินฐานข้อมูล 90 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จำนวน 30 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลด่าน จำนวน 30 คน ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่องเม็ก จำนวน 30 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดถาวรช่องเม็ก

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก อาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ร่วมกับการสังเกตและการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารประกอบ เพื่อช่วยเสริมสร้างให้การศึกษารอบคลุม และใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อตรวจสอบข้อมูล และใช้เทคนิคการสำรวจอย่างเร่งด่วน (RRA – Rural Rapid Appraisal) ในการระบุผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่สร้างคำถามโดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดของเรื่องที่ศึกษา และคำนิยามศัพท์ปฏิบัติการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาเมตาดาตา (Metadata) ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการ
สนทนากลุ่ม นำเสนอผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการคัดเลือกข้อมูล
ด้านประเพณี และด้านวัฒนธรรม จากแบบการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อรับฟัง
ความคิดเห็นเพิ่มเติม และคัดเลือกให้เหลือจังหวัดละ 1 ประเพณี และ 1 วัฒนธรรมที่เด่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อการทดสอบและประเมินฐานข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการทดสอบและประเมิน
ฐานข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน
ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบและประเมิน โดยหาค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC) วัดคะแนนเป็นใช้ได้ (+1) ใช้ไม่ได้ (-1) และไม่แน่ใจ (0) หากค่า
ระดับคะแนนข้อใดมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ ข้อใดมีค่า IOC น้อยกว่า 0.5
ถือว่าใช้ไม่ได้ ทั้งนี้ได้ค่า IOC ในช่วงคะแนนเท่ากับ 0.66-1.00

ผลดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว
กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ผู้วิจัย
สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา
ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-
ลาว-กัมพูชา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ผลการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย
อังกฤษ ลาว กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทย-ลาว-กัมพูชา ให้อยู่ใน
รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การใช้งานฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา การใช้งาน ผู้ใช้สามารถเข้าดูข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่ในระบบได้แบบออนไลน์ผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สามารถเข้าดูข้อมูลต่าง ๆ ในฐานข้อมูล รูปแบบการแสดงผลหน้าจอ ของระบบจะแสดงผลได้ทั้งหมด 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาลาว และ ภาษาเขมร โดยพิมพ์ URL: http://digital.itsisaket.com/digital_th/index.php เพื่อเรียกใช้ งาน จะปรากฏหน้าจอการใช้งาน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงผลหน้าจอรระบบในรูปแบบภาษาไทย

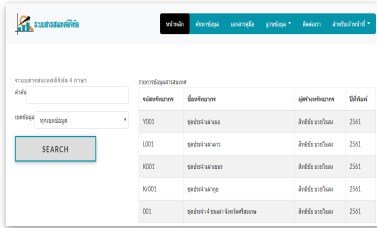
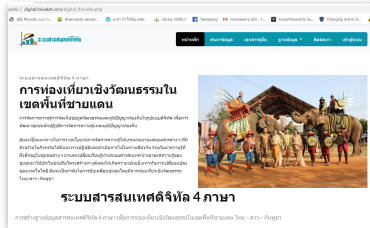
ภาพที่ 2 หน้าจอรระบบในรูปแบบภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 3 แสดงผลหน้าจอรระบบในรูปแบบภาษาลาว

ภาพที่ 4 แสดงผลหน้าจอรระบบในรูปแบบภาษากัมพูชา

ภาพที่ 5 หน้าจอแรกของการเข้าใช้งานระบบ

ภาพที่ 6 แสดงหน้าจอสำหรับการสืบค้นข้อมูล

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านวัฒนธรรมจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้ทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายชื่อต่าง ๆ ในส่วนของเนื้อหาของฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ประเพณีและ วัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษในระดับมาก เนื้อหาได้ตรงตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสิทธิชัย บวชไธสง (2560) ที่กล่าวถึงฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลความต้องการของนักวิชาการด้านวัฒนธรรม ศึกษาเมตาดาตา (Metadata) ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ สร้างฐานข้อมูลดิจิทัลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ และพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งพัฒนาโดยโปรแกรมเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application)

2. ผลการศึกษามetadata (Metadata) ฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ผลปรากฏว่า ผู้ทดสอบและประเมินฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายข้อต่าง ๆ ในระดับมาก เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างสะดวก สืบค้นแบบมาตรฐานได้คือจากชื่อเรื่อง หัวเรื่อง และชื่อผู้แต่ง ส่งผลให้การเข้าถึงสารสนเทศสะดวก กับงานวิจัยของ อรรถพล ช่วยคำชู (2554) สามารถลดเวลาเฉลี่ยที่ใช้การค้นหาข้อมูลค้างชำระจากเดิม 25 นาที ลดเหลือเพียง 1.5 นาที พบว่าผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลา

3. ผลการสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ภาษา ไทย อังกฤษ ลาว กัมพูชา กัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว-กัมพูชา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และออกแบบระบบที่เหมาะสม ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานมากที่สุด โดยใช้หลักการพัฒนาระบบ SDLC (System Development Life Cycle) ซึ่งจะแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ภายในระบบสารสนเทศที่ต้องการ ผลปรากฏว่าผู้ทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายข้อต่าง ๆ ในระดับมากเนื่องจากคู่มือการใช้งานมีรายละเอียดครอบคลุม อ่านเข้าใจง่าย ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน และมีภาพประกอบการใช้งานฐานข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจนพร ต่ายจันทร์ (2552) ได้พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบงานบำรุงรักษา ช่วยบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลแก้ไขปัญหาความล่าช้าของการบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรายงานผล ลดปริมาณการจัดเก็บเอกสารโดยใช้โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูล โปรแกรมไมโครซอฟต์แอคเซส ดังนั้นผลที่ได้รับจากการทดสอบและประเมินฐานข้อมูลสรุปได้ว่า ฐานข้อมูลสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านของโปรแกรมผลการวิจัยพบว่าลดเวลาการปฏิบัติงานจากเดิมเฉลี่ย 60 นาที เหลือเพียง 16 นาที

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาด้านถ่ายภาพหลาย ๆ มุม
2. ควรมีเนื้อหาหลาย ๆ หัวข้อ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. อยากให้พัฒนาไปเรื่อย ๆ โดยเพิ่มรูปภาพเนื้อหาให้มากขึ้นครอบคลุมทุกเรื่อง
2. ภาระงานของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วม

เอกสารอ้างอิง

สิทธิชัย บวชไธสง. (2560). ฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ. *รังสิตสารสนเทศ*, 23(2), 99-115.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.

http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop

อรรถพล ช่วยคำชู. (2554). *การพัฒนาโปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลสำหรับ*

กระบวนการขอผ่อนผันค่าบำรุงการศึกษา กรณีศึกษา : คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร [สารนิพนธ์สาขาวิชาวิศวกรรม

การจัดการอุตสาหกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย].

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Authors

Mr. Sitthichai Buachthaisong
Digital Information Management Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Slsaket Rajabhat University
Tel: 06-2572-5896 E-mail: sitthichai133kku@gmail.com

Mrs. Emon Saenphuwa
Associate Professor, Ph.D.
Community Development Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Slsaket Rajabhat University
Tel: 09-7040-4357 E-mail: amonsskru@hotmail.com

Mr. Damrongpon Panjan
Tourism and Hotel Program,
Faculty of Business Administration and Accountancy,
Slsaket Rajabhat University
Tel: 08-5333-2666 E-mail: prince-fo@hotmail.com

Mr. Teerapong Songputh
Assistant Professor
Computer Technology and Digital Program,
Faculty of Liberal Arts and Sciences, Slsaket Rajabhat University
Tel: 08-5333-2666 E-mail: teerapong.song@gmail.com

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

Transformational Leadership of Local Administrative
Organization Leaders of Surin Province in the 21st Century

ภุริส ภูมิประเทศ¹/ ตริชฎา สุขเกษม²/ อภิชาติ แสงอัมพร³/ ภพพร ศรีโกตะเพชร⁴
Purit Pumiprathate/ Trichada Sukkasem/ Apichart Saengamporn/
Pataporn Srikotapetch

^{1, 2, 3} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
⁴ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1, 2, 3} Public Administration Program, Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University

⁴ General Administrative Officer, Office of the Dean of Faculty of Humanities
and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ได้รับบทความ: 2 มีนาคม 2566

ปรับปรุงแก้ไข: 23 พฤษภาคม 2566

ตอบรับตีพิมพ์: 13 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 384 คน เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรที่มีเพศและสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และมีความเอื้อเฟื้อเสียสละเพื่อประโยชน์ขององค์กร 2) ควรเป็นผู้นำมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความเป็นประชาธิปไตย 3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา และ 4) ควรมีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคลากรในองค์กร

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้นำ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research are 1) to study transformational leadership of local administrative organization leaders of Surin Province in 21st century, 2) to compare transformational leadership of Surin local administrative organizations leaders in the 21st century classified by individual factors, and 3) to suggest guidelines for developing Surin local government organization leaders' transformational leadership in the 21st century. Participants for this quantitative research are 384 Surin local administrative organization personnel. The instrument used for data collection is 0.97 reliability questionnaire. Statistics used for analyzing and processing data are percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Least Significant Difference test (LSD).

The findings are as follows:

1. Four aspects of transformational leadership of local administrative organization leaders of Surin Province in the 21st century include Idealized Influence, Intellectual Stimulation, Individualized Consideration, and Inspiration Motivation are responded at a high level.

2. Personnel of different genders and local administrative organizations affiliated with have no significantly different opinions on transformational leadership of local administrative organization leaders of Surin Province in the 21st century. However, ages, levels of education, and work experiences express significantly different at 0.05.

3. Guidelines for developing transformational leadership of local administrative organization leaders of Surin Province in the 21st century suggest that leaders should 1) possess virtue and merit, honesty, decisiveness,

and selflessness for the benefit of the organization; 2) be professionals with knowledge and visions, leadership, human relations, and democratization; 3) encourage and support their personnel to attend trainings and seminars; and 4) be aware of individual differences in organizations.

Keywords: Transformational Leadership, Leaders, Local Administrative Organization of Surin Province, the 21st Century

บทนำ

ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น การก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ผลักดันให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเตรียมพร้อม ยอมรับ และรู้เท่าทันกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้นำองค์กรจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเตรียมองค์กรและทรัพยากรบุคคลให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนการพัฒนา การสร้างวิสัยทัศน์เพื่อการวางแผนกลยุทธ์และการสร้างค่านิยม วัฒนธรรม และภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ก้าวทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมีการกำหนดทิศทางและแนวโน้มของการปกครองส่วนท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ดังที่ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558, 5-27) เสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันเรื่องการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลัง ในด้านการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ปรับปรุงประสิทธิภาพของการใช้จ่ายและการบริหารโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความประหยัดและคุ้มค่า ส่วนพระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สุทธิวงโน), พระครูโสภณธรรมโชติ และ

สลาสิวรรณ ทัพพี, 2564: 84-99) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ควรมีการนำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การพัฒนาในทุกระดับต้องมีการเพิ่มทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ มีการเปลี่ยนแปลงการให้บริการสาธารณะที่ดีกับประชาชน ความเป็นอยู่ของประชาชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะตามมาตรฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในปี 2565 เพื่อต้องการให้องค์กรสามารถจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบได้สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำด้วยการจงใจให้บุคลากรร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข ยอมรับ ศรัทธา มีความเป็นธรรม และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรและพร้อมที่จะร่วมมือกันทำงานให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำและบุคลากรมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรในรูปแบบใด ๆ ก็ตามให้ประสบความสำเร็จได้นั้น องค์กรต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถให้กับบุคลากรที่เป็นปัจจัยด้านทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลปฏิบัติงานและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สุปัญญา สุนทรนนท์, บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ และจินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, 2558: 133-146) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อผู้นำทุกองค์กร เพราะจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ร่วมงานและ

ประสิทธิภาพในงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ดังที่ โมเฮเซน และโมหะหมัด (Mohsen and Mohammad, 2011: 3132) กล่าวว่า ถ้าองค์กรปราศจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงแล้ว การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในองค์กรจะเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น องค์กรต้องมีการผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน และบรรลุตามเป้าหมายของ องค์กร

ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีแนวทางในการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แต่ก็ยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อม และความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่หลายประการ คือ 1) ปัญหาทางด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการปกครองตนเองของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้าน การศึกษาและด้านสาธารณสุข (รสสุคนธ์ รัตน์เสริมพงศ์, 2556: 1-61 และ ปันณธร เจริญชัยพฤกษ์, 2561: 183-196) และปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเรียกรับสินบน การทำร้ายพนักงาน ปัญหาการทุจริตการสอบ ทุจริตค่อนข้างมากในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มธุรกิจร่วมกันหาผลประโยชน์จากงบประมาณของรัฐ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2557: 195) นอกจากนี้ผู้นำแต่ละแห่งยังมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน มักจะขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร ส่งผลให้การพัฒนาองค์กร มีประสิทธิภาพในระดับที่ต่ำ รวมถึงการตัดสินใจของผู้นำบางพื้นที่ก็มุ่งแต่ผลประโยชน์ที่พวกตนจะได้รับ เช่น การฮั้วประโยชน์กันเอง โดยไม่ตระหนักถึงความร่วมมือในการพัฒนา หรือมีการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ พวกพ้องตนเองก็จะได้รับความร่วมมือ แต่ในบางพื้นที่ก็ไม่ได้รับ ความร่วมมือ ซึ่งทำให้ความคิดริเริ่มในการพัฒนาองค์กรมีน้อย นโยบายและการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนาในรูปแบบเดิม ต้องรอให้รัฐบาล หรือนักการเมืองเป็นผู้กำหนด นโยบาย และที่สำคัญแรงจูงใจในการพัฒนายังมีน้อย พนักงานไม่ได้รับการส่งเสริม

และขาดขวัญกำลังใจ มีแต่ระบบอุปถัมภ์ (ชุดินันท์ มุ่งการนา และคณะ, 2562: 3) นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ได้มีการประเมินผล การปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า ผลการประเมิน ปี 2564 อยู่ในระดับดีมาก 115 แห่ง ระดับดีเด่น 36 แห่ง ระดับดี 22 แห่ง และระดับพอใช้ 2 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์, 2565) ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการ องค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้นำองค์กรจึงเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมายของ องค์กร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด สุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับผู้นำองค์กรที่จะนำ องค์กรความรู้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด สุรินทร์ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 144 แห่ง และ เทศบาลตำบล จำนวน 27 แห่ง รวมทั้งสิ้น 171 แห่ง การเลือกหน่วยขององค์การปกครองท้องถิ่นจาก 17 อำเภอ อำเภอละ 1 แห่ง โดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้วิธีจับสลาก

2. ขอบเขตด้านประชากร คือ บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2565 จำนวน 171 แห่ง มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น จำนวน 7,290 คน (กลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์, 2565) และกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ประเภทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นเขานปัญหา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการดังนี้

4.1 สร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 นำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC (Index of item objective congruence) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC ที่ใช้ได้ระหว่าง 0.67-1.00

4.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ไปยังนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรีตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่บุคลากร จำนวน 384 ฉบับ และได้กลับคืนมาจำนวน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามเพศ และประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าที (T-test) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ใช้สถิติค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD)

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 แจกแจงโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม

รายการ	Mean	S.D.	แปลผล
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.45	.561	มาก
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.36	.632	มาก
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.37	.617	มาก
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.37	.624	มาก
รวม	4.39	.580	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.37$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.37$) และ น้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.36$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม

รายการ	เพศ		อายุ		การศึกษา		ประสบการณ์		ประเภทอปท.	
	t	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	t	Sig
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.59	.78	1.93	.10	4.79	.009	2.60	.025	.25	.57
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	.46	.11	3.75	.00	7.33	.001	4.01	.001	.74	.87
3. การกระตุ้นชาวปัญญา	.31	.25	2.82	.02	5.97	.003	2.96	.012	1.35	.37
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.09	.23	1.00	3.22	8.56	.000	3.02	.001	1.24	.23
รวม	.09	.23	3.04	.017	7.24	.001	3.37	.005	.95	.52

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรที่มีเพศและประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำน้องครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้นำควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าคิดกล้าตัดสินใจ และมีความเอื้อเฟื้อเสียสละเพื่อประโยชน์ขององค์กร 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำควรเป็นผู้นำมืออาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กรให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความเป็นประชาธิปไตย 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้นำควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรและองค์กร และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้นำควรเข้าใจในความแตกต่างของบุคลากรในองค์กร โดยศึกษาภูมิหลังของบุคลากรแต่ละคนถึงความสามารถที่โดดเด่น ความถนัด แล้วมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. บุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำน้องครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำน้องครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ปฏิบัติงานโดยยึดหลักระเบียบข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คำนึงถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและผลประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ตั้ง มุ่งบริหารที่เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดประสิทธิภาพเป็นหลัก ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศ และโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้องค์กรต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ผู้นำน้องครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์มีการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้มี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูตินันท์ แดงสกล (2556), ปาณิสรา ตรีสศรี (2559), วิไล วัชฤทธิ์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561) และ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม จำแนกตามปัจจัยด้านเพศ และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีดังนี้

2.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้บุคลากรมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย และสวัสดิการต่าง ๆ ขององค์กรเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ คือ เพศชายและหญิงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560: 8)

2.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ บุคลากรที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด การตัดสินใจ ความเชื่อ ประสบการณ์รวมทั้งวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์นิภา อินทพัฒน์ (2559) พบว่า บุคลากรท้องถิ่นที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในอำเภอยานตาขาว จังหวัดตรัง แตกต่างกัน และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ และนวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์ (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่

พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมที่ให้โอกาสบุคคลได้รับการศึกษาที่ดี แม้ในบุคคลจะมีเขว่นปัญญาใกล้เคียงกัน หากมีโอกาได้รับการศึกษาแตกต่างกันก็ย่อมทำให้ความสามารถแตกต่างกันได้ โอกาสการทำงานก็แตกต่างกันไป การศึกษามีส่วนช่วยให้คนมีความคิด มีเหตุผล มีความสามารถสูงขึ้น และมีทักษะการรับรู้ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร รวมถึงความรู้ และประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้านแตกต่างกัน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549: 58) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปานิสรา ตรีสศรี (2559) พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน มีความเชี่ยวชาญ มีความตั้งใจในการทำงาน และรับรู้การเจริญเติบโตขององค์กรมาโดยตลอด ทำให้มีความคิดที่แตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549: 58) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ จุลสุวรรณ และนวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์ (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 บุคลากรที่สังกัดประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์

ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546) และเป็นหน่วยงานขนาดเล็กซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นต่อผู้นำองค์กรทั้ง 2 ประเภทที่ได้แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้

3.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้นำควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และมีความเอื้อเพื่อเสียสละเพื่อประโยชน์ขององค์กร ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสฤง สิทธิมาตร, พิกุล มีมานะ และดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์ (2560: 490-491) กล่าวว่า ผู้นำองค์กรต้องมีอุดมการณ์ และการทำให้ทุกคนในองค์กรมีอุดมการณ์ในการบริหาร โดยยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมภายใต้กรอบวัฒนธรรมของชาติเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น กล้าตัดสินใจ และเป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม

3.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำควรเป็นผู้นำที่มีอาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กรให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ต้องมีประสบการณ์ และสามารถนำพาให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับขององค์กร โดยมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่โดดเด่น ได้แก่ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ดี มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีภาวะผู้นำ บริหารจัดการดี มีความสามารถ

พิเศษรอบด้าน และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง และมีความเป็นประชาธิปไตย (สุรัตน์ ดวงขามหม, 2565; นฤมล เพ็ญศิริวรรณ, บุญทัน ดอกไธสง และนัยนา เกิดวิชัย, 2562)

3.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้นำควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัฏฐกานต์ ทันทิ (2555) พบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้พนักงานเข้าฝึกอบรม เข้าร่วมสัมมนาต่าง ๆ

3.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้นำควรเข้าใจในความแตกต่างของบุคลากรในองค์กร โดยศึกษาภูมิหลังของบุคลากรแต่ละคนถึงความสามารถที่โดดเด่น ความถนัด แล้วมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล โยคานุกุล (2557) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองตามความสามารถและความต้องการ และปาณิสรา ตรีสศรี (2559) พบว่า ผู้นำควรกล้าตัดสินใจในการมอบหมายงาน ไม่ควรเกรงใจผู้อาวุโสกว่ามากเกินไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรศึกษาภูมิหลังของผู้ร่วมงานแต่ละคนถึงความสามารถที่โดดเด่น ความถนัด แล้วมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้นำควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กร
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำควรมีวิธีการสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนบุคลากรในการทำงานให้มีคุณภาพ

3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้นำควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้นำควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

3. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. (2565). *ข้อมูลบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์*. สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2564, 19 มีนาคม). *รายงานสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ.-อปท.) ประจำปี พ.ศ. 2563*. <http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/>.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(10), 4931- 4943.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). *จิตวิทยาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชุดินันท์ แดงสกล. (2556). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอยะไข่ จังหวัดชุมพร*. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชุดินันท์ มุ่งการนา และคณะ. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของเทศบาลนคร : การวิเคราะห์เส้นทาง. วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 11(21), 1-22.*
- นฤมล เพ็ญสิริวรรณ, บุญทัน ดอกไธสง และนัยนา เกิดวิชัย (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(10), 5642-5658.
- นฤมล โยคานุกุล. (2556). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา*. [สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัฏฐกานต์ ทันทิ. (2555). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. [การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปณณธร เขียรชัยพฤกษ์. (2561). *ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.*
- ปาณิสรา ตรีสศรี. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์*. [ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระครูธรรมศุท (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน), พระครูโสภณธรรมโชติ และสลาวัรรณ ทัพทวี. (2564). *การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร การพัฒนาลังคม, 6(3), 84 -99.*

- พิมพ์นิภา อินทพัฒน์. (2559). ความคิดเห็นของบุคลากรท้องถิ่นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นในอำเภอย่านตาขาวจังหวัดตรัง.
[ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รสสุคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2556) แนวคิดและหลักการบริหารท้องถิ่น. ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาการบริหารท้องถิ่นหน่วยที่ 1-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน 2560).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ก ตอนที่ 40 หน้า 8.
- วิไล วัชฤทธิ์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลำสนธิจังหวัดสงขลา. ในการประชุม
วิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10 วันที่ 27-28 มีนาคม 2561
หัวข้อมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). 9 กฎเหล็กสำหรับการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์, 11(1), 5-27.
- สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะ และ ดุษฎีวัฒน์ แก้วอินทร์. (2560). คุณลักษณะภาวะ
ผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการเสนอ
ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2560. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2557). เมนูคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์.
Way of Book.
- สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2555). ลักษณะ
ภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. มนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์, 29(2), 97-112.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. (2565). รายงานผลการปฏิบัติ
ราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2564. สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์.

สุปัญญาดา สุนทรนนท์, บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ และจินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์. (2558).

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(2), 133-146.

สุรัตน์ ดวงขามหม. (2565, 25 สิงหาคม). *บัญญัติ 10 ประการ สู่การเป็นนักบริหารมืออาชีพ*. <https://jeal.snru.ac.th/Files/Article/401>

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำการลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(5), 183-198.

Mohsen, A. and Mohammad, R.D. (2011). Considering transformational leadership model in branches of Tehran Social Security Organization. *Social and Behavioral Sciences*, 15(1), 3131-3137.

Authors

Mr. Purit Pumipratate

Assistant Professor, Ph.D.

Public Administration Program,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

186 Surin-Prasart Rd., Nuowk Mueang Sub-district, Mueang District,

Surin Province 32000

Tel: .08-8043-0873 Email: sud_rit@Hotmail.com

Mrs. Trichada Sukkasem

Assistant Professor

Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University 186 Surin-Prasart RD., Nuowk Mueang
Sub-district, Mueang District, Surin Province 32000

Tel: 08-8344-0179 Email: Trichada05@gmail.com

Mr. Apichart Saengamporn

Assistant Professor, Ph.D.

Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University 186 Surin-Prasart RD., Nuowk Mueang
Sub-district, Mueang District, Surin Province 32000

Tel: 08-6651-2020 Email: mmint-m@hotmail.com

Miss Pataporn Srikotapetch

General Administrative Officer,

Office of the Dean of Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University 186 Surin-Prasart RD., Nuowk Mueang
Sub-district, Mueang District, Surin Province 32000

Tel: 08-7776-5823 Email: mummy.m2529@gmail.com

การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำด้วยเทคโนโลยี

ความเป็นจริงเสริม

Learning to Program Repetition Structures with Augmented Reality Technology

ประเสริฐ เพ็งแก้ว^{1/} สลิล บุญพราหมณ์²

Prasert Pengkaew/ Salin Boonbrahm

^{1,2} หลักสูตรการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
Management of Information Technology, School of Informatics, Walailak University

ได้รับบทความ: 8 กันยายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 20 กันยายน 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2565

บทคัดย่อ

การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องเข้าใจหลักการทำงานของโครงสร้างพื้นฐานของการเขียนโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างแบบลำดับ โครงสร้างแบบทางเลือกและโครงสร้างแบบวนซ้ำ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเอาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำในรูปแบบของเกมกระดานความเป็นจริงเสริม โดยมีการสร้างโจทย์ให้ผู้เรียนวางชุดคำสั่งสำหรับการจัดส่งพัสดุไปยังตำแหน่งบ้านบนเกมกระดาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นผลลัพธ์ของการเขียนโครงสร้างของโปรแกรมผ่านการจำลองผลลัพธ์ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมจะทำให้ผู้เรียนดูว่าตรรกะของโปรแกรมนั้นถูกต้องหรือไม่ ในงานวิจัยชิ้นนี้จะแสดงถึงประสิทธิภาพความถูกต้องในการทำงานของโปรแกรมสำหรับการนำไปใช้งานเกี่ยวกับ

การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำได้ในระดับที่พึงพอใจสามารถนำไปทดลองใช้สอนกับผู้เรียน

คำสำคัญ : เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม, โครงสร้างพื้นฐานของการเขียนโปรแกรม, การศึกษา

Abstract

To learn Programming Basics, learners must understand the working principles of programming infrastructure. which consists of Sequence Structure Alternative and Recursive Structures In this research, Augmented Reality Technology is applied to learning programming iterative structures. in the form of an Augmented Reality board game. By creating a question for students to place a set of instructions for delivering parcels to their home located on the board game. For students to see the results of Programming Structure through simulation of the results with Augmented Reality Technology will allow students to see if the Program Logic is correct or not. In this research, the efficiency and accuracy of the program for the implementation of learning to program a Recursive Structure at a satisfactory level can be tested and taught with learner.

Keywords: Augmented Reality Technology, Programming Infrastructure, Education

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้เป็นอย่างมาก มีการพัฒนาสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียน แนวทางการเรียนรู้ด้วยเกม (Game-based learning) เพื่อดึงดูดนักเรียนให้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการเขียนโปรแกรมของตนเอง พบว่าการใช้เกมเพื่อการศึกษาสามารถเพิ่มองค์ประกอบของความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรม ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของเกมกับโครงสร้างของการเขียนโปรแกรม มีเทคโนโลยีหลายอย่างที่สามารถนำมาประยุกต์กับสื่อการสอนได้ เช่น เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน หรือ VR (Virtual Reality) เป็นเทคโนโลยีที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าไปสัมผัสกับโลกความเป็นจริงเสมือนผ่านทางแว่นแสดงผล โดยให้ความรู้สึกเหมือนผู้ใช้เข้าไปอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ซึ่งเป็นโลกความเป็นจริงเสมือนที่จำลองด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เนื้อหาของโลกความเป็นจริงเสมือนจะขึ้นอยู่กับผู้พัฒนาว่าต้องการให้ผู้ใช้ได้เห็นอะไรจากโลกความเป็นจริงเสมือน สำหรับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือ AR (Augmented Reality) จะแตกต่างกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน โดยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมจะนำเอาสภาพแวดล้อมจริงเสมือนมาซ้อนทับกับโลกจริงผ่านทางหน้าจอแสดงผล ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นแรงผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเพื่อนำไปใช้งานในการเรียนการสอนและเพิ่มความน่าสนใจให้แก่บทเรียนสร้างจุดดึงดูดกับผู้เรียนให้ไม่รู้สึกเบื่อกับการเรียน ให้ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการสอนโดยผ่านเทคโนโลยี (Mathrani et al., 2016)

ในงานวิจัยได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐาน มีการศึกษาความสำคัญของกระบวนการสอนและการเรียนรู้ของการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาในโมร็อกโก โดยเฉพาะกับปัญหาของการสอนอัลกอริทึมและแนวคิดการเขียนโปรแกรม มีปัญหาหลายอย่างในกระบวนการเรียนรู้แนวคิดการเขียนโปรแกรมพื้นฐาน เช่น การสร้างโปรแกรม การจัดการรูป การควบคุมโครงสร้างและอัลกอริทึม (Ouahbi et al., 2015) ประเทศสหรัฐอเมริกามีความคิดริเริ่ม

ในการเพิ่มทักษะด้านวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ และต้องการเป็นผู้นำก้าวหน้าในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โดยจะเริ่มเสริมสร้างขีดความสามารถสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเรียนรู้วิทยาการคอมพิวเตอร์และทักษะในการคิดคำนวณ (Patel et al., 2017)

ปัจจุบันนี้ มีกลุ่มผู้เรียนจำนวนมากอยากเป็นนักพัฒนาโปรแกรมทำให้สาขาที่เรียนเกี่ยวกับเทคโนโลยีและทักษะการเขียนโปรแกรมเป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในหลายมหาวิทยาลัยได้มีการสอนวิชา Problem Solving เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงวิธีการคิดสำหรับการเขียนโปรแกรม โดยเนื้อหาในวิชานี้จะสอนเกี่ยวกับการเขียน Flowchart และ Pseudo Code เป็นการเขียนตามลำดับขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจเองว่าผลลัพธ์ของขั้นตอนการทำงานเป็นอย่างไร ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างยากลำบากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่สามารถจินตนาการถึงผลลัพธ์ของโครงสร้างพื้นฐานของโปรแกรม (โชติพันธ์ หล่อเลิศสุนทร, 2554)

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาสื่อการสอนสำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนและนักศึกษา เช่น การพบปัญหาผู้เรียนที่กำลังเรียนวิชาแม่เหล็กไฟฟ้าไม่สามารถทำความเข้าใจหรือจินตนาการถึงปรากฏการณ์ทางแม่เหล็กไฟฟ้า เพราะมองไม่เห็นถึงการทำงานที่ซับซ้อนในลักษณะทางกายภาพ จึงได้นำเอาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเข้ามาเป็นตัวช่วยในการสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงการกระจายตัวของสนามแม่เหล็กไฟฟ้าที่สร้างขึ้นโดยแหล่งกำเนิดไฟฟ้า เช่น แม่เหล็ก และขดลวด โดยจะแสดงในรูปแบบ 3 มิติ และอาศัยการแสดงแบบ Realtime สำหรับการศึกษา โดยอาศัยระบบการมองเห็น 3 มิติ แบบผสมผสานระหว่างการผลิตลงจริงกับการจำลองด้วยคอมพิวเตอร์และแสดงผ่านจอแสดงภาพแบบสวมศีรษะ (Matsutomo et al., 2017) ในงานวิจัยของ Eray Molla พบว่าผู้คนเริ่มให้ความสนใจในการเล่นเกมนกระดานลดน้อยลง ค้นพบวิธีเล่นเกมกระดานให้มีความสนุกเพิ่มขึ้นโดยการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเข้ามารวมกับเกมกระดานทำให้กลายเป็นแอปพลิเคชันเกมกระดานความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality Board Games) งานวิจัยของ Kyle J. Harms หาวิธีการเพื่อสร้างแรงจูงใจและ

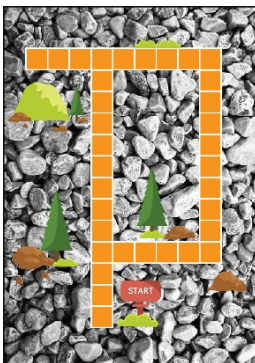
แนวโน้มนำให้ผู้เรียนหันมาสนใจและมีความเข้าใจพื้นฐานการเขียนโปรแกรมสำหรับผู้ที่จะเริ่มต้นการเขียนโปรแกรมได้นำเอาโปรแกรม Looking Glass เป็นโปรแกรมที่จำลองผลลัพธ์ในรูปแบบ 3 มิติจะทำการเขียนโปรแกรมแบบชุดคำสั่ง โดยการลากและวางคำสั่งของโปรแกรมเมื่อสั่งรันโปรแกรมจะแสดงภาพเคลื่อนไหวแบบ 3 มิติ ซึ่งจะออกแบบจอทียในรูปแบบจอทียปริศนาและอินเตอร์เฟส การเขียนโค้ดแบบชุดคำสั่งโดยสั่งให้ผู้ใช้งานต้องเรียงลำดับคำสั่งตามลำดับที่ถูกต้องเพื่อแก้ปริศนาให้สมบูรณ์ (Harms et al., 2015) และ Salin Boonbrahm จัดทำงานวิจัยที่ผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การเรียนเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐาน เกมกระดาน รวมเป็นสื่อการสอนเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานในรูปแบบของความจริงเสมือนแสดงผลบนกระดานผ่านจอแสดงผล โดยการออกแบบและพัฒนาจะใช้สัญลักษณ์ในรูปแบบ AR marker-based มีจอทียปัญหาเป็นการจัดส่งพัสดุไปยังบ้านต่าง ๆ ผ่านการวางตำแหน่งจอทียบนกระดาน ผู้เรียนจะต้องเรียงลำดับของ marker ในลักษณะจากด้านบนลงด้านล่าง คล้ายกับการทำงานของโครงสร้างแบบลำดับ (Sequential Control Structure) เพื่อแก้จอทียบนกระดานระบบจะแสดงผลลัพธ์จำลองการทำงานของระบบผ่านกระดานในรูปแบบความเป็นจริงเสริม ผู้เรียนจะต้องจัดส่งพัสดุให้สีของพัสดุและบ้านที่ต้องจัดส่งเป็นสีเดียวกัน (Boonbrahm et al., 2019) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่ายังไม่มีงานวิจัยใดที่จัดทำเพื่อการเรียนการเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำ ที่มีความซับซ้อนในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อการสอนการเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อการสอนการเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

วิธีการดำเนินวิจัย

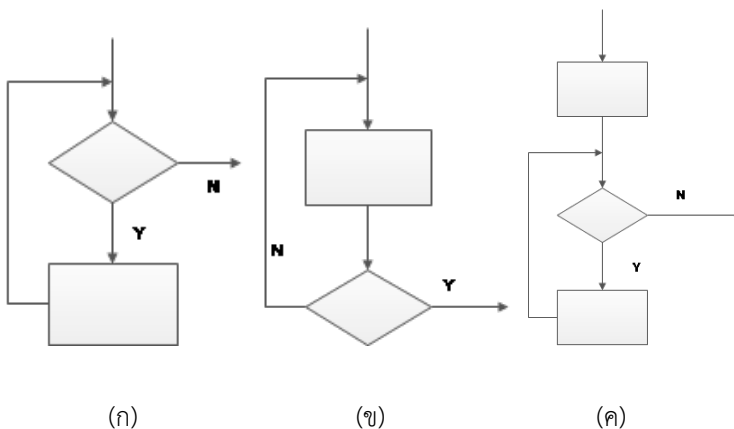
เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจหัวข้อเกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนโปรแกรมได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้สัญลักษณ์ (Marker) จำลองการทำงานของโครงสร้างแบบลำดับและสร้างสื่อออกมาในรูปแบบของเกมกระดาน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และเล่นไปในเวลาเดียวกัน เกมกระดานจะกำหนดภารกิจให้ผู้เรียนวางแผนการส่งพัสดุไปยังบ้านหรือผู้รับพัสดุในตำแหน่งต่าง ๆ บนกระดาน ผู้เรียนจะต้องจัดเรียงสัญลักษณ์เพื่อแทนการใช้คำสั่ง กระดานในภาพที่ 1 จะทำหน้าที่เป็นโจทย์และเป็นตัวแสดงผลการทำงานของโครงสร้างแบบลำดับ ผู้เรียนสามารถเห็นผลลัพธ์ของโปรแกรมบนกระดาน (Boonbrahm et al., 2019)

ภาพที่ 1 กระดาน

โดยผู้วิจัยได้พัฒนาโจทย์เพิ่มขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างแบบวนซ้ำ (Repetition structure) คือการทำกระบวนการหนึ่งซ้ำหลายครั้ง โดยมีการตรวจสอบเงื่อนไขในการควบคุมเพื่อตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการทำซ้ำหรือออกจากกระบวนการทำซ้ำ (โชติพันธ์ หล่อเลิศสุนทร, 2554) ลักษณะของกระบวนการทำซ้ำมี 3 ลักษณะคือ 1. ทำการตรวจสอบเงื่อนไขก่อนการทำซ้ำหรือ ทำในขณะที่ (Do - While) (ภาพที่ 2 (ก))

2. ทำการตรวจสอบเงื่อนไขหลังจากการทำซ้ำหรือทำจนกระทั่ง (Repeat – Until) (ภาพที่ 2 (ข)) 3. ทำการตรวจสอบเงื่อนไขจำนวนครั้งที่แน่นอนในการทำงาน (Do - Times) (ภาพที่ 2 (ค)) ลักษณะการทำงานของกระบวนกรวนซ้ำลักษณะที่ 1 (Do - While) จะเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบเงื่อนไขในการทำงานก่อน ถ้าหากเงื่อนไขเป็นจริงจึงจะเริ่มกระบวนการวนซ้ำจนกว่าเงื่อนไขจะเป็นเท็จจึงจะออกจากกระบวนการวนซ้ำ ลักษณะการทำงานของกระบวนการวนซ้ำลักษณะที่ 2 (Repeat – Until) จะคล้ายกับ ลักษณะที่ 1 จะแตกต่างกันโดยลักษณะที่ 2 จะทำกระบวนการวนซ้ำจนกระทั่งเงื่อนไขที่ใช้ทำงานจะเป็นจริงจึงจะออกจากกระบวนการวนซ้ำ ลักษณะการทำงานของกระบวนการวนซ้ำลักษณะที่ 3 (Do - Times) เป็นการทำกระบวนการวนซ้ำคำสั่งหรือชุดของคำสั่งเป็นจำนวนรอบที่แน่นอน

ภาพที่ 2 โครงสร้างแบบวนซ้ำ

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบ AR marker และแบ่ง AR marker สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ออกเป็น 3 แบบ คือ แบบที่ 1 แผนที่ 1 (ภาพที่ 3) จะเป็น AR marker สำหรับการสร้างโจทย์และการจำลองผลลัพธ์ แบบที่ 2 พัสตุและบ้านสีต่าง ๆ (ภาพที่ 4) จะเป็น AR marker สำหรับการกำหนดเงื่อนไขของโจทย์ข้อนั้น ๆ แบบที่ 3 ชุดคำสั่ง

สำหรับการควบคุมรถไปรษณีย์ให้ไปส่งของยังบ้านต่าง ๆ (ภาพที่ 5) เช่น คำสั่งเดินหน้า จะมีการใช้ marker ตัวเลขเพื่อกำหนดจำนวนช่องที่ต้องการเดิน คำสั่งจัดส่งสินค้า คำสั่งวนรูป (ภาพที่ 6 (ข))

ภาพที่ 3 แผนที่

ภาพที่ 4 เงื่อนไขสำหรับการสร้างโจทย์

ภาพที่ 5 ชุดคำสั่ง

ตัวอย่างการสร้างโจทย์สำหรับการจัดส่งพัสดุ ผู้วิจัยได้ออกแบบโจทย์ให้สอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานแบบวนซ้ำ โดยโจทย์จะออกแบบให้ผู้เรียนจะต้องส่งพัสดุไปยังบ้านที่ตรงกับพัสดุ เงื่อนไขคือ รถสามารถบรรทุกพัสดุได้ครั้งละ 1 ชิ้น จำนวนรอบของการวนซ้ำจะขึ้นอยู่กับจำนวนพัสดุที่วางบนแผนที่ภาพที่ 6 (ก) สัญลักษณ์คำสั่งวนซ้ำดังภาพที่ 6 (ข) จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบเงื่อนไขในการวนซ้ำ นั่นคือจำนวนของพัสดุที่ต้องจัดส่งและทำหน้าที่ในการกำหนดตำแหน่งคำสั่งที่ต้องการวนซ้ำและตำแหน่งจุดสิ้นสุดของคำสั่งที่ต้องการวนซ้ำ ผู้เรียนจะต้องนำเอาสัญลักษณ์คำสั่งวนซ้ำจำนวน 2 ชิ้นไปใช้ในการจัดวางคำสั่ง ขั้นที่ 1 จะบ่งบอกตำแหน่งเริ่มต้นของคำสั่งที่ต้องการทำซ้ำ ขั้นที่ 2 จะบ่งบอกตำแหน่งจุดสิ้นสุดของคำสั่งที่ต้องการทำซ้ำ ผู้วิจัยเลือกใช้โครงสร้างแบบวนซ้ำในลักษณะการทำในขณะที่ (Do - While) นั่นคือโปรแกรมจะทำการวนซ้ำในขณะที่มีพัสดุต้องจัดส่ง และจะหยุดการวนซ้ำเมื่อไม่มีพัสดุที่ต้องจัดส่ง

(ก)

(ข)

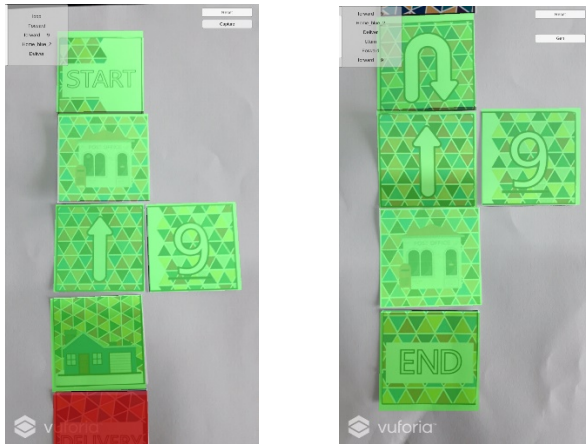
ภาพที่ 6 สัญลักษณ์คำสั่งและตัวอย่างโจทย์

ภาพที่ 7 การวางคำสั่ง

โปรแกรมถูกออกแบบให้ตรวจจับแผนผังของคำสั่ง ชุดคำสั่งและตัวแปร ภาพที่ 8 สีแดงและสีเขียวใช้เพื่อระบุความสมบูรณ์ของขั้นตอนการตรวจจับ จากนั้นโปรแกรม จะทำการประมวลผลการจัดส่งพัสดุและแสดงออกมาในรูปแบบความจริงเสมือน ดังภาพ ที่ 7 ในส่วนการประมวลผลของโปรแกรมและการแสดงผล โปรแกรมจะตรวจสอบคำสั่ง ตามลำดับของการจัดวางจึงจะแสดงผล เมื่อเจอคำสั่งให้ทำงานวนซ้ำโปรแกรมจะเข้าสู่ กระบวนการทำซ้ำโดยจะวนซ้ำคำสั่งที่อยู่ระหว่างสัญลักษณ์วนซ้ำ จากโจทย์ตัวอย่างใน ภาพที่ 6 (ก) กำหนดเงื่อนไขดังนี้ กำหนดให้ผู้เรียนดำเนินการวางชุดคำสั่งเพื่อให้รถ นำพัสดุสีฟ้าจำนวน 2 ชิ้นไปจัดส่งยังบ้านสีฟ้าที่ห่างจากจุดเริ่มต้นจำนวน 9 ช่อง

เมื่อผู้เรียนวางชุดคำสั่งเสร็จสิ้นโปรแกรมจะตรวจสอบจำนวนของพัสดุที่ต้องจัดส่งเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงจะเริ่มทำงานคำสั่งที่ต้องการวนซ้ำ คือ เดินหน้า 9 ช่อง, ตรวจสอบบ้าน, จัดส่งพัสดุ, กลับรถ, เดินหน้า 9 ช่องเพื่อกลับไปยังจุดเริ่มต้นและรับพัสดุชิ้นใหม่ และจะทำการวนซ้ำคำสั่งข้างต้นอีกครั้งจนกว่าจะจัดส่งพัสดุครบตามที่โจทย์ได้กำหนดไว้

ภาพที่ 8 การตรวจสอบคำสั่ง

การแสดงผลผ่านหน้าจอแสดงผลของกระบวนการวนซ้ำโปรแกรมจะแสดงโมเดล 3 มิติของพัสดุตามสีและจำนวนที่ระบุไว้ในโจทย์ ดังภาพที่ 6 (ก) โปรแกรมจะทำการจำลองการจัดส่งพัสดุโดยมีพัสดุ 1 ชิ้นอยู่บนรถ และอีก 1 ชิ้นจะแสดงอยู่ที่จุดเริ่มต้น โดยโปรแกรมทำการตรวจสอบเงื่อนไขเป็นจริงจะทำการจัดส่งพัสดุไปยังบ้าน หลังจากนั้นรถจะเคลื่อนที่กลับมายังจุดเริ่มต้นเพื่อรับพัสดุชิ้นที่เหลือ ดังภาพที่ 6 (ข) จะทำซ้ำกระบวนการเหล่านี้จนกว่าจะจัดส่งพัสดุได้ครบตามจำนวนที่โจทย์ได้ระบุไว้ เมื่อโปรแกรมทำการจำลองการจัดส่งสินค้าเรียบร้อยแล้วจะแสดงผล ดังภาพที่ 6 (ค)

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 9 แสดงการจำลองผลลัพธ์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การทดลองสร้างโจทย์

การตรวจจับโจทย์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ตำแหน่งบ้าน	Y	Y	Y	N	Y	Y	Y	Y	N	Y
พัสดุ	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
จำนวนพัสดุ	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1
เวลา(วินาที)	11	13	10	20	15	9	15	14	22	12

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสร้างโจทย์เพื่อทำการทดสอบระบบ 10 ข้อ ในขั้นตอนการตรวจหาตำแหน่งบ้านบนกระดานยังมีความล่าช้าอยู่มากในเรื่องของเวลา และมีอัตราความถูกต้องอยู่ที่ร้อยละ 80 เท่านั้น การตรวจหาพัสดุสามารถตรวจสอบได้ง่ายไม่มีความซับซ้อนในการตรวจสอบทำให้สามารถตรวจได้ถูกต้องร้อยละ 100

ตารางที่ 2 การทดลองตรวจจับ Marker บน Flowchart

การตรวจจับโจทย์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
เริ่มต้น	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
สิ้นสุด	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
เดินหน้า	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
เงื่อนไขการจัดส่ง	Y	Y	N	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
จัดส่งพัสดุ	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
กลับรถ	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
วนซ้ำ	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y

จากตารางที่ 2 การตรวจจับคำสั่ง การทดสอบนี้ผู้วิจัยได้ทำการวางคำสั่งเพื่อแก้ไข โจทย์ปัญหาจาก ตารางที่ 1 และได้ทดสอบการตรวจจับคำสั่งถูกต้องตามที่ได้จัดเรียงไว้หรือไม่ ในการทดสอบหัวข้อนี้ให้ผลเป็นไปในทางที่ดี ยกเว้นการตรวจจับเงื่อนไขเนื่องด้วย การตรวจสอบเงื่อนไขจะมี 2 รูปแบบ คือ 1. และ (And) 2. หรือ (Or) การตรวจจับ จะขึ้นอยู่กับรูปแบบตำแหน่งการจัดวาง ถ้าหากจัดวางตำแหน่งต่างไปจากที่โปรแกรม กำหนดโปรแกรมจะไม่สามารถแยกรูปแบบได้

ตารางที่ 3 การจำลองผลลัพธ์ผ่านจอแสดงผล

การจำลอง ผลลัพธ์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ตำแหน่งบ้าน	Y	Y	Y	N	Y	Y	Y	Y	N	Y
การตรวจสอบ เงื่อนไขการจัดส่ง	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
การจัดส่งพัสดุ	Y	Y	N	N	Y	Y	Y	Y	N	Y
กระบวนการวนซ้ำ	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y

ในตารางที่ 3 จะนำผลจากการทดลองในตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 มาจำลองผลลัพธ์ของโปรแกรมและแสดงผ่านหน้าจอแสดงผลสามารถจำแนกได้ 4 หัวข้อ ดังนี้

1. การจำลองตำแหน่งของบ้านผ่านหน้าจอแสดงผลมีอัตราความถูกต้องร้อยละ 80 เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนการสร้างโจทย์ในตารางที่ 1 มีข้อผิดพลาด

2. การตรวจสอบเงื่อนไขการจัดอัตราความถูกต้องในการตรวจร้อยละ 100

3. การจัดส่งพัสดุในข้อ 3, 4, 9 ถึงแม้การตรวจสอบเงื่อนไขจะถูกต้อง แต่ถ้าหากผู้เรียนใช้คำสั่งเงื่อนไขผิดโปรแกรมจะแสดงผลออกมาไม่ถูกต้อง เช่น โจทย์ต้องการให้ส่งพัสดุสีฟ้าไปยังบ้านหลังสีฟ้า ผู้เรียนเลือกใช้คำสั่งเงื่อนไขเป็นบ้านหลังสีแดง โปรแกรมจะตรวจสอบเงื่อนไขเป็นเท็จ และจะไม่จัดส่งพัสดุ

4. กระบวนการวนซ้ำ โปรแกรมสามารถจำลองผลลัพธ์ของกระบวนการวนซ้ำผ่านหน้าจอแสดงผลได้ร้อยละ 100

จากตารางการทดสอบโปรแกรมจำลองผลลัพธ์ของกระบวนการวนซ้ำได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการได้กำหนดไว้ สามารถนำไปให้ผู้เรียนทดสอบโปรแกรมเพื่อหาผลลัพธ์ของงานวิจัยมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงบทเรียนได้ง่ายขึ้นหรือไม่ ในการทำงานของโปรแกรมมีข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยเนื่องด้วยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการจำลองผลลัพธ์ที่เกิดจากการได้รับค่าที่ผิดพลาดในขั้นตอนการตรวจหาตำแหน่งของบ้านบนกระดานและขั้นตอนการตรวจจับชุดคำสั่ง หากสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการตรวจจับเพื่อให้รับค่าที่ถูกต้องจะทำให้โปรแกรมสามารถจำลองผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการประยุกต์เทคโนโลยีกับการเรียนการสอนโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมและการสอนการเขียนโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำ จากผลการทดลองจะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนที่สนใจที่จะเรียนรู้ในหัวข้อนี้

สามารถที่จะนำไปใช้ประกอบกับการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนสามารถที่จะออกแบบโจทย์และทำการแก้โจทย์ปัญหาได้ด้วยตัวเอง โดยมีโปรแกรมเป็นตัวช่วยที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเข้าใจถึงบทเรียนและแบบฝึกหัดได้ง่ายยิ่งขึ้น เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเข้ามาช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นการทำงานของโปรแกรมและเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้

2. อภิปรายผล ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจำลองผลลัพธ์ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ในหัวข้อการโปรแกรมโครงสร้างแบบวนซ้ำจาก Boonbrahm et al. (2019)

3. ข้อเสนอแนะ ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการประเมินประสิทธิภาพของระบบหลังจากนี้ควรมีการนำชิ้นงานไปประเมินประสิทธิภาพด้านการใช้งานกับกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

โชติพันธ์ หล่อเลิศสุนทร. (2554). *คู่มือเรียน เขียนโปรแกรม Python (ภาคปฏิบัติ)*.

คอร์ฟังก์ชั่น.

Boonbrahm, S., Boonbrahm, P., Kaewrat, C., Pengkaew, P., & Khachorncharoenkul, P. (2019). Teaching fundamental programming using augmented reality. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 13(7), 31–43.

<https://doi.org/10.3991/ijim.v13i07.10738>

Harms, K. J., Rowlett, N., & Kelleher, C. (2015). Enabling independent learning of programming concepts through programming completion puzzles, *Proceedings of IEEE Symposium on Visual Languages and Human-Centric Computing*, VL/HCC, 2015-December (pp. 271–279).

<https://doi.org/10.1109/VLHCC.2015.7357226>

- Mathrani, A., Christian, S., & Ponder-Sutton, A. (2016). PlayIT: Game Based Learning Approach for Teaching Programming Concepts. *In Educational Technology & Society*, 19(2), 5-17.
- Matsutomo, S., Manabe, T., Cingoski, V., & Noguchi, S. (2017). A Computer Aided Education System Based on Augmented Reality by Immersion to 3-D Magnetic Field. *IEEE Transactions on Magnetics*, 53(6), 1-4. <https://doi.org/10.1109/TMAG.2017.2665563>
- Ouahbi, I., Kaddari, F., Darhmaoui, H., Elachqar, A., & Lahmine, S. (2015). Learning Basic Programming Concepts by Creating Games with Scratch Programming Environment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191(1), 1479–1482. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.224>
- Patel, T., Nelson, B., & Walker, E. (2017). *Learning Object Oriented Programming Using Augmented Reality A Case Study with Elementary School Students CORE View metadata*. ASU Digital Repository.

Authors

Mr. Prasert Pengkaew

Management of Information Technology, School of Informatics,
Walailak University 222, Thasala Sub-district, Thasala District,
Nakhon Sri Thummarat 80160.

Tel: 09-3159-5461 Email: prasert.pengkaew@gmail.com

Mrs. Salin Boonbrahm

Management of Information Technology, School of Informatics,
Walailak University 222, Thasala Sub-district, Thasala District,
Nakhon Sri Thummarat 80160.

Tel: 075-672-278 Email: salin.boonbrahm@gmail.com

ฮูปแต้มฝาผนัง : สื่อสร้างสรรค์ทางสังคมวัฒนธรรมอีสาน

Murals or Hoop Taem: Creative Media in E-saan Cultural Society

ธวัช ตราชู¹

Thawat Trachoo

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรประจำหลักสูตรศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Lecturer of Art Education Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

ได้รับบทความ: 13 กันยายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 18 กันยายน 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ เรียบเรียงความเป็นมา ความสำคัญ และบทบาทของฮูปแต้มฝาผนังหรือจิตรกรรมฝาผนังในอีสาน ในฐานะที่เป็นสื่อสร้างสรรค์ทางสังคมวัฒนธรรม โดยศึกษาจากตัวอย่างงานฮูปแต้มฝาผนังอีสานทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นภาคอีสานตอนล่างเป็นหลัก ซึ่งจากการศึกษาพบว่างานฮูปแต้มฝาผนังอีสานมีปรากฏร่องรอยมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ไกล่เรียงมาจนถึงยุคประวัติศาสตร์ชาติไทย และยุคปัจจุบันตามลำดับ งานฮูปแต้มฝาผนังส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสนองความเชื่อถือศรัทธา เพื่อเป็นพุทธบูชา เป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับชุมชน และยังใช้เป็นเครื่องตกแต่งพุทธศาสนสถานให้เกิดความสวยงาม นำศรัทธาเลื่อมใส โดยมีรูปแบบและเนื้อหาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนอีสานในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนอิทธิพลจากพื้นที่ใกล้เคียง บ่งบอกลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของคน

ในท้องถิ่นได้อย่างหลากหลาย เป็นงานศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า สมควรแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริมพัฒนาให้เป็นสมบัติคู่กับชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนสังคมวัฒนธรรมทุก ๆ ด้านของชาวอีสาน

คำสำคัญ : ฮูปแต้มฝาผนัง, จิตรกรรมฝาผนัง, สื่อสร้างสรรค์, สังคมวัฒนธรรมอีสาน

Abstract

This academic article aims to analysis compose the background, the important and the role of murals or Hoop Tam in E-san. As a creative social and cultural media, by studying from the examples of old and new E-san murals that mainly found in the Southern E-san. The study found murals in E-san have been appeared since the prehistoric period then in sequence until the Thai history time and the present time respectively. Most of the murals were painted to serve the faith, to be Buddhist worships, to be learning materials for communities, and to use for decorating Buddhist places of worship that make more faith and beautiful. The styles and contents reflect in the identity of E-san community in each period of time. As well as influences from neighboring areas that indicates a variety of social, cultural and lifestyle characteristics of the local people. They are valuable fine arts, worthy for conserving, encouraging, and developing them to become treasures community. Moreover, it could be learning resources about Buddhism, tradition, lifestyle that include every aspect of society and culture of E-san people.

Keywords: Murals, Hoop Taem, Creative Media, E-saan Cultural Society

บทนำ

ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีประวัติศาสตร์สืบทอดมาอย่างยาวนานหลายพันปี บางยุคสมัยเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรที่อยู่ใกล้เคียง เช่น อาณาจักรศรีโคตรบูรณ อาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรขอมโบราณ และอาณาจักรอยุธยา ทำให้ได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปกรรมมาจากอาณาจักรดังกล่าวข้างต้น จวบจนเมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ภูมิภาคอีสานได้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางด้านประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง ตลอดจนด้านศิลปกรรมกับอาณาจักรสยาม ทำให้เกิดการผสมผสานหลอมรวมรูปแบบงานศิลปกรรมระหว่างกันมากยิ่งขึ้น มีความหลากหลายทางด้านงานศิลปกรรม โดยเฉพาะในส่วนของงาน “ฮูปแต้มฝาผนัง” ซึ่งเนื้อหารายละเอียดในบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอภาพรวมของตัวอย่างงานฮูปแต้มฝาผนังอีสานทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ที่มีร่องรอยหลักฐานปรากฏและมีพัฒนาการสืบเนื่องมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ภาพเขียนสีที่ผาแต้มอำเภोजึงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ภาพเขียนสีที่เขาคันทรงาม อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา จวบจนถึงยุคสมัยที่พระพุทธศาสนาได้ถูกเผยแผ่เข้ามาในภูมิภาคนี้จนกระทั่งถึงยุคประวัติศาสตร์ชาติไทย งานฮูปแต้มฝาผนังก็ยังคงปรากฏให้เห็นการสร้างสรรค์มาอย่างต่อเนื่อง โดยปรับเปลี่ยนจากลักษณะที่เรียบง่ายมาเป็นความสลับซับซ้อนด้วยรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการที่หลากหลาย

พุทธศาสนากับสังคมชาวอีสาน

ภูมิภาคอีสานถือเป็นแหล่งสะสมศิลปวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีร่องรอยหลักฐานโบราณคดีทางพุทธศาสนาปรากฏมาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 12-16 (ร่วมสมัยทวารวดี) เช่น เสาหินขนาดใหญ่เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ กระจายอยู่ทั่วไปทั้งแอ่งสกลนครและแอ่งโคราช ซึ่งจากหลักฐานที่ปรากฏพบว่าภาคอีสานเคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง พระมหากษัตริย์ในยุคนั้นก็ได้ทรงใช้กุศโลบายในการปกครองประชาชนโดยใช้กระบวนการสื่อสารทางพุทธศาสนาเป็นแกนนำควบคุม

ความประพัตติของประชาชน ควบคุมจริยธรรมของผู้คนในสังคม ทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุข สถาบันศาสนาและพระเถระมีส่วนช่วยเหลือตราบทบัญญัติอันเป็นสัญญาประชาคมให้สถาบันพระมหากษัตริย์ประกาศใช้ทั่วพระราชอาณาจักร ศิลปกรรมที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญต่อสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสานมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นสาธารณะสมบัติที่สังคมให้การยอมรับนับถือ โดยมีกิจปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับศาสนาที่ก่อให้เกิดงานศิลปกรรมตามมาหลายกิจกรรม มีการพัฒนาสร้างสรรค์ปรุงแต่งถาวรวัตถุภายในวัดด้วยศิลปกรรมที่หลากหลายรูปแบบ มีประเพณีการทำบุญตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ มีการทำบุญบริจาคทรัพย์เงินเพื่อสร้างอาคารพุทธศิลป์ เช่น โบสถ์หรือสิม ศาลาการเปรียญหรือหอแจก กุฏิ พระธาตุเจดีย์ มีการตกแต่งถาวรวัตถุด้วยลวดลายปูนปั้น ตลอดจนการแต้มสีบนผนังตกแต่งศาสนสถานทั้งภายนอกและภายในอีกด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555: 312)

วรรณกรรมท้องถิ่นและพุทธศาสนาคือที่มาของฮูปแต้มฝาผนังอีสาน

ฮูปแต้มฝาผนัง เป็นภูมิปัญญาชาวอีสานมาตั้งแต่สมัยโบราณที่ได้เขียนขึ้นตามผนังทั้งด้านนอกและด้านในของสิมหรือโบสถ์วิหาร กุฏิ และศาลาการเปรียญของวัด เรื่องราวส่วนหนึ่งได้มาจากวรรณกรรมทรงคุณค่าของสังคม เช่น วรรณกรรมสังข์สินไชยปาจิตตोरพิม และพระลักพระลาม ถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สร้างแรงบันดาลใจให้ช่างแต้มใช้สร้างงานศิลปกรรมฝาผนังไว้ตามวัดต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พระมหาอำพล บุคตสาร, 2546: 7) ฮูปแต้มฝาผนังเหล่านี้ถูกนำมาสื่อสารเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา สะท้อนความเป็นไปในทางสังคม วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของผู้คนได้อย่างกลมกลืน มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานในหลายแง่มุม โดยมีเรื่องราวที่ปรากฏในงานฮูปแต้มหลายประเภท อาทิ พุทธชาดก พุทธประวัติ พระโพธิสัตว์ การบำเพ็ญตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ไตรภูมิ โดยมากเป็นภาพเรื่องราวเกี่ยวกับการเผยแพร่สืบทอดพระพุทธศาสนา พร้อมสอดแทรก

คติความเชื่อ ภาพนรก-สวรรค์ วรรณกรรมท้องถิ่นวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ การแต่งกายและสภาพบ้านเรือนของผู้คนในแต่ละยุคสมัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555: 90) มีเนื้อหาสอนคตินิยมทางพุทธศาสนาโดยตรง สอนให้คนทำดีละเว้นความชั่ว โน้มน้าวจิตใจของผู้ชมให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา ตระหนักในคุณงามความดี ศิลปินจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้หรือสนใจเรื่องราวของวรรณกรรมท้องถิ่นและเรื่องราวของพุทธศาสนา นอกจากนี้ผู้ขับแต้มฝาผนังอีสานโบราณยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของสังคมท้องถิ่นอีสานที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น กล่าวคือมีลักษณะที่เรียบง่าย สื่อสารตรงไปตรงมา มีการเขียนอักขระประกอบภาพ เขียนทั้งภายในและภายนอกศาสนสถาน มีเรื่องราวสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่สภาพสังคมเศรษฐกิจของผู้คนในยุคนั้น ๆ โดยเน้นการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องต่อเนื่องไปตามผนังระหว่างช่องหน้าต่าง รอบอุโบสถวิหารหรือศาลาการเปรียญ ซึ่งผนังด้านหน้าพระประธานส่วนมากนิยมเขียนภาพพุทธประวัติตอนมารผจญ ส่วนผนังด้านหลังพระประธานเขียนภาพพุทธประวัติตอนเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ บางแห่งเขียนภาพไตรภูมิโดยเขียนเป็นเรื่องราวต่อเนื่องครั้งในยุคหลัง ๆ จึงได้เริ่มมีการเขียนภาพโดยกำหนดกรอบหรือช่องเป็นตอน ๆ ไป กล่าวได้ว่า พุทธศาสนาและวรรณกรรมท้องถิ่นคือแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมฝาผนังของช่างแต้มอีสานมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงยุคปัจจุบัน โดยอาจมีการสอดแทรกเรื่องราววิถีทางสังคมวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาวอีสานเข้าไปในศิลปกรรมฝาผนังอีกด้วย

คุณค่าและประเภทของศิลปกรรมฝาผนังอีสาน

คุณค่าของงานศิลปกรรมฝาผนังอาจขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละกรณีซึ่งอาจแบ่งได้เป็นหลายมุมมอง เช่น การศึกษาแง่มุมศิลปะและความงามหรือลักษณะทางสุนทรียภาพ การศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในภาพ การสร้างบ้านแปงเมือง พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ วิถีชีวิตของผู้คนในสังคม จารีตประเพณี และสภาพแวดล้อมของผู้คน ตลอดจนสังคมวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย ศิลปกรรมฝาผนัง

จึงมิได้เป็นเพียงภาพวาดที่สื่อเรื่องราวให้ผู้คนได้ร่วมรับรู้หรือเป็นการตกแต่ง ศาสนสถานให้เกิดความงดงามเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องบ่งชี้อดีต ปัจจุบันและอนาคตของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ โดยสามารถจำแนกออกตามลักษณะงานหรือตามสกุลช่างได้ 2 ลักษณะ (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2560: 41-50) คือ 1) แบบพื้นบ้านลาวอีสาน และ 2) แบบจิตรกรรมไทยประเพณี ซึ่งในแบบนี้ยังแบ่งเป็นรูปแบบที่เขียนโดยช่างฝีมืออาชีพด้วยรูปแบบไทยประเพณีแบบลาวอีสาน และรูปแบบไทยประเพณีที่คัดลอกแทรกในบางส่วนของแบบพื้นบ้านลาวอีสาน ขณะนี้นักวิชาการรุ่นก่อนบางท่านได้แบ่งงานสุบแต้มฝาผนังอีสานออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (ไพโรจน์ สโมสร, 2532: 38-39)

กลุ่มที่ 1 กลุ่มช่างพื้นบ้านแท้ ๆ หรือแบบอีสานประเพณี คือช่างที่ถ่ายทอดและฝึกฝนกันอยู่ในท้องถิ่น ลักษณะงานจึงเป็นศิลปะพื้นบ้านแท้ ๆ มีการแสดงออกที่เรียบง่ายไม่เคร่งครัดด้านความรู้ความเข้าใจทางศิลปะ ส่วนใหญ่ปรากฏในงานจิตรกรรมอีสานก่อน พ.ศ. 2500

ภาพที่ 1 อุโบสถเก่า (สิม) วัดศรีสุภณ ตำบลคอนตะหนิน อำเภอบัวใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา (ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

ภาพที่ 2 SUB-THAM-PA-NANG-RUN-GEA THAI-BO-SO-GEA (SIM) WAT-SRI-SUKHON THAM-LO-TON-TA-HIN
 (ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมผสมล้านช้าง-กรุงเทพฯ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นช่างแกะสลักไม้ มีพระครูวิโรจน์รัตโนบลเป็นช่างใหญ่ของกลุ่ม ลักษณะภาพของกลุ่มนี้บางภาพได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมหลวงกรุงเทพฯ เช่น ภาพรามเกียรติ์ที่วัดหัวเวียงรังษี อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครพนม (สันนิษฐานว่ามีมือหลวงชายอักษร) ภาพพุทธประวัติในสิมวัดโพธิ์คำบ้านน้ำก่ำอำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครพนม (ฝีมือนายลี) แต่หลาย ๆ ภาพก็แสดงลักษณะวัฒนธรรมล้านช้าง เช่น SUB-THAM-THI-WI-HAR-WAT-TUNG-SRI-MEONG AM-LOE-MEONG จังหวัดอุบลราชธานี (ฝีมือยาครูช่างเวียงจันทน์) SUB-THAM-THI-WI-HAR-WAT-PO-THI-SHAN-PA-PING AM-LOE-NA-HA-WU จังหวัดเลย ช่างกลุ่มนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่ากลุ่มช่างแบบอีสานไทยประเพณี (บุรินทร์ เปล่งดีสกุล, 2554: 86) ช่างแกะสลักกลุ่มนี้จึงเป็นช่างแกะสลักท้องถิ่นที่สืบทอดวัฒนธรรมเดิมของตน ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้รับถ่ายทอดลักษณะการเขียนภาพตามแบบอย่างของทางกรุงเทพฯ เอาไว้ด้วย มีทั้งSUB-THAM-THI-SHAN-PA-PING และหลังปี พ.ศ. 2500 ช่างแกะสลักกลุ่มนี้นอกจากจะฝากฝีมือไว้ตามสิมแกะสลักของลุ่มน้ำโขงแล้วบางคนก็ยังเข้าไปวาดภาพไว้ตามผนังสิมที่ฝั่งซ้าย (ลาว) ของแม่น้ำโขงอีกด้วย

ภาพที่ 3 ชูบแต้มฝานัง ที่วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
(ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ได้อิทธิพลช่างหลวงกรุงเทพฯ หรือช่างแต้มแบบไทยประเพณีรัตนโกสินทร์ คือ ช่างที่เคยไปกรุงเทพฯ อาจเป็นช่างหลวงหรือช่างท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกฝนจากช่างหลวงหรือเรียนรู้ศิลปะจากภาคกลาง ลักษณะภาพจึงเป็นลักษณะคล้ายกับภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบประเพณีนิยม ผสมผสานกับเนื้อหาสาระและเทคนิควิธีการของพื้นบ้าน มีทั้งกลุ่มที่เขียนก่อนปี พ.ศ. 2500 เช่น ช่างแต้มภาพวัดหน้าพระธาตุอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มที่เขียนขึ้นหลังพ.ศ. 2500 กลุ่มนี้มีทั้งที่เขียนตามแนวภาพพิมพ์พุทธประวัติของ ส. ธรรมรักษ์ โดยกำหนดเป็นกรอบ และช่างที่ใช้แนวการเขียนแบบต่อเนื่องติดต่อกัน สามารถดูจากซ้ายไปขวาหรือล่างและบนได้ทั่วทั้งภาพ นิยมใช้สีน้ำอะคริลิกหรือสีน้ำพลาสติก (บุรินทร์ เปล่งดีสกุล, 2554: 85-86)

ภาพที่ 4 ชูบแต้มฝาผนังรันทะเกล้าสกุลช่างหลวง ที่อุโบสถวัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ
อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา (ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

ชูบแต้มฝาผนัง : สื่อสร้างสรรค์ที่สะท้อนสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสาน

ชูบแต้มฝาผนังอีสานในสมัยโบราณเขียนขึ้นเนื่องจากความศรัทธาอันแรงกล้าของช่างท้องถิ่นที่มีต่อพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาหรือสำหรับการใช้ในการอธิบายสั่งสอน เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นการตกแต่งศาสนสถานให้เกิดความสวยงาม ลักษณะเด่นของชูบแต้มฝาผนังอีสานคือการพรรณนาความเป็นรูปลักษณะด้วยตัวอักษรในท้องถิ่นหรือร่วมกับภูมิภาคใกล้เคียงแทรกประกอบในรูปภาพ เช่น อักษรธรรม อักษรไทน้อย อักษรไทยรัตนโกสินทร์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และสื่อสารให้มีการรับรู้เป็นอย่างดีตามสติปัญญาของผู้สนใจ (พิทักษ์ น้อยวงศ์คลัง, 2541: 102-103) นอกจากนี้ยังสะท้อนความเชื่อถือศรัทธา สภาพสังคมวัฒนธรรมของผู้คนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ตัวอย่างเช่น งานชูบแต้มที่ผนังสิมวัดบ้านยาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ที่แสดงภาพผู้หญิงนั่งขึ้นด้วยลวดลายสีเส้นแบบไทลาวงานชูบแต้มที่วัดป่าเรไร อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม วัดหน้าพระธาตุ อำเภอปักธงชัย วัดทุ่งศรีเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี ก็มีปรากฏภาพคนเป่าแคน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแสดงของผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว และเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่างานซูบแต้มผาผนังที่ถูกสร้างขึ้นในสังคมใดส่วนใหญ่มักก็แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นไปของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นอัตลักษณ์ของสังคม เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในแต่ละสังคม โดยช่างแต้มนิยมสอดแทรกภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรมสังคมตามประสบการณ์ที่เคยพบเห็น ทั้งความหมายตรงและความหมายแฝงไว้ ทั้งที่เป็นการเสริมเรื่องหลักให้สมบูรณ์และเป็นเรื่องที่แยกจากเรื่องหลัก โดยสามารถแยกประเด็นสาระปลีกย่อยในการนำเสนอคือ 1) อาชีพชาวบ้าน ได้แก่ การทำนา การจับปลา การล่าสัตว์ และการค้าขาย 2) ประเพณีและพิธีกรรม ได้แก่ ประเพณีการเกิด ประเพณีการเผาศพ ประเพณีการลงช่วง ประเพณีฮอดสง และพิธีรักษาโรค 3) การละเล่น 4) เครื่องดนตรี มหรสพ 5) การแต่งกาย 6) การใช้ตัวอักษรกำกับภาพ (มนัส จอมปรี และคณะ, 2562: 114)

ปัจจุบันท้องถิ่นภาคอีสาน รวมทั้งภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยยังคงมีการเขียนซูบแต้มผาผนังกันอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น โดยมีช่างสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย ทั้งช่างในท้องถิ่นที่ฝึกฝนทักษะฝีมือด้วยตัวเอง ช่างที่ผ่านการศึกษารียนรู้มาจากระบบการศึกษาทางด้านศิลปะ ทำให้งานซูบแต้มผาผนังในท้องถิ่นภาคอีสานมีความหลากหลายไปตามความถนัดของช่างและผู้มีบารมีในชุมชน เช่น เจ้าอาวาสวัดมีรายละเอียดเนื้อหาที่เกิดจากการผสมผสานที่หลากหลายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสังคมของท้องถิ่นอีสาน อาทิ ธรรมเนียมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญสงกรานต์ บุญผะเหวด บุญกฐิน การดำรงชีพ การเกี่ยวพาราสี การแสดงและการละเล่น สะท้อนลักษณะทางเศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง สภาพบ้านเมือง ตลอดจนความเชื่อความศรัทธา นอกจากนี้ยังบ่งบอกให้ทราบถึงอิทธิพลทางด้านศิลปกรรม สังคมวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากภูมิภาคใกล้เคียงและนานาชาติประเทศอีกด้วย

ภาพที่ 5 ฮูปแต้มฝาผนังรุ่นใหม่ ที่อุโบสถวัดสะแก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
(ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

ภาพที่ 6 ฮูปแต้มฝาผนังรุ่นใหม่ วัดใหม่บ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
(ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

วัดหลายแห่งในปัจจุบันจึงเป็นทั้งสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งศึกษาเรียนรู้ที่ผู้คนนิยมแวะเวียนเข้าไปเยี่ยมชมอยู่เสมอ กล่าวเฉพาะบางพื้นที่ ในเขตอีสานตอนล่าง ที่มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ก็มีปรากฏให้เห็นอยู่มากมาย ตัวอย่างเช่น อุโบสถวัดบ้านนาควาย อำเภอมือง อำเภอมืองฯ หอแจกวัดศรีนวล แสงสว่างอารมณ์ (บ้านชีทวน) อำเภอมือง ซึ่งมีธรรมาสถาปัตยกรรมและอุโบสถแบบญวนตกแต่ง ส่วนอุโบสถวัดบ้านนาควายใหม่ก็มีปรากฏอยู่มากมายในวัดหลายแห่ง เช่น อุโบสถวัดศรีประดู่ อำเภอมืองฯ เขียนโดยช่างสมเกียรติ ศรีพรหม เป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติ พระเจ้าสิบชาติ มารผจญ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ และภาพประเพณีที่สำคัญของเมืองอุบล เช่น ภาพประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ภาพประเพณีการลอยกระทง อุโบสถวัดบ้านนาควายได้ อำเภอมืองฯ เขียนโดยช่างมงคล ก็เป็นตัวอย่างงานอุโบสถวัดบ้านนาควายใหม่ที่มีรูปแบบแนวอีสานประยุกต์ที่สวยงาม เล่าเรื่องราวทางพุทธประวัติและสอดแทรกอัตลักษณ์วิถีชีวิตของคนในสังคม อุโบสถวัดบ้านนาควายและตามช่องระเบียงกำแพงวัดทุ่งเกษม อำเภอมืองฯ มีอุโบสถเล่าเรื่องราวพุทธชาดกอยู่นับร้อยภาพ ประชาชนทั่วไปสามารถเดินชมได้ตามอัธยาศัย และยังใช้เป็นสถานที่พักผ่อน ฝึกปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนในชุมชน ถือเป็นงานอุโบสถที่ใกล้ชิดกับชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้สื่อสารและทำความเข้าใจ อุโบสถวัดบ้านนาควายเรื่องเวสสันดรที่ศาลาการเปรียญวัดบ้านคำหว่า อำเภอมืองฯ จังหวัดอุบลราชธานีที่มีการแบ่งภาพออกเป็นช่อง ๆ ให้ง่ายต่อการชมภาพ และอยู่ในพุทธศาสนสถานใกล้ชิดกับผู้คนเช่นกัน คืออยู่ภายในศาลาการเปรียญที่ชาวบ้านใช้ประกอบศาสนกิจและทำบุญตามประเพณี ซึ่งเขียนโดยช่างเรย์ สุขุติยาและคณะ นอกจากนี้ยังมีงานอุโบสถวัดบ้านนาควายที่นำสนใจอีกหลายแห่งในเขตอีสานตอนล่าง เช่น จิตรกรรมฝาผนังที่วัดบูรพา ศาลหลักเมือง และวัดจำปา ในเขตเทศบาลเมืองฯ จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

ภาพที่ 7 อุบตัมผาผนังรุ่งใหม่ ศาลาการเปรียญวัดบ้านคำหว่า อำเภอดาลุสม
จังหวัดอุบลราชธานี (ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

ภาพที่ 8 อุบตัมผาผนังรุ่งเก่าที่วัดท่าเรือ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

「 175 」

ภาพที่ 10 ชูบแต้มผาผนังรุ่นใหม่ที่วัดศรีประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
 (ที่มา : ผู้เขียน, 2565)

การแสดงออกในทางเนื้อหาสาระของงานชูบแต้มผาผนังอีสานประกอบไปด้วย ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ความดีงามของมนุษย์ ที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ชม เพื่อเป็นต้นแบบของสังคมที่ดีงาม ด้วยภาพเกี่ยวกับความประพฤติ ศีลธรรมการปฏิบัติธรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ผลของการทำบุญ บาปบุญคุณโทษ แนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อที่ช่างแต้มพยายามสะท้อนปรัชญา รูปแบบ กรรมวิธี การดำเนินชีวิตตามแม่บท แห่งพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เรื่องที่เป็นนิทานประโลมโลกหรือวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ลินไซ พระลักพระลาม กาละเกด ปาจิตต์อรพิมพ์ สุริวงค์ จันทโครพ เป็นต้น เรื่องเล่าของ ท้องถิ่นนี้จะบอกได้ว่าชาวบ้านย่านนั้นนิยมชมชอบนิทานเรื่องใด นอกจากนี้ยังมีเรื่องราว ที่แสดงถึงวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะแทรกอยู่ในเรื่องหลัก 2 ลักษณะคือ รูปที่เขียน ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลัก เช่น รูปการละเล่นพื้นบ้าน รูปชายหญิงกอดกัน ส่วนอีกลักษณะ หนึ่ง คือเป็นภาพสะท้อนชีวิตชาวบ้านโดยอ้อม สอดแทรกสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและ การรับรู้ของตนลงไป เช่น รูปนางมัทรีนั่งขึ้นสายล่องหาบตะกร้าไปหาผลไม้ ภาพอาศรม พระเวสสันดรเป็นเหือนแบบอีสาน ภาพบ้านซุงเป็นตูปแบบท้องถิ่นอีสาน เป็นต้น (สมาลี เอกชนนิยม, 2546: 45)

งานอุบตัมผาผนังในพุทธศาสนสถานจึงเป็นผลผลิตของสังคม เป็นผลงานที่เกิดจากความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มคนจำนวนมากที่มีวิวัฒนาการสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน บ่งบอกถึงพลังแห่งการสร้างสรรค์ทางความคิด ความเชื่อและอัตลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ เป็นเครื่องเตือนสติให้นึกถึงแต่ความดีงาม ช่วยจรรโลงจิตใจมนุษย์ให้พบแต่ความสุข สามารถดำรงความเป็นสังคมที่มีแต่ความเจริญงอกงามได้อย่างมั่นคง เมื่อสังคมชาวอีสาน มีการนับถือพุทธศาสนา ก็ได้มีการสืบทอดตำนานและหลักปรัชญา คำสอนทางพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเขียนอุบตัมผาผนังในพุทธศาสนสถาน ทั้งที่เป็นลักษณะแบบพื้นบ้านลาวอีสาน แบบอิทธิพลล้านช้างผสมรัตนโกสินทร์ และแบบอิทธิพลช่างหลวงจากกรุงเทพฯ โดยมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นหลัก สอดแทรกวรรณกรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสาน เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านลวดลายและสีสัน สะท้อนภูมิปัญญาและคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ไว้ได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอีสานตอนล่างถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญโดดเด่นทางด้านสังคมวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ทางสังคมที่น่าสนใจหลายประการคือมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งลาวและกัมพูชา รวมทั้งจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีพื้นที่ใกล้ชิดกับอารยธรรมแบบภาคกลางของไทย สิ่งเหล่านี้ย่อมสะท้อนผ่านอุบตัมผาผนังบางแห่ง วัดหลายแห่งจึงมีฐานะเป็นทั้งสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ เป็นปูชนียสถานสำคัญที่ผู้คนนิยมไปเยี่ยมชมหรือศึกษาเรียนรู้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ เป็นแหล่งเรียนรู้อิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรมของภูมิภาคใกล้เคียง และเป็นแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในสังคมอื่น ๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตามสังคมไทยในสมัยปัจจุบันก็มิได้ให้ความสำคัญกับงานอุบตัมผาผนังเท่าที่ควร งานอุบตัมผาผนังยังคงเป็นงานศิลปะที่เขียนขึ้นตามศักราชของช่าง หรือผู้มีอำนาจบารมีในแต่ละพื้นที่ โดยยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามากำหนดมาตรฐานคุณภาพกันอย่างจริงจัง เมื่อเขียนเสร็จก็รอวันชำรุดผุพังไปตามกาลเวลา ขาดการเหลียวแลเอาใจใส่จากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทั้งในด้านงบประมาณ การสร้างสรรค์ การบำรุงรักษา ตลอดจน

การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในฐานะของแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว หรือแม้แต่การนำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมให้กับชุมชน เพราะโดยเนื้อแท้แล้วงานซูบแต้มฝาผนังในแต่ละแห่ง คือเครื่องแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นอยู่ในแต่ละสังคมวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของช่างแต้มแต่ละคนแต่ละสกุลช่างในแต่ละภูมิภาคที่บรรจง สร้างสรรค์ผ่านการขีดเขียน การเลือกสีสันทันรูปแบบ การจัดองค์ประกอบของภาพ โดยอาจมี เนื้อหาสาระที่ใกล้ชิดกับผู้คนในแต่ละสังคมสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ฉะนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงควรให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการสร้างสรรค์งานซูบแต้มฝาผนัง นับตั้งแต่การวางแผนดำเนินการ การจัดหาแหล่งทุน การกำหนดเรื่องราวในซูบแต้มที่จะเป็น ประโยชน์ต่อชุมชน การจัดหาศิลปินหรือช่างแต้มที่มีทักษะฝีมือเป็นที่ยอมรับ การดำเนินการ ขีดเขียนภาพ การบำรุงรักษา ตลอดจนการนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุรินทร์ เปล่งดีสกุล. (2554). พัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังอีสาน : กรณีศึกษาจังหวัด ขอนแก่น มหาสารคามและร้อยเอ็ด. *วารสารศิลปกรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(1), 85-86.
- พระมหาอำพล บุตดาสาร. (2546). *การศึกษาวិเคราะห์พุทธปรัชญาและพุทธศิลป์จาก ภาพจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่องบาลีชาดก วัดเครือวัลย์วรวิหาร* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิทักษ์ น้อยวงศ์คลัง. (2541). *ศิลปกรรมท้องถิ่นมหาสารคาม*. คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ สโมสร. (2532). *จิตรกรรมฝาผนังอีสาน*. อมรินทร์พริ้นติ้ง.

มนัส จอมปฐ. (2562). *อุปแต้มอีสาน : การวิเคราะห์รูปและ ความหมายจากภูมิปัญญา
ท้องถิ่นสู่การตกแต่งพื้นที่ผาผนังสมัยอีสาน* [ดุชนิพนธ์ที่ไม่มี
การตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2555). *ศิลปะกับสังคมไทย*.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มูลนิธิสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2555, 20 พฤศจิกายน). *นัยภาพ
ประวัติศาสตร์สามัญชนบนผนัง*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

<http://thai.culture.go.th/murals>.

ศุภชัย สิงห์บุญ. (2560). *จิตรกรรมฝาผนังพุทธอุโบสถอีสานในบริบทสังคมวัฒนธรรม
ท้องถิ่นสมัยประเทศสยาม*. *วารสารนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 5(2), 41-50.

สุมาลี เอกชนนิยม. (2546). *ศิลปะจินตทัศน์ : กรณีศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพื้นบ้านอีสาน
สิมวัดโพธาราและวัดป่าเรไร* [ปริญญานิพนธ์ที่ไม่มีการตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

Author

Mr. Thawat Trachoo

Lecturer of Art Education Program,

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 340 Suranarai Rd.,

Nai-mueang Sub-district, Mueang District, Nakhon Ratchasima

Province 30000

Tel: 08-1790-7071 Email: trachoo_50@hotmail.com

กลยุทธ์และกลวิธีการรับมือความเครียด; การเลือกใช้กลยุทธ์ให้เหมาะสม

Coping Strategies and Coping Skills; Choosing the Appropriate Strategy

ชัยนรรักษ์ สุทาวาน¹

Chanrapas Sutawan

¹ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Mental health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Sisaket Rajabhat University

ได้รับบทความ: 13 พฤศจิกายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 12 มกราคม 2566

ตอบรับตีพิมพ์: 24 มกราคม 2566

บทคัดย่อ

ความเครียดหรือปัญหาเป็นสิ่งที่คนเราพบเจอจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน และสามารถพัฒนาความรุนแรงขึ้นได้ถ้าหากว่าคนมีการรับมือที่ไม่เหมาะสมจนกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในชีวิตต่อไปได้ การประเมินความเครียดขึ้นอยู่กับมุมมองของตัวบุคคลที่ตีความจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมกับประสบการณ์เดิม ทักษะคิด และบุคลิกภาพซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคล กลยุทธ์การรับมือกับปัญหาหรือความเครียดเป็นพฤติกรรมและกลวิธีทางปัญญาที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ประเภทของกลยุทธ์การรับมือความเครียดหลัก 2 ประเภท ได้แก่ การรับมือที่มุ่งแก้ไขปัญหาและการรับมือที่มุ่งแก้ไขอารมณ์ ซึ่งการเลือกใช้กลยุทธ์ในการรับมือความเครียดไม่มีวิธีใดที่ดีกว่าขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละบุคคล สถานการณ์ที่เผชิญ รวมถึงการเลือกใช้กลยุทธ์การรับมือก็สามารถเลือกใช้ได้

มากกว่าหนึ่งกลยุทธ์ ประสิทธิภาพของการรับมือความเครียดเกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์ของปัญหาได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและบุคคลเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม

คำสำคัญ : การรับมือความเครียด กลยุทธ์การรับมือความเครียด ทักษะการรับมือความเครียด

Abstract

Stress or problems, a common part of daily lives, can become more severe if the person is handled inappropriately and becomes a chronic problem later in life. Assessment of stress is based on a person's interpretation of the situation, previous experiences, attitudes, and personality which are personal factors. Strategies for coping with problems or stress were both positive and negative behaviors and intellectual tactics. Two of the main types of coping skills are problem-focused coping and emotion-focused coping. There was no better way for coping strategy depending on the individual context. facing situation including the choice of a coping strategy can be more than one strategy. The effectiveness of stress coping involved with evaluating the problem closer to reality and choosing the appropriate strategy.

Keywords: Coping, Coping Strategies, Coping Skills

บทนำ

ความเครียด (stress) หรือ ปัญหา (problem) ในชีวิตเป็นปรากฏการณ์ (Phenomena) หรือกระบวนการหนึ่งของชีวิตที่เกิดขึ้น เป็นภาวะปกติที่บุคคลแต่ละช่วงวัยต้องพบเจอจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ส่งผลให้บุคคลต้องเรียนรู้การรับมือ (coping) เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ดังเช่น Carver (2013: 496–500) ได้ให้ความหมายการรับมือ (Coping) ว่าเป็นความพยายามของบุคคลในการป้องกัน หรือลดสิ่งที่เป็นอุปสรรค (Threat) สิ่งคุกคาม (Harm) และความสูญเสีย (Loss) หรือ เพื่อลดความกังวลใจความยุ่งยากใจ (Distress) ที่มักเกี่ยวข้องกับการประสบการณเดิม Lazarus and Folkman (1984: 19) ได้อธิบายว่า ความเครียดเป็นปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อกันและกัน เป็นภาวะชั่วคราวของความไม่สมดุลซึ่งเกิดจากกระบวนการรับรู้หรือการประเมินของบุคคลต่อสิ่งที่เข้ามากระทบให้ความหมายว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งอันตราย สูญเสียความเป็นอิสระ คุกคามหรือทำลาย โดยการประเมินสถานการณ์ว่าเป็นความเครียดและมีผลเสียต่อสวัสดิภาพหรือความผาสุกของตนซึ่งก่อให้เกิดความเครียดการรับมือกับความเครียดในระดับที่พบในชีวิตประจำวันไปจนถึงระดับรุนแรงที่เป็นวิกฤตการณ์ในชีวิตที่ส่งผลให้บุคคลเสียสมดุล เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้กลับเข้าสู่สมดุลใหม่ ซึ่งกระบวนการนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้คิด และพฤติกรรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกนั้นเมื่อบุคคลผ่านกระบวนการรับมือที่เหมาะสมจะเกิดการเรียนรู้และเติบโตขึ้นในการจัดสมดุลใหม่ แต่ในด้านลบ ถ้าบุคคลใช้กลยุทธ์ในการรับมือที่ไม่เหมาะสมเพียงพอ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็อาจเป็นการเจ็บป่วยเรื้อรังทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้คิด และพฤติกรรมได้

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการรับมือกับความเครียดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2525 เรื่อยมาเนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากมายและรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดความเครียดและหากวิถีในการรับมือกับความเครียดเพื่อปรับสู่สมดุลใหม่ และในปี 2562 ทั่วโลกได้เผชิญกับ

วิกฤตของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นอุบัติใหม่และได้ก่อให้เกิดผลกระทบกับประชาคมโลกในทุกด้านรวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกัน มีคนมากมายที่ประสบการณการทำงานเนื่องจากกิจการที่เป็นภาคบริการปิดตัวหรือลดขนาดลง พนักงานต้องปรับตัวในการทำงานที่บ้าน (Work from home) นักเรียน นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์ส่งผลให้ผู้ปกครองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์รองรับการเรียนออนไลน์ของลูกหลาน เป็นต้น ข้อมูลจาก ศูนย์เฝ้าระวังและป้องกันการฆ่าตัวตาย กรมสุขภาพจิต (2565) อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 6.64 ต่อประชากรแสนประชากร ในปี 2562 เป็น 7.37 ต่อประชากรแสนประชากรในปี 2563 อย่างไรก็ตามแม้ว่าจากรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2565 ที่ศึกษาผลกระทบจากโรคโควิด-19 พบว่า สถานการณ์แรงงานเริ่มปรับตัวดีขึ้น อัตราว่างงานลดลง ร้อยละ 1.37 แต่หนี้สินครัวเรือนขยายตัว ร้อยละ 3.6 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.2 ต่อ GDP การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 (รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 2) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีวิกฤตเกิดขึ้น บุคคลยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการรับมือที่เหมาะสมเพียงพอ จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งด้านจิตใจ การเจ็บป่วยด้านร่างกาย สังคม และเศรษฐกิจตามมา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การรับมือความเครียดในประเด็นของการให้คำจำกัดความ รูปแบบ ลักษณะหรือกลวิธีการบวนการและทักษะการรับมือความเครียด รวมถึงการเลือกใช้กลวิธีในการรับมือที่ให้ผลดีอย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเลือกใช้กลยุทธ์และกลวิธีการรับมือความเครียดที่มีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมในแต่ละบริบทของแต่ละบุคคล แต่ก็ยังมีกลวิธีที่ควรหลีกเลี่ยงโดยสิ้นเชิงเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาตามมา

คำจำกัดความกลยุทธ์การรับมือความเครียด (Definition of coping strategies)

มีผู้ให้คำจำกัดความของกลยุทธ์การรับมือไว้ค่อนข้างหลากหลาย อาทิเช่น

Pearlin and Schooler (1978: 2–21) ให้ความหมายกลยุทธ์การรับมือความเครียดว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกรบกวนจิตใจจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

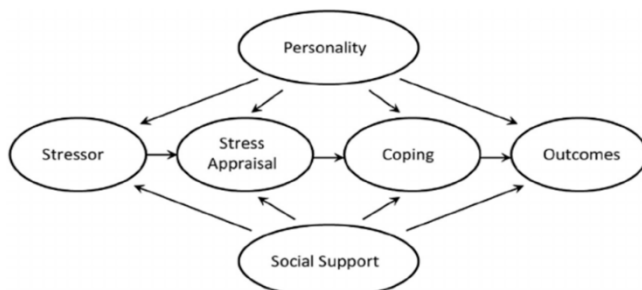
Lazarus and Folkman (1984: 143) กลยุทธ์การรับมือความเครียด เป็นการใช้ความพยายามของบุคคลทั้งทางพฤติกรรม (behavior) และการรู้คิด (cognitive) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อจัดการกับสิ่งกระตุ้นที่เฉพาะเจาะจงทั้งจากภายในและภายนอกตนเอง โดยบุคคลประเมินว่าต้องใช้แหล่งประโยชน์มากกว่าปกติในการจัดการกับสิ่งกระตุ้นนั้น

Carver, Connor-Smith and Jennifer (2010: 679–704) กลยุทธ์การรับมือหมายถึง กลยุทธ์รับมือที่เป็นการปรับตัวที่ดี (adaptive) หรือว่าเป็นแบบสร้างสรรค์ ซึ่งก็ช่วยลดความเครียด โดยกลยุทธ์บางอย่างพิจารณาว่า เป็นการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม (maladaptive) คือ เพิ่มความเครียด การรับมือแบบผิด ๆ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการไม่รับมือ นอกจากนั้นแล้วเป็นคำที่หมายถึงปฏิกิริยา คือเป็นการรับมือตอบสนองต่อตัวกระตุ้นความเครียด (stressor) เหมือนกับการรับมือเชิงรุก (proactive coping) ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อตัดตัวกระตุ้นความเครียดที่จะเกิดในอนาคต การรับมือส่วนหนึ่งควบคุมโดยบุคลิกภาพ (Personality) คือลักษณะที่เป็นนิสัย แต่ส่วนหนึ่งก็ควบคุมโดยสถานการณ์ทางสังคม (Social support) โดยเฉพาะธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่ก่อความเครียด ต่อมา Carver, Scheier and Weintraub (1989: 267-283) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์การรับมือ หมายถึง การใช้ความพยายามทางความรู้คิด (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavior) ที่บุคคลใช้เพื่อลดหรือแก้ไขความตึงเครียดหรือความกดดันทางจิตใจจากสิ่งบุคคลประเมินว่าเป็นสิ่งคุกคามและเป็นสิ่งที่เลือกกระทำเมื่อมีสิ่งกระตุ้นความเครียด (stressor)

สรุป กลยุทธ์การรับมือกับปัญหาและความเครียด หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองของบุคคลในการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยากลำบากที่เข้ามากระทบโดยผ่านกระบวนการรู้คิด

กรอบแนวคิดของการรับมือกับความเครียด

Folkman, Lazarus, Dunkel-Schetter, Gruen and DeLongis (1986) ได้สรุปกรอบแนวคิด ความเครียดและการรับมือไว้ดังนี้ เมื่อบุคคลประสบปัญหาหรือเหตุการณ์ความเครียด (Stressor) เกิดการประเมินความเครียด (Stress appraisal) รับรู้ว่าเป็นสิ่งคุกคามหรือเป็นอันตรายต่อตนเอง เลือกกลยุทธ์การรับมือ (Coping) ซึ่งเป็นได้ทั้งแบบมุ่งแก้ปัญหาและมุ่งแก้ไขอารมณ์ ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้ตลอดกระบวนการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทุกขั้นตอน ได้แก่ บุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personality) และการสนับสนุนทางสังคม (Social support) รวมถึงแหล่งประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ดังภาพที่ 1

Stress and coping framework (Adapted from Folkman, et al., 1986).

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดความเครียดและการรับมือ ยกมาจาก Folkman, et al. (1986)

พัฒนาการของพฤติกรรมการรับมือความเครียด

จันทร์หา อัยอั้ง และวรรณกร พลพิชัย (2561) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของพฤติกรรมรับมือกับความเครียดหรือปัญหาว่า เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลและมีพัฒนาการไปพร้อม ๆ กับขั้นของพัฒนาการด้านอื่น ๆ ซึ่งแบ่งได้ 2 แบบ ได้แก่

1. พัฒนาการรับมือที่มุ่งแก้ไขปัญหา อาจเกิดจากภายในตัวบุคคลจากกลไก 3 ประการ ได้แก่ เกิดจากการได้รับการกล่อมเกลาทางสังคมจากพ่อแม่และบุคคลอื่นในสิ่งแวดล้อมของบุคคลโดยการสั่งสอนและการถ่ายทอดความรู้ เกิดจากการเลียนแบบจากผู้อื่นในสังคมโดยไม่ได้รับการสั่งสอนหรือให้ความรู้โดยตรง และเกิดจากการลองผิดลองถูกของบุคคลเอง

2. พัฒนาการรับมือที่มุ่งแก้ไขอารมณ์ แบ่งได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) กลไกทางจิตแบบรักตนเอง (Narcistic defenses) ซึ่งเป็นกลไกทางจิตที่มีพัฒนาการต่ำสุด 2) กลไกทางจิตแบบไม่บรรลุนิติภาวะ (Immature Defenses) ได้แก่ ความแปลกแยกทางความคิด ความพ้อฝัน การก้าวร้าวแบบซ่อนเร้น 3) กลไกทางจิตแบบโรคประสาท (Neurotic Defenses) พบได้ในคนทุกวัย ได้แก่ การเก็บกด การแทนที่ 4) กลไกทางจิตแบบบรรลุนิติภาวะ (Mature Defenses) เป็นกลไกทางจิตที่มีพัฒนาการสูงสุดจะพบได้ในผู้ที่มีสุขภาพจิตดีทั่วไป ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น การมีอารมณ์ขัน

รูปแบบของกลยุทธ์การรับมือความเครียด

กลยุทธ์การรับมือความเครียดมีหลายรูปแบบและแปรผันตามสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ โดยมีผู้เสนอรูปแบบกลยุทธ์การรับมือความเครียด ดังนี้

Lazarus และ Launier (1978: 287-327) ได้จัดกลยุทธ์การรับมือความเครียดออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1) การรับมือโดยมุ่งแก้ไขปัญหา เป็นความพยายามของบุคคลในการรับมือกับสถานการณ์ตึงเครียดที่ตัวปัญหา กลยุทธ์เหล่านี้ได้แก่ การมองปัญหาโดยตรงไปตรงมา การยอมรับความเป็นจริง การหาข้อมูลหรือปรึกษาผู้ที่มีความรู้ที่มีประสบการณ์

2) การรับมือโดยมุ่งแก้ไขอารมณ์ความรู้สึก เป็นความพยายามควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาสาเหตุที่แท้จริง ได้แก่ วิธีการปฏิเสธความจริง การหนีออกจากสถานการณ์ การไม่คิดถึงปัญหาแล้วหวังว่าสถานการณ์จะดีขึ้นเอง การยอมรับความผิดหวัง การโทษโชคชะตา การดื่มสุรา การใช้ยาคลายกังวล เป็นต้น

ต่อมา Jalowic (1982: 137-161) ได้แบ่งกลยุทธ์การรับมือความเครียดไว้ 3 วิธี ดังนี้

1) การรับมือแบบมุ่งแก้ไขปัญหา บุคคลจะพยายามตอบสนองกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง โดยใช้กระบวนการแก้ไขปัญหในการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมการตอบสนองดังกล่าว ได้แก่ การยอมรับสถานการณ์ การค้นหาความหมายของสถานการณ์ การแยกแยะสถานการณ์ การย่อยสถานการณ์ลง การตั้งเป้าหมายการแก้ปัญหา การอภิปรายปัญหากับบุคคลอื่น การพยายามเปลี่ยนสถานการณ์ในเชิงรุกให้สามารถควบคุมสถานการณ์เท่าที่จะกระทำได้ การหาข้อมูล การนำประสบการณ์เดิมมาช่วยแก้ปัญหา การค้นหาทางเลือกอื่น ๆ และการลงมือกระทำวิธีที่ดีที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ

2) การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อลดความกดดันโดยการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การมองโลกในแง่บวก การมองโลกในแง่ลบ การแข่งด่า อารมณ์หงุดหงิด วิตกกังวล ร้องไห้ เศร้าใจ การสวดมนต์ไหว้พระ ฟังสมาธิ การเล่นโยคะ การออกกำลังกาย การระบายอารมณ์กับคนอื่นหรือสิ่งของ การยอมแพ้ต่อสถานการณ์ โทษชะตากรรม การประวิงเวลาปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเอง การปลอบใจตนเอง การแยกตนเอง การโทษคนอื่น การกิน การสูบบุหรี่ การใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด และการใช้อารมณ์ขัน

3) การรับมือแบบได้ประโยชน์น้อยหรือแบบหลีกเลี่ยง บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาหรือสาเหตุความเครียดที่เกิดขึ้น เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาโดยสิ้นเชิง ไม่กระทำการใด ๆ

ทั้งสิ้น ได้แก่ การฝึกกลางวันคิดเอาเองว่าปัญหาได้รับการแก้ไขหรือไม่ได้มีปัญหาเกิดขึ้นจริง การแก้ปัญหาออกจากความคิด และการหนีปัญหา

อย่างไรก็ตาม Lazarus และ Folkman (1984: 141-178) ได้กลับมาเสนอแนวคิดการรับมือซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยเริ่มจากบุคคลประเมินสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ก่อนจะเลือกใช้กลยุทธ์การรับมือที่บุคคลเห็นว่าเหมาะสม 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินสถานการณ์ แบ่งขั้นตอนย่อยเป็น 2 ขั้นตอน

1.1 การประเมินระดับปฐมภูมิ (Primary appraisal) บุคคลใช้สติปัญญาความรู้และประสบการณ์มาประเมินสถานการณ์ว่าคุกคามต่อตนเองหรือไม่ โดยใช้สติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์เพื่อตัดสินเหตุการณ์นั้น ๆ ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 เหตุการณ์นั้นไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Irrelevant) เมื่อบุคคลประเมินว่าเหตุการณ์ที่เผชิญนั้นไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก็จะไม่เกิดความเครียด

1.1.2 เหตุการณ์นั้นมีผลดีกับตนเอง (Being-positive) บุคคลจะมีความสุข

1.1.3 เต็มไปด้วยความเครียด (Stressful) เมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์นั้น ๆ แล้วประเมินว่าสถานการณ์นั้นก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) ทำอันตราย หรือ สูญเสีย (Harm or loss) (2) การคุกคาม (Threat) เป็นการประเมินเหตุการณ์ว่าคุกคามเป็นอุปสรรค (3) การท้าทาย (Challenge) เป็นการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยถ้าคาดการณ์ว่าผลลัพธ์น่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองจะส่งผลให้มีกำลังใจมากขึ้น แต่ถ้าบุคคลประเมินผลออกมาได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ ทั้งทางลบทางบวก และเกิดระดับความเครียดในระดับต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

1.2 การประเมินระดับทุติยภูมิ (Secondary appraisal) เป็นการประเมินเพื่อการตัดสินใจโดยพิจารณาจากแหล่งประโยชน์และทางเลือกที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่บุคคลประเมินว่าคุกคามและเป็นอันตรายต่อตนเอง ถ้าหากว่าหลังการใช้กลยุทธ์แล้วปัญหายังไม่หมดไป สถานการณ์ยังตึงเครียดอยู่ บุคคลจึงจะทำการประเมินระดับทุติยภูมิ

หากบุคคลสามารถใช้ความรู้คิด ความฉลาดทางสติปัญญา ความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหามีแหล่งประโยชน์ช่วยเหลือที่เหมาะสม ความเครียดจะมีระดับน้อย แต่หากบุคคลใดไม่สามารถใช้ความรู้คิด ความฉลาดทางสติปัญญา ความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหามีแหล่งประโยชน์ช่วยเหลือที่เหมาะสมความเครียดจะมีระดับสูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การรับมือกับปัญหาหรือความเครียด (Coping efforts) ขั้นตอนนี้เกิดเมื่อบุคคลประเมินสถานการณ์นั้นว่าคุกคามหรือเป็นอันตรายต่อตนเอง การรับมือกับปัญหา กระทำได้โดยใช้กลยุทธ์การรับมือต่าง ๆ สัมพันธ์กับความรูคิด จิตใจ อารมณ์ ในขณะนั้น ซึ่งมี 2 กลยุทธ์ ดังนี้

2.1 การรับมือแบบมุ่งแก้ปัญหา (Problem- focused coping) ประกอบด้วย การพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ค้นหาทางเลือก พิจารณาข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม และลงมือแก้ไขปัญหามีเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ให้ลดการคุกคามลง รวมถึงประเมินอุปสรรควิธีดำเนินการที่เลือกกระทำ และมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหามีได้แก่ การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม การแสวงหาทรัพยากรที่เป็นแหล่งประโยชน์ การแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสม รวมทั้งเกิดการเรียนรู้ทักษะการแก้ไขปัญหามีและวิธีการใหม่ ๆ

2.2 การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional- focused coping) เป็นการรับมือที่มุ่งลดอารมณ์หรือความรู้สึกไม่สุขสบายโดยไม่เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการทางความคิดในระดับที่รู้สึกตัว แต่ไม่ใช่กลไกทางจิตที่เกิดขึ้นในระดับไม่รู้สึกตัว (Defense mechanisms) ได้แก่ การปรับเปลี่ยนมุมมอง (Cognitive reappraisal) การหลีกเลี่ยงไม่คิดถึง การแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การออกกำลังกาย การสะกดจิต การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การระบายอารมณ์ การแสวงหาการรองรับทางอารมณ์จากบุคคลอื่น เป็นต้น

สรุป รูปแบบกลยุทธ์การรับมือความเครียดมี 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ การมุ่งแก้ปัญหา และการมุ่งแก้อารมณ์ โดยบุคคลจะตอบสนองตามการประเมินสิ่งเร้าที่คุกคามแล้วจึงตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธ์การรับมือ หรือหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์นั้นโดยสิ้นเชิงก็ได้

ลักษณะหรือกลวิธีการรับมือความเครียด

Lazarus and Folkman (1984: 258-262) ได้สรุปลักษณะหรือกลวิธีการรับมือความเครียดโดยใช้กลไกทางจิตไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้าต่อสู้ (Attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย ด้วยการเลือกวิธีการที่เหมาะสม ปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค
2. การถอยหนี (Withdrawal) เป็นการหลีกเลี่ยงหรือลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การถดถอย (Regression) การแยกตนเองหรือถอยหนี (Withdrawal) การเพ้อฝัน (Fantasy)
3. การประนีประนอม (Compromise) เมื่อต้องเผชิญปัญหาที่ย่างยากมาจนประเมินได้ว่าไม่สามารถเอาชนะได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงได้บุคคลจะใช้วิธีประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดหรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมาย ได้แก่ การชดเชย (compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การเลียนแบบ (Identification)

ต่อมา Latack (1986: 377-385) ได้แบ่งกลวิธีการรับมือความเครียดเป็น 3 วิธี ได้แก่

- 1) วิธีการต่อสู้หรือควบคุม (Fight or control) เป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาดโดยตรง
 - 2) หนี (escape) เป็นการมุ่งแก้ไขอารมณ์
 - 3) กลยุทธ์การรับมือความเครียดแบบแก้ไขตามอาการ (Symptom management) เป็นวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ตนเองเมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น ไม่ได้สนใจการแก้ไขปัญหา
- และในปีเดียวกันนั้น Carver, Sheier and Weintraub (1989: 267-283) ได้รวบรวมกลวิธีการรับมือความเครียดตามแนวคิดของ Lazarus and Folkman และได้แบ่งประเภทของการรับมือความเครียด 3 ประเภท รวมถึงได้เพิ่มเติมกลวิธีการรับมือความเครียดแบ่งตามกลยุทธ์การรับมือความเครียด ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การรับมือแบบมุ่งแก้ปัญหา (Problem focused coping) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการแก้ไข

ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด มุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งกลยุทธ์ที่ใช้อาจใช้กลวิธีใดกลวิธีหนึ่งหรือหลายกลวิธีก็ได้ เช่น

- 1.1 การลงมือทำ (Active coping) เป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน
- 1.2 การวางแผนในการแก้ไขปัญห (Planning) เป็นการแสวงหากลวิธีที่ดีที่สุด
- 1.3 การยับยั้งกิจกรรมอื่นที่เป็นคู่แข่ง (Suppression of competition activity) บุคคลจะหยุดกิจกรรมอื่น ๆ ไปก่อนแล้วทุ่มเทความตั้งใจในการแก้ไขปัญห
- 1.4 การควบคุมสถานการณ์ (Restraint coping) บุคคลจะอดทนรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสมและพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขปัญห เพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้นด้วยตนเองโดยไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างพลีผล

1.5 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญห (Seeking social support for instrumental reasons) บุคคลแสวงหาความช่วยเหลือสนับสนุนหรือข้อมูลข่าวสารเพื่อมาช่วยแก้ปัญห

กลยุทธ์ที่ 2 การรับมือกับปัญหแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional focused coping) บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ด้วยการปรับสภาพอารมณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าการจัดการกับปัญหที่แท้จริง

2.1 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อช่วยประคับประคองจิตใจ (Seeking social support for emotional reasons) เป็นกลวิธีแสวงหาคำแนะนำความเห็นอกเห็นใจเพื่อช่วยให้สบายใจขึ้น

2.2 การให้ความหมายใหม่ในเชิงบวก (Positive reinterpretation) กลวิธีนี้บุคคลจะตีความใหม่ในเชิงบวกหรือหาข้อดีแทน ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น ลดความกดดันทางอารมณ์และความทุกข์ใจลง ส่งผลให้เกิดความคิดในการมุ่งสู่การแก้ปัญหต่อไป

2.3 การปฏิเสธ (Denial) การปฏิเสธเป็นกลวิธีรับมือโดยไม่ยอมรับต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความสบายใจขึ้นและลดความเครียดลง

2.4 การยอมรับ (Acceptance) เป็นกลวิธีรับมือกับปัญหโดยการยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นข้อบ่งชี้ว่าบุคคลพร้อมที่จะรับมือกับความเป็นจริง

2.5 การหันไปพึ่งศาสนา (Turning to religion) เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้เข้มแข็งพร้อมที่จะรับมือกับปัญหา ได้แก่ การสวดมนต์ การทำสมาธิ (Meditation)

นอกจากนี้ยังมีกลวิธีเพิ่มขึ้นมาได้แก่ การวิปัสสนากรรมฐาน โดย ปณณธร เจริญชัยพฤกษ์ พระมหาบุญรอด มหาวีโร (สืบด้วง), ดร. และทองอินทร์ มนต์รี (2564) เสนอว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งทางกาย คือ ช่วยให้อำนาจชีวิตได้อย่างสงบสุข ทางจิตใจช่วยให้จิตมีกำลัง มีสติสัมปชัญญะ เกิดสมาธิ และทางปัญญา ช่วยให้เกิดปัญญารู้แจ้งสภาวะอารมณ์ทั้งหลายที่จะมากระทบ

กลยุทธ์ที่ 3 การรับมือความเครียดแบบประโยชน์น้อย (Less focused coping) เป็นการพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดความเครียดโดยการปฏิเสธ ทั้งความคิด และพฤติกรรม กล่าวคือ บุคคลจะไม่ใช้ความคิดและไม่ลงมือกระทำเกี่ยวกับความเครียดหรือปัญหานั้น ๆ ได้แก่

3.1 การยึดติดความเครียดและระบายความขุ่นเคือง (Focus on and venting of emotion) บุคคลมีแนวโน้มที่จะยึดติดอยู่กับความเครียดและระบายอารมณ์ขุ่นเคือง ซึ่งหากต่อเนื่องและยาวนาน จะก่อให้เกิดอารมณ์หมกมุ่นและซึมเศร้าได้ เนื่องจากไม่คิดหาหนทางแก้ไขปัญหาโดยตรงแต่ใช้วิธีการระบายอารมณ์แทน

3.2 การไม่แสดงออกทางพฤติกรรมในการรับมือ (Behavioral disengagement) เป็นการลด หรือละทิ้งความพยายามในการรับมือกับปัญหา มักเกิดกับบุคคลที่ประเมินตนเองว่าไม่มีทางเอาชนะอุปสรรคได้

3.3 การใช้สารเสพติด (Substance use) บุคคลจะไปพึ่งพาสารเสพติด เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ บุหรี่เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในชีวิต

3.4 การโทษตนเอง (Self-blame) บุคคลจะโทษตนเองว่าเป็นสาเหตุของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

สรุป ลักษณะหรือกลวิธีการรับมือความเครียดขึ้นอยู่กับรูปแบบของกลยุทธ์ การรับมือความเครียด โดยถ้าเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งแก้ปัญหากลวิธีก็จะเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองสิ่งที่เร้าที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือปัญหาโดยตรง แต่ถ้าเป็นกลวิธีในกลยุทธ์ที่มุ่งแก้ไข

อารมณ์จะเป็นการปรับพฤติกรรมเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ ส่วนกลยุทธ์ที่เป็น
การหนีปัญหา บุคคลจะไม่ใช้ความคิดและไม่ลงมือกระทำเกี่ยวกับความเครียดหรือปัญหา
นั้น ๆ หรือบางคนก็เลือกใช้สารเสพติดแทน

การเลือกใช้กลวิธีในการรับมือความเครียด

Goldman (2022) ได้ทำการทบทวนกลวิธีการรับมือที่ใช้แล้วเป็นผลดี
(Healthy coping skill) โดยได้ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์ในการรับมือประเภทต่าง ๆ ล้วนมี
ข้อดีและข้อจำกัดในการนำไปใช้ ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานการณ์

1. กลวิธีการรับมือความเครียดที่ใช้แล้วได้ผลดีในกลยุทธ์มุ่งเน้นอารมณ์

ในกลยุทธ์การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์นั้นไม่ได้มีแต่ข้อเสียเสมอไป
เมื่อบุคคลเลือกใช้กลวิธีที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เหมาะสมก็ช่วยให้บุคคลก้าวผ่าน
สถานการณ์ที่มีความกดดันทางอารมณ์ไปได้ด้วยดี การใช้กลยุทธ์มุ่งแก้ไขอารมณ์นี้
จะมีประโยชน์มากที่สุดสถานการณ์ที่บุคคลต้องการการดูแลด้านอารมณ์ความรู้สึก
โดยที่ยังไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานการณ์ หรือ ยังไม่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย
ได้ ยังยกตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลอยู่ในภาวะเศร้าโศกเสียใจจากการสูญเสียบุคคลที่รัก
ในสถานการณ์เช่นนี้มันสำคัญและเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ต้องดูแลเยียวยาจิตใจเป็นอันดับแรก

2. กลวิธีการรับมือที่ใช้แล้วได้ผลดีในกลยุทธ์การมุ่งแก้ไขปัญหา

ถึงแม้ว่ากลยุทธ์การมุ่งแก้ไขปัญหาก็จะเป็นกลยุทธ์ในการรับมือในเชิงบวก
มุ่งแก้ปัญหาที่เป็นสาเหตุโดยตรง แต่ในบางสถานการณ์กลยุทธ์ประเภทนี้ก็รวมถึง
การจัดการขั้นรุนแรง ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนงาน หรือ การจบความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3. กลวิธีการรับมือความเครียดที่ควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากกลวิธีเหล่านี้อาจ
นำไปสู่ปัญหาที่ยุ่ยากมากขึ้นกว่าเดิม ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติด
(Drinking alcohol or using drugs) การกินมากผิดปกติ (Overeating) นอนมากเกินไป
(Sleeping too much) การระบายอารมณ์ใส่คนอื่น (Venting to other) การใช้จ่าย
มากเกินไป (Overspending) การหลีกเลี่ยง (Avoiding)

สรุป การเลือกใช้กลวิธีในการรับมือความเครียดไม่มีวิธีที่ดีที่สุดขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสมรรถนะของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามก็มีกลวิธีที่บุคคลควรหลีกเลี่ยงไม่ควรเลือกปฏิบัติเลยเนื่องจากจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ปัจจัยที่มีผลต่อกลยุทธ์การรับมือความเครียดของบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการรับมือกับปัญหาของบุคคล ได้แก่ อารมณ์ของบุคคล ระดับสติปัญญาระดับแรงจูงใจ และประสบการณ์ในการใช้กลยุทธ์การรับมือความเครียดหลายรูปแบบ นอกจากนี้ Lazarus และ Folkman (1984: 141-178) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับมือความเครียด ดังนี้

1.ภาวะสุขภาพและกำลังความสามารถ (Health and energy) บุคคลที่มีภาวะสุขภาพดี มีกำลังความสามารถย่อมมีความเข้มแข็งต่อการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นมากกว่าบุคคลที่เจ็บป่วยหรือมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง

2. ความเชื่อด้านบวก (Positive believe) บุคคลที่มีความเชื่อด้านบวกจะมีความหวังที่จะต่อสู้กับปัญหา เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสามารถปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ที่เลวร้ายได้

3.ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem – solving skill) คือความสามารถของบุคคลในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์แยกแยะปัญหาตามหลักที่เป็นตรรกะ นำไปสู่ความสามารถในการรับมือปัญหาได้ดี ซึ่งทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะทางสังคม (Social skill) การสนับสนุนทางสังคม (Social support) แหล่งทรัพยากรสินด้านวัตถุ (Material resource) เป็นต้น

ผลของการปรับตัว (Adaptational outcome) จากการใช้กลยุทธ์การรับมือ

ผลของการปรับตัวต่อความเครียดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกลยุทธ์การรับมือที่เลือกใช้ Lazarus และ Folkman (1984: 141-178) ได้จำแนกผลลัพธ์การปรับตัวที่เกิดขึ้นจากการรับมือที่เป็นผลระยะสั้นหรือระยะยาวไว้ 3 กลุ่ม

1) ผลด้านสังคม (Social functioning) เป็นผลของการปรับตัวต่อความเครียดที่บุคคลตอบสนองบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม การที่บุคคลมีสัมพันธภาพที่พึงพอใจที่เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลด้านกำลังใจ (Morale) เป็นผลของการรับรู้ของบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รู้สึกเกี่ยวกับตนเองและสภาพชีวิตของตน เช่น ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ความสุขหรือไม่มีความสุข มีความหวังหรือความหวาดกลัว

3) ผลด้านสุขภาพร่างกาย (Somatic illness) เป็นผลของความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสุขภาพร่างกาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การรับมือความเครียด

Garland and Bush (1982: 111) ได้มีการศึกษา พบว่าบุคคลที่มีอายุมากขึ้นมักจะใช้วิธีการรับมือความเครียดที่เหมาะสมมากขึ้น เนื่องจากมีประสบการณ์ในการรับมือมากขึ้นจากการมีวุฒิภาวะสูงขึ้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเมินและไตร่ตรอง นำไปสู่การตัดสินใจเลือกวิธีการรับมือที่เหมาะสม บุคคลอายุน้อยมักเลือกใช้กลยุทธ์การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิสุทธิ์ โนจิตต์ นภัสสร ยอดทองดี วงเดือน เล็กสง่า และ ปารวีร์ มั่นพัก (2563: 118-128) เรื่อง ปัจจัยทำนายความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจัดการความเครียดโดยใช้กิจกรรมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ดูหนัง ฟังเพลง ร้องคาราโอเกะ ซึ่งเป็นวิธีการรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

Hasida (2005: 188-196) ได้ศึกษาการรับมือกับความทุกข์ยากและสถานการณ์ในชีวิตโดยมีวัตถุประสงค์ ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชีวิตสังคม การรับมือแบบมุ่งแก้ปัญหา การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และความทุกข์ยากของกลุ่มตัวอย่างชาวอิสราเอล จำนวน 150 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงกับความทุกข์ยาก ในขณะที่การรับมือแบบมุ่งแก้ปัญหามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความทุกข์ยากในระดับที่ต่ำกว่า การรับมือแบบมุ่งแก้ปัญหานี้เหมาะสมกับผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน

วันทนา เนาว์วัน และอารมณ เอี่ยมประเสริฐ (2563: 223-232) ได้เสนอวิธีปฏิบัติเพื่อลดอาการเครียดไว้ โดยใช้เทคนิคการผ่อนคลายความเครียด ดังนี้

1. การฝึกเกร็งและคลายกล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อที่ควรฝึกมี 10 กลุ่มด้วยกัน คือ แขนขวา-ซ้าย หน้าผาก ตา แก้มและจมูก ขากรรไกร ริมฝีปาก และลิ้น คอ ออก หลัง และไหล่ หน้าท้อง และก้น ขาขวา-ซ้าย วิธีการฝึกมีดังนี้ นั่งในท่าสบาย เกร็งกล้ามเนื้อไปที่ละกลุ่ม ค้างไว้สัก 10 วินาที แล้วคลายออก จากนั้นก็เกร็งใหม่สลับกันไปประมาณ 10 ครั้งค่อย ๆ ทำไปจนครบทั้ง 10 กลุ่ม เริ่มจากการกำมือและเกร็งแขนทั้งซ้ายขวา แล้วปล่อย บริเวณหน้าผาก ใช้วิธีเอียงคิ้วให้สูง หรือขมวดคิ้วจนชิดแล้วคลายตา แก้มและจมูก ใช้วิธีหลับตาบีบ ย่นจมูกแล้วคลาย ขากรรไกร ริมฝีปากและลิ้น ใช้วิธีกัดฟัน เม้มปากแน่นและใช้ลิ้นดันเพดานโดยหุบปากไว้แล้วคลาย คอ โดยการก้มหน้าให้คางจรดคอ เงยหน้าให้มากที่สุดแล้วกลับสู่ท่าปกติ ออก หลัง และไหล่ โดยหายใจเข้าลึก ๆ แล้วเกร็งไวกไหล่ให้สูงที่สุดแล้วคลาย หน้าท้องและก้น ใช้วิธีขม่วท้อง ขมิบก้นแล้วคลาย งอนิ้วเท้าเข้าหากัน กระดกปลายเท้าขึ้นสูง เกร็งขาซ้ายและขวาแล้วปล่อย การฝึกเช่นนี้จะทำให้รับรู้ถึงความเครียดจากการเกร็งกล้ามเนื้อ และรู้สึกสบายร่างกายเมื่อคลายกล้ามเนื้อออกแล้วไปสักพัก

2. การฝึกการหายใจ โดยใช้กล้ามเนื้อกะบังลมบริเวณหน้าท้องแทนการหายใจ โดยใช้กล้ามเนื้อหน้าอก เมื่อหายใจเข้าหน้าท้องจะพองออก และเมื่อหายใจออกหน้าท้องจะยุบลง กลั้นไว้ชั่วคราวแล้วจึงหายใจออก เมื่อฝึกเป็นประจำทุกวันจนสามารถทำได้

โดยอัตโนมัติ ช่วยให้ร่างกายได้รับออกซิเจนมากขึ้น ทำให้สมองแจ่มใส ร่างกายสดชื่น และกระตือรือร้น พร้อมเสมอสำหรับภารกิจต่าง ๆ ในแต่ละวัน

3. การทำสมาธิ เลือกสถานที่ที่เงียบสงบ ไม่มีใครรบกวน เช่น ห้องพระ ห้องนอน ห้องทำงานที่ไม่มีคนพลุกพล่าน หรือมุมสงบในบ้าน นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือชนกันหรือมือขวาทับมือซ้ายตั้งตัวตรงหรือจะนั่งพับเพียบก็ได้ตามแต่จะถนัด กำหนดลมหายใจเข้าออก โดยสังเกตลมที่มากกระทบปลายจมูกหรือริมฝีปากบน ให้รู้ว่ ขณะนั้นหายใจเข้าหรือออกหายใจเข้าท้องพอง หายใจออกท้องยุบ หายใจเข้านับ 1 หายใจออกนับ 1 นับไปเรื่อย ๆ จนถึง 5 เริ่มนับใหม่จาก 1-6 แล้วพอ กลับมานับใหม่จาก 1-7 แล้วพอ กลับมานับใหม่จาก 1-8 แล้วพอ กลับมานับใหม่จาก 1-9 แล้วพอ กลับมานับใหม่จาก 1-10 แล้วพอ ย้อนกลับมาเริ่ม 1-5 ใหม่ วนไปเรื่อย ๆ ขอเพียงจิตใจจดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออกเท่านั้น อย่าคิดฟุ้งซ่านเรื่องอื่น จะช่วยให้มีสติ และไม่ประมาท เป็นคนที่มีเหตุมีผล

4. การใช้เทคนิคความเงียบ การจะลดความวุ่นวายของจิตใจที่ได้ผล ต้องอาศัยเวลาและความเงียบช่วย โดยมีวิธีการดังนี้ เลือกสถานที่ที่สงบเงียบ มีความเป็นส่วนตัว และควรบอกผู้ใกล้ชิดว่าอย่าเพิ่งรบกวนสัก 15 นาที เลือกเวลาที่เหมาะสม เช่น หลังตื่นนอน เวลาพักกลางวัน ก่อนเข้านอน ฯลฯ นั่งหรือนอนในท่าที่สบาย ถ้านั่งควรเลือกเก้าอี้ที่มีพนักพิงศีรษะอย่าไขว่ห้างหรือกอดอก หลังตา เพื่อตัดสิ่งรบกวนจากภายนอก หายใจเข้าออกช้า ๆ ลึก ๆ ทำให้ใจเป็นสมาธิโดยท่องคาถาบทสั้น ๆ เข้าไปซ้ำมา เช่น พุทโธ หรือ สวตมนต์ เช่น สวดพระคาถาชินบัญชร 3-5 จบ เป็นต้น ฝึกครั้งละ 10-15 นาที ทุกวัน วันละ 2 ครั้ง

สรุป กลยุทธ์การรับมือความเครียดโดยทั่วไปมี 2 ประเภทหลัก ได้แก่ การรับมือแบบมุ่งแก้ไขและการรับมือแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ เดิมทั้ง 2 กลยุทธ์ถูกแยกออกจากกันแบบตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง มีข้อดีข้อเสียต่างกันชัดเจน แต่ในปัจจุบันมีการทบทวน พบว่ากลวิธีการรับมือความเครียดที่ดีที่สุดควรเป็นการผสมผสานทั้ง 2 กลยุทธ์ หรือใช้กลยุทธ์ย่อยอื่นร่วมด้วย การรับมือแบบนี้สามารถลดผลกระทบของสิ่งเร้า

ที่ทำให้เกิดความเครียดและโอกาสการเกิดอารมณ์ด้านลบได้ ไม่มีกลยุทธ์ใดที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมต่อทุกสถานการณ์ กลยุทธ์การรับมือความเครียดบางอย่างอาจให้ผลลัพธ์เป็นลบในบุคคลหนึ่งแต่อาจไม่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นกับอีกบุคคลหนึ่งก็ได้

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์หา อ้อยแอ้ง และ วรณกร พลพิชัย. (2561). *การศึกษาความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ปณณธร เขียรชัยพฤกษ์, พระมหาบุญรอด มหาวิโร (สืบดัวง) และ ทองอินทร์ มนต์รี. (2564). การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน 4 เส้นทางพันทุกษ์. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(3), 226-236.
- วิสุทธิ์ โนจิตต์ นภัสสร ยอดทองดี วงเดือน เล็กสง่า และ ปารวีร์ มั่นพัก. (2563). ปัจจัยทำนายความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 10(1), 118-128.
- วันทนา เนาว์วัน และ อารมณ เอี่ยมประเสริฐ. (2563). การจัดการความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพชีวิตในการทำงาน. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(1), 223-232.
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 28 ตุลาคม). *รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2565*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5491&filename=socialoutlook_report
- Carver, C.S. (2013). Coping. In Gellman M.D. & Turner J.R. (Eds.), *Encyclopedia of behavioral medicine*. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-39903-0_301731

- Carver, C. S. & Connor-Smith, J. (2010). Personality and Coping. *Annual Review of Psychology*, 61(1), 679-704.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100352>
- Carver, C. S., Scheier, M. F. & Weintraub, J.K. (1989). Assessing coping strategies: a theoretically based approach. *J Pers Soc Psychol*, 56(2), 267-283.
- Galant, H. & Bush. F. (1982). *Organizational Behavior*. McGraw Hill.
- Goldman, R. (2022). *Healthy Coping Skills for Uncomfortable Emotions; Emotion-Focused and Problem-Focused Strategies*.
<https://www.verywellmind.com/forty-healthy-coping-skills-4586742>
- Folkman, S., Lazarus, R. S., Dunkel-Schetter, C. N., Gruen, R. J., & DeLongis, A. (1986). Appraisal, coping, health status, and psychological symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 571-579.
- Jalowiec, A. (1982). Coping, Expectancies and Alcohol Abuse. *Journal Abnormal Psychology*, 4(8), 137-161.
- Ben-Zur, H. (2005). Coping Distress and life events in a community sample. *International Journal of Stress Management*, 12(2), 188-196.
- Latack, J. C. (1986). Coping with job stress: Measures and future directions for scale development. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 377-385.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. Springer Publishing.

-
- Lazarus, R. S. & Launier, R. (1978). *Stress-Related Transactions between Person and Environment*. In: Pervin, L.A. & Lewis, M. (Eds), *Perspectives in Interactional Psychology*, Plenum.
http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4613-3997-7_12
- Pearlin, L. I., & Schooler, C. (1978). The structure of coping. *Journal of health and social behavior*, 19(1), 2-21.

Author

Miss Chanrapas Sutawan

Mental health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing,
Sisaket Rajabhat University 319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district,
Mueang District, Si Sa Ket Province 33000
Tel: 06-4919-6542 Email: chanrapas.s@sskru.ac.th

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย

Legal Issues on Mule Account Fraud in Thailand

มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์¹

Manasnun Pinpitak

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

ได้รับบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2566

ปรับปรุงแก้ไข: 18 พฤษภาคม 2566

ตอบรับตีพิมพ์: 13 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันบัญชีม้าถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ มากมายซึ่งจำแนกตามกลุ่มความผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ฉ้อโกง ยาเสพติด และความผิดอื่น ๆ เช่น กลุ่มนอมินีของมิจฉาชีพ ซึ่งในอดีตพบว่ากลุ่มที่มีการนำบัญชีม้าไปใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเครือข่ายยาเสพติด กลุ่มวงการพนัน รวมทั้งกลุ่มนอมินีที่ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงินแทนผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง ในปัจจุบันพบว่าบัญชีม้าถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงฉ้อโกง จากรายงานการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยวทริสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นเกมที่มีการฉ้อโกงและการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร พบว่า ขบวนการฉ้อโกงประชาชนมีความเสี่ยง

พัวพันกับการฟอกเงินมากที่สุด ซึ่งจากการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการ มีความจำเป็นในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษบูรณาการกันในการแก้ไขปัญหากฎหมายเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งส่งผลแนวโน้มที่ดีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งพระราชกำหนดดังกล่าวมีสาระสำคัญให้อำนาจธนาคารระงับธุรกรรมได้ทันที ส่วนบัญชีม้ามีโทษหนักปรับ 300,000 บาท ตามมาตรา 9 และ 10 ซึ่งพระราชกำหนดนี้ ใช้เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริตซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สิน โดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้หลอกลวงได้โอนเงินที่ได้ออกจากการทำความผิดดังกล่าวนั้นผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลอื่นต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการทำความผิดอีกด้วย

คำสำคัญ : ปัญหากฎหมาย, ลักลอบ, บัญชีม้า

Abstract

This academic paper has an objective to study legal issues related to the opening of the mule bank accounts in Thailand which today the mule bank accounts were used in different types of offences including gambling, fraud, drugs and other crimes, such as the nominees of the criminals. The past day showed that the mule accounts were mostly used by drug dealers, gamblers, and business nominees. In present day found out that the mule accounts were widely used on cheating and fraud. Regarding the seminar report on the results of the discussed topic entitled “Trends of Money Laundering in Thailand:

A Case Study of Travel Agencies Laundering Money through Legal Persons, Covered Businesses, Barristers, Accountants, Lending Circles, and Non-profit Organizations”, found out that the public cheatings and frauds were greatly involves in money laundering, which to resolve this problem it had to work integration , in necessarily work collaboratively between organizations such as Ministry of Digital Economy and Society, Bank of Thailand, Anti-Money Laundering Office, Royal Thai Police, and Department of Special Investigation. However, Thailand had the enforcement of The Royal Decree on Measures for Protection and Suppression of Technology Crimes B.E. 2566 (2023) tends to be a good tendency to solve the problems. The Cybercrime Decree had the main point to allows commercial banks the right to freeze suspicious transactions instantly. the mule accounts would be taken the major offense includes a fine of THB 300,000, as cited in Article 9 and 10. This Decree were used to preventing the honest peoples from losing their wealth through phone and electronic means. The cybercrime perpetrators will transfer money that is illegally stolen to another deposit account or card rapidly as to suppress their offence.

Keywords: Legal Issues, Smuggling, Mule Bank Accounts

บทนำ

ปัจจุบันด้วยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในปัจจุบันที่เป็นไปได้โดยง่าย อีกทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การทำธุรกรรมทางการเงินมีความสะดวกและรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันคนร้ายหรือมิจฉาชีพก็ได้ฉวยโอกาสดังกล่าวมาใช้เป็นประโยชน์ในการรับเงินหรือโอนเงินที่ได้จากการหลอกลวงประชาชน ด้วยการใช “บัญชีม้า” เป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงการสืบสวนหรือปกปิดตัวตนไม่ให้เชื่อมโยงมายัง

ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยบัญชีม้าจะใช้เรียกชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลอื่นที่ถูกคนร้ายนำมาใช้เป็นช่องทางในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งการได้บัญชีม้ามานี้มีหลายวิธี ทั้งจากการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นเพื่อนำไปเปิดบัญชี หรือการจ้างให้บุคคลอื่นเปิดบัญชี หรือรับซื้อบัญชี เงินฝากธนาคารของบุคคลทั่วไป โดยกรณีนี้คนร้ายจะนำสำเนาบัตรประชาชนและซิมการ์ด (SIM Card) ของผู้ขายบัญชีเงินฝากไปผูกกับการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) เพื่อนำไปใช้ ทำธุรกรรมทางออนไลน์ได้ทันที ทั้งนี้ พบว่าปัจจุบันมีผู้นำบัญชีเงินฝากมาขายอย่างเปิดเผยและแพร่หลาย ผ่านสังคมออนไลน์ โดยคนร้ายมักจะมียุทธวิธีนำบัญชีมาจำนวนหลายบัญชี เพื่อโอนส่งเงินต่อกันเป็นทอด ๆ และสุดท้ายก็จะถอนเงินของผู้เสียหายออกไปโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น (BBC NEWS, 2022)

ถ้าหากถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหรืออายัดเงินในบัญชีม้าบัญชีใด คนร้ายก็จะเปลี่ยนไปใช้บัญชีม้าอื่น ๆ ที่ยังสามารถใช้งานแทนกันได้โดยบัญชีม้ามักถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ เช่น การหลอกลวงฉ้อโกงด้วยการนำบัญชีม้ามาใช้รับเงินค่าประกันในการกู้ยืมเงินที่คนร้ายหลอกผู้เสียหายหรือผู้กู้ว่าจะได้รับเงินที่กู้ต่อเมื่อมีการจ่ายเงินประกันการกู้ยืมผ่านช่องทางแอปพลิเคชันเงินกู้ต่าง ๆ หรือการหลอกลวงผ่านแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) โดยเมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อก็ทำการโอนเงินไปยังบัญชีม้าของคนร้าย นอกจากนี้ ยังรวมถึงการนำบัญชีม้ามาใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน แคร็กลูกโซ่ หรือยาเสพติด (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565)

โดยจากผลดำเนินการปราบปรามจับกุมของกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ในรอบปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ที่เปิดบัญชีธนาคารเพื่อนำไปใช้กระทำความผิดผ่านช่องทางออนไลน์ หรือบัญชีม้า จำนวน 344 ราย (บัญชี) มีมูลค่าความเสียหายจำนวนกว่า 869 ล้านบาท ซึ่งเรียงลำดับประเภทจากมูลค่าความเสียหาย ดังนี้ อันดับ 1 การหลอกลวงออนไลน์ทางด้านการเงิน ครอบคลุมการโอนเงินผ่านทางอินเทอร์เน็ต/แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Scam/Call Center) และแคร็กลูกโซ่หลอกให้ลงทุนทางออนไลน์ จำนวนกว่า 693 ล้านบาท

อันดับ 2 การพนันออนไลน์ จำนวน 154 ล้านบาท อันดับ 3 คดีความตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จำนวนกว่า 13 ล้านบาท และอันดับ 4 การหลอกลวงผ่านการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 8 ล้านบาท (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565) ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญโดยมีการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาปัญชีมีมาอย่างจริงจังเนื่องจากเป็นเรื่องที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการจับกุมและปราบปรามกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ยังได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้ไชบัญชีเงินฝากของผู้อื่นผู้ยอมให้ผู้อื่นไชบัญชีเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมาย ขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและสมาคมธนาคารไทยก็ได้มีการกำกับให้สถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าที่มาขอเปิดบัญชี รวมถึงการเผยแพร่ความตระหนักรู้และเพิ่มความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด พร้อมทั้งแจ้งเตือนให้ประชาชนทราบถึงความผิดทางกฎหมายจากการรับเปิดบัญชีม้าด้วย (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565)

ความหมายของบัญชีม้า

“บัญชีม้า” คือ บัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลอื่นซึ่งถูกคนร้ายนำมาใช้เป็นช่องทางในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้มีพยานหลักฐานเชื่อมโยงมาถึงตัวได้ คนร้ายสามารถทำได้หลายวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบัญชีม้า ทั้งจากการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อนำไปไชเปิดบัญชีในชื่อของคนนั้น ๆ หรือจ้างให้บุคคลอื่นเปิดบัญชี หรือรับซื้อบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลทั่วไปเพื่อนำไปไชกระทำความผิด ซึ่งพบได้อย่างแพร่หลายในสังคมออนไลน์ที่มีการขายบัญชีเงินฝากธนาคาร

อย่างเปิดเผย ตั้งแต่ราคา 800 บาท จนถึง 20,000 บาท โดยบัญชีม้าเหล่านี้จะถูกรวบรวมเป็นแพ็คเกจพร้อมกับสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและซิมการ์ดโทรศัพท์ที่เจ้าของบัญชีเปิดใช้งานด้วย เพื่อให้คนร้ายที่ซื้อบัญชีม้าไปแล้วสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของบัญชีไปผูกกับ mobile banking เพื่อใช้ทำธุรกรรมออนไลน์ได้ทันที (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) บัญชีม้าถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจำแนกตามกลุ่มความผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ฉ้อโกง ยาเสพติด และความผิดอื่น ๆ เช่น กลุ่มνομินีของมิจาชีพ ซึ่งในอดีตพบว่ากลุ่มที่มีการนำบัญชีม้าไปใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเครือข่ายยาเสพติด กลุ่มวงการพนัน รวมทั้งกลุ่มโนมินีที่ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงินแทนผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง ในปัจจุบันพบว่าบัญชีม้าถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงฉ้อโกง เช่น ใช้เป็นบัญชีรับเงินค่าประกันการกู้ยืมเงินที่มีมิจาชีพหลอกว่า ผู้กู้จะได้รับเงินที่กู้เมื่อจ่ายเงินประกันการกู้ยืมเงินมาก่อน ซึ่งพบมากในการหลอกลวงให้กู้ยืมเงินผ่านแอปพลิเคชันเงินกู้ต่าง ๆ และผ่านช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ รวมทั้งการหลอกลวงของแก๊งคอลเซนเตอร์ที่โทรศัพท์มาหลอกลวงโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายหลงเชื่อและทำการโอนเงินไปยังบัญชีม้าของคนร้าย ซึ่งการหลอกลวงผ่านแก๊งคอลเซนเตอร์ที่พบส่วนใหญ่มีฐานในการกระทำความผิดมาจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งทำให้ยากในการติดตามจับคนร้ายมาดำเนินคดี คนร้ายมักจะมีบัญชีม้าหลาย ๆ บัญชี เพื่อใช้โอนส่งเงินต่อกันไปเป็นทอด ๆ เพื่อป้องกันการถูกตำรวจตรวจสอบหรืออายัดเงินในบัญชีม้า เช่น เมื่อผู้เสียหายถูกหลอกให้โอนเงินเข้าบัญชีม้าที่ 1 แล้ว คนร้ายก็จะโอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวต่อไปยังบัญชีม้าที่ 2 จากบัญชีม้าที่ 2 โอนต่อไปยังบัญชีม้าที่ 3 และที่ 4 ซึ่งบางรายมีจำนวนบัญชีม้าถึง 5 บัญชี ท้ายที่สุดคนร้ายก็จะถอนเงินของเหยื่อหรือผู้เสียหายออกไป ซึ่งการโอนเงินจากบัญชีม้าหลายทอดเช่นนี้ตั้งแต่ต้นจนจบใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น และหากถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจอายัดบัญชีม้าบัญชีใด ก็จะเปลี่ยนไปใช้บัญชีม้าอื่น ๆ ที่ยังสามารถใช้งานแทนได้ (BBC NEWS, 2022) สืบเนื่องจากความละเอียดข้างต้นการรับจ้างเปิดบัญชี หรือให้ผู้อื่นใช้บัญชีนั้นอาจมีความผิดได้หลายอย่าง เช่น

ความผิดฐานร่วมกันกระทำความผิด เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ความผิดฐานฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จาการรายงานการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยวทรัสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นแชร์ที่มีการฉ้อโกงและการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร พบว่า ขบวนการฉ้อโกงประชาชนมีความเสี่ยงพัวพันกับการฟอกเงินมากที่สุด รองลงมาคือผู้ประกอบการอาชีพที่มีความรู้ให้ความช่วยเหลือการฟอกเงิน ได้แก่ นักบัญชีที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความบริษัทประเภทต่าง ๆ มีความเสี่ยงถูกใช้บังหน้าเพื่อฟอกเงินในระดับใกล้เคียงกันแต่สูงกว่าองค์กรไม่แสวงหากำไร Private trusts จากต่างประเทศมีความเสี่ยงพัวพันการฟอกเงินต่ำที่สุด ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่สามารถประเมินความเสี่ยงจากธุรกิจนี้ได้ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563)

บทลงโทษในการลักลอบเปิดบัญชีม้าในประเทศไทย

บทลงโทษในการลักลอบเปิดบัญชีม้าในประเทศไทย คือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด มาตรา 129 ผู้ใดยอมให้ผู้อื่นใช้ชื่อ เอกสาร หลักฐานของตน ในการเปิดจุด หรือ ลงทะเบียนทำธุรกรรมทางการเงิน ซื้อสินค้าหรือบริการอื่นใด ยอมให้ใช้บัญชีธนาคาร บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ซิมการ์ดโทรศัพท์ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้สิ่งเช่นว่านั้น ซึ่งตนได้เปิด จุด หรือลงทะเบียนไว้แล้ว โดยรู้หรือควรรู้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564

ความผิดเจ้าของ “บัญชีม้า” จะมีความผิดฐานเป็นตัวการหรือเป็นผู้สนับสนุนในความผิดนั้น ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้น

โดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นและมาตรา 86 ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดแม้ผู้กระทำ ความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น อีกทั้งอาจถูกดำเนินคดีฐานฟอกเงินมาตรา 60 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 61 นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การแก้ไขปัญหائبัญชีม้าในปัจจุบัน

การแก้ไขปัญหائبัญชีม้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร มีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน หน่วยงานรัฐ และประชาชน โดยยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินการในหลายมิติ ด้านกฎหมาย เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้การเปิดบัญชีธนาคารที่นำไปใช้เป็นบัญชีม้าเป็นความผิด โดยเฉพาะ ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินคดีกับผู้เปิดบัญชีม้าในความผิดฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดอื่น ดังนั้น เมื่อมีฉาชีพใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง เจ้าของบัญชีเงินฝากที่เป็นผู้เปิดบัญชีม้าอาจต้องถูก

ดำเนินคดีฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนการทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเช่นกัน (BBC NEWS, 2022)

ด้านการป้องกัน สถาบันการเงินได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้บัญชีม้า เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการกระทำความผิดต่าง ๆ และได้พยายามดำเนินการ ตรวจจับรายการเดินบัญชีของบัญชีเงินฝากที่มีความผิดปกติในลักษณะต่าง ๆ อยู่เสมอ เมื่อพบความผิดปกติก็จะรายงานข้อมูลที่ผิดปกติไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อขยายผล อย่างไรก็ตาม การแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างสถาบันการเงินเพื่อร่วมกันเฝ้าระวัง กรณีมีสถาบันการเงินแห่งใดตรวจสอบ พบข้อมูลบัญชีที่มีความผิดปกติและได้รับการยืนยันว่าเป็นบัญชีม้า ยังมีข้อจำกัด ทางกฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ธนาคาร แห่งประเทศไทย, 2565) ด้านการสืบสวน พบว่าการโอนเงินของคนร้ายเป็นทอด ๆ จากบัญชีม้าที่ 1 ไปถึงบัญชีม้าที่ 4 หรือที่ 5 สามารถทำได้อย่างรวดเร็วผ่านช่องทาง mobile banking หรือ mobile application ขณะที่ในทางการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ จะมีขั้นตอนในการขอข้อมูลบัญชีเงินฝากจากสถาบันการเงินซึ่งมีระยะเวลา ในการดำเนินการ ทำให้ที่ผ่านมายังไม่สามารถระงับยับยั้งการถอนเงินออกจากบัญชี เงินฝากธนาคารได้อย่างทันท่วงที เงินที่คนร้ายได้จากการกระทำความผิดจึงถูกโยกย้าย ออกจากบัญชีม้าไปอย่างรวดเร็ว และต้องใช้เวลาในการติดตามเงินคืนให้กับผู้เสียหาย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้ ภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อาจทำให้ ประชาชนบางส่วนเต็มใจที่จะขายบัญชีเงินฝากเพื่อให้คนร้ายนำไปใช้เป็นบัญชีม้า เพื่อหา รายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะถูกดำเนินคดี หรือ บางส่วนก็ยังไม่ทราบว่าการเปิดบัญชีเงินฝากให้ผู้อื่นนำไปใช้เป็นบัญชีม้าอาจต้องรับผิด ฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเรื่องการใช้บัญชีม้าเป็นเครื่องมือ ในการกระทำความผิดนี้มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายอื่น ที่ได้ดำเนินการร่วมกันในการสืบสวนจับกุม และปราบปราม

ผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดให้ผู้ใช้จ่ายเงินฝากของผู้อื่น ผู้ยอมให้ผู้อื่นใช้บัญชีเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้ว หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมายด้วยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการประกาศพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2566 ซึ่งมีสาระสำคัญให้อำนาจธนาคารระงับธุรกรรมได้ทันที ส่วนบัญชีม้ามีโทษหนักปรับ 300,000 บาท ตามมาตรา 9 และ 10 ซึ่งพระราชกำหนดนี้ ใช้เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริตซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สิน โดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้หลอกลวงได้โอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลอื่นต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิดอีกด้วย (ThaiPBS, 2023)

แนวโน้มปัญหาบัญชีม้าในอนาคต

ฝ่ายกฎหมายและฝ่ายรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย ประเมินว่า ปัจจุบันรูปแบบของการใช้บัญชีม้าเป็นช่องทางในการกระทำความผิดอาจจะเปลี่ยนแปลงไปเพื่อหลบเลี่ยงการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในปัจจุบันกลุ่มมิจฉาชีพก็เริ่มเปลี่ยนรูปแบบไปใช้บริการกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) ของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) ตามกฎหมายว่าด้วยระบบชำระเงิน ซึ่งมีผู้ให้บริการที่มีชื่อสถาบันการเงิน (non-bank) มากยิ่งขึ้น(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

โดยผู้ให้บริการบางรายอาจจะยังขาดความเข้มงวดในการตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้าในการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ คนร้ายอาจใช้บัญชี cryptocurrency wallet ซึ่งไม่ได้เปิดให้บริการผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset exchange) ที่ได้รับอนุญาตในประเทศไทย โดยคนร้ายอาจจะทำการโอน cryptocurrency แบบ Peer-to-Peer (P2P) หรือผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในต่างประเทศ ทำให้เกิดความล่าช้าหรืออาจไม่ได้รับความร่วมมือในการประสานงานขอข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงมีความยุ่งยากซับซ้อนในขั้นตอนการสืบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ต้องมีการดำเนินการร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อจัดการกับปัญหาบัญชีม้าที่ใช้เป็นช่องทางกระทำความผิดต่าง ๆ ด้านสถาบันการเงินที่ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการตรวจจับบัญชีม้า รวมทั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างรวดเร็วทันการณผู้มีส่วนสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหบัญชีม้าคือ ภาคประชาชนที่ต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อนตนเองและผู้อื่นโดยไม่รับจ้างเปิดบัญชี หรือขายบัญชีตน หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝากของตนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด การให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจะแก้ไขปัญหทั้งในเชิงป้องกันและปราบปราม ซึ่งจะมีผลให้ปัญหบัญชีม้าค่อย ๆ คลี่คลายไปได้ในที่สุด

จะเห็นได้ว่ามาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยยังมีปัญหาบางประการในด้านความไม่ชัดเจนของการกำหนดความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีเพื่อใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรืออาญาฟอกเงินแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและอังกฤษ พบว่าสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย ที่ประเทศเหล่านี้ได้กำหนดความรับผิดและบทลงโทษของผู้ที่ยินยอมเป็นเครื่องมือของการฟอกเงินแยกออกจากความผิดฐานฟอกเงิน

อย่างชัดเจนตลอดจนได้แบ่งระดับความรับผิดชอบของการกระทำความผิดตามระดับเจตนา และระดับความเสียหายหรือมูลค่าของการทำธุรกรรม รวมถึงแนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน (จุฑพร อุทธโยธา, 2562)

บทสรุป

การแก้ไขปัญหในปัจจุบันควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ที่ได้ดำเนินการร่วมกันในการสืบสวนจับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ อีกทั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ควรมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดให้ผู้ใช้จ่ายเงินฝากของผู้อื่น ผู้ยอมให้ผู้อื่นใช้จ่ายเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้ว หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมายด้วย ตลอดจนธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สมาคมธนาคารไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยกำกับไปยังสถาบันการเงินให้มีความเข้มงวดในขั้นตอนการตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าที่มาขอเปิดบัญชีเงินฝาก ให้มีความถูกต้องครบถ้วนและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง และให้คอยตรวจสอบดูแลพฤติการณ์การเปิดบัญชีเงินฝากที่อาจเข้าข่ายเปิดบัญชีม้า เช่น กลุ่มชาวบ้านที่เดินทางมาเปิดบัญชีเงินฝากพร้อมกันจำนวนมาก

และอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไข อีกทั้งช่องโหว่ทางกฎหมายดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ จากข้อมูลที่ปรากฏดูเหมือนว่าการจัดการปัญหาในเรื่องนี้จะมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการในทางอาญา และเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและอังกฤษ พบว่าสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย

ได้กำหนดความรับผิดชอบและบทลงโทษของผู้ที่ยินยอมเป็นเครื่องมือของการฟอกเงิน แยกออกจากความผิดฐานฟอกเงินอย่างชัดเจนตลอดจนได้แบ่งระดับความรับผิดชอบ การกระทำความผิดตามระดับเจตนาและระดับความเสียหายหรือมูลค่าของการทำธุรกรรม แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน (จุฑพร อุทธโยธา, 2562)

ข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจนในการแบ่งระดับความผิดตามระดับเจตนาแต่อย่างใด จึงมีความจำเป็นในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษบูรณาการกัน ในการแก้ไขกับปัญหากฎหมายเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งส่งผลแนวโน้มที่ดีในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปโดยมีการกำหนดบทลงโทษบัญชีม้า แบ่งเป็น 2 กรณี คือ 1. ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดบัญชี บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือกระเป๋าสเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ได้มีเจตนาใช้เพื่อตนเอง และห้ามมิให้ผู้ใดยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ หรือยืมใช้สมิโทรศัพท์ของตนในทั้งที่รู้หรือควรจะรู้ ซึ่งอาจจะนำไปใช้ในการทุจริตหรือทำผิดกฎหมาย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 2. ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อหรือขายบัญชี บัตรอิเล็กทรอนิกส์ กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือสมิโทรศัพท์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอาญา ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000-500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Thairath, 2023) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยปัจจุบัน ต้องร่วมกันหาทางออกให้กับเรื่องนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดและยับยั้งการกระทำความผิดในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

จตุพร อุทธโยธา. (2562). แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชี
ฐานฟอกเงิน [สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ. (2565). บัญชีม้า ร้อยเรื่องเมืองไทย.

<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-may6>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). ตีแผ่บัญชีม้า รู้ไว้ไม่ตกเป็นเหยื่อ. ฝ่ายกฎหมายและ
ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ธนาคารแห่งประเทศไทย.

[https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650166Financial
Wisdom.aspx](https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650166FinancialWisdom.aspx)

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศไทย. (2563). สัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา เรื่อง
การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย. สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน.

BBC NEWS. (2022). เปิดกลวิธี "บัญชีม้า" ทั้งถูกหลอก-รับจ้าง ฟอกเงินธุรกิจสีเทา.

<https://www.bbc.com/thai/articles/cw4g89zv2xo>

ThaiPBS. (2023). มีผลแล้ว พ.ร.ก.ป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/325650>

Thairath. (2023). กฎหมายสยบเหิมเกริม "ซิมผี-บัญชีม้า".

https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2615420

Author

Miss Manasnun Pinpitak

Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Phetchabun Rajabhat University

83 Moo 11 Sadiang Sub-district, Mueang District,

Phetchabun Province 67000

Tel: 08-2659-2624 Email: manasnun.pin@pcru.ac.th

ส่วนประกอบของบทความ

บทความวิชาการ

ในการเขียนบทความวิชาการ ควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจน และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม บทความวิชาการควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้น กระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลใต้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

5. **เนื้อหา (Body of text)** ระบุเนื้อหาหลักของบทความ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย ๆ และมีการจัดเรียงลำดับหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

6. **การอ้างอิง (References)** อ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (In-text citation) โดยใช้ระบบนาม-ปี (Author-Year) ตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition) และเอกสารอ้างอิงทุกรายการที่ปรากฏในบทความต้องมีรายชื่อปรากฏอยู่ในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ด้วย

บทความวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบอย่างเป็นระบบ โดยบทความวิจัยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้นกระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปสาระสำคัญของงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวแต่ละภาษาไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** ระบุถึงความสำคัญของปัญหาที่ศึกษา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และประโยชน์โดยรวมที่จะเกิดขึ้นจากผลการวิจัย

5. **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)** ระบุวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ชัดเจนและสะท้อนถึงภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย

6. **วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)** ระบุวิธีวิจัยที่ครอบคลุมถึงประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. **ผลการวิจัย (Results)** ระบุผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. อภิปรายผล (Discussion) นำเสนอผลการวิจัยโดยอ้างอิงถึงทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยที่ค้นพบหรือเห็นแย้งที่สมเหตุสมผล

9. ข้อเสนอแนะ (Recommendations) เสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

10. การอ้างอิง (References) ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition)

ตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา

1. (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์: เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549: 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999: 85)

กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. ผู้แต่ง (ปีพิมพ์: เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก เช่น

ลดาพร บุญฤทธิ์ (2539: 49) ได้ศึกษาถึง.....

Kanokon Boonsarnsuk (2002: 14) studied.....

ตัวอย่างรายการอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ

ไชยยัง รุจจนเวท. (2530). 20 ปีสวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. บริษัทไปยาลใหญ่ ศรีเอทีพีเฮาส์.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร

กรัณชรัตน์ บุญช่วยธนาสีทธิ์ และจุฑารัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยในนักศึกษา คณะการแพทย์แผน ตะวันออกมหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก, 8(1), 76-80.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์

ธัญพร วณิชชฎา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาด้านการจัดการ ท้องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม [วิทยานิพนธ์ บริญญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

1. เว็บเพจ มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

ผู้แต่ง. (ปี/วัน/เดือนที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์(URL)

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2554, 21 มิถุนายน). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ.

<http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

ตัวอย่างการเขียนเอกสารการประชุมวิชาการ

ชื่อ/สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม.

ชื่อการประชุม (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยและสังคม

1. ส่งบทความวิจัยฉบับเต็มในรูปแบบของ Word File จำนวน 1 ชุด เป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Word 2010 ขึ้นไป พร้อมแนบไฟล์สแกน PDF แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม ส่งบทความผ่านทางเว็บไซต์ <http://huso-journal.sskru.ac.th> หรือ ส่งมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th (ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมที่ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่ 319 ถนนไทยพันทนา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์: 095-6129690/ 097-0404357)

2. เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ความยาวของบทความโดยนับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิงและประวัติผู้เขียน จำนวน 15-20 หน้า ขนาดกระดาษ A5

4. แบบอักษร (Font) บทความ

4.1 ให้พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 และพิมพ์เนื้อหาในลักษณะคอลัมน์เดียว (One column) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดี่ยว (Single space) ระยะขอบบน-ล่าง 2 เซนติเมตร และระยะขอบซ้าย-ขวา 1.8 เซนติเมตร

4.2 ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวหนา โดยใช้ขนาดอักษร 16 ชิดขอบขวา กรณีเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวใหญ่สำหรับคำหลักต่าง ๆ

4.3 ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (และอาจารย์ที่ปรึกษา) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และให้ใช้หมายเลขกำกับชื่อผู้เขียนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น พิมพ์ด้วยตัวหนาโดยใช้ขนาดอักษร 14 ชิดขอบขวา

4.4 ชื่อสาขาวิชา คณะ และสถาบันการศึกษาต้นสังกัด ให้พิมพ์ที่บรรทัดล่างต่อจากชื่อผู้วิจัย ชิดขอบขวา พิมพ์อักษรเป็นตัวบางขนาด 12 ใช้เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แต่ให้ใช้หมายเลขกำกับเฉพาะที่ภาษาไทยเท่านั้น

5. เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่บทความภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและลงนามรับรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อนส่งให้บรรณาธิการ

6. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

7. บทความต้องมีสาระสังเขป (บทคัดย่อ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A5 หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

8. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามระบบการอ้างอิงเอกสารและหลักเกณฑ์การนำเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยและสังคม

9. ผลการพิจารณาให้ตีพิมพ์บทความ ให้ถือมติของกองบรรณาธิการเป็นที่สิ้นสุด

10. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบแต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ผู้เขียน

11. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน (ผู้วิจัย/คณะผู้วิจัย) ต้องเขียนข้อมูลส่วนตัวโดยย่อเป็นภาษาอังกฤษไว้ในส่วนท้ายสุดของบทความต่อจากเอกสารอ้างอิง โดยให้ระบุคำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) ตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์/รองศาสตราจารย์/ศาสตราจารย์) (ถ้ามี) คุณวุฒิปริญญาเอก (ดร.) (ถ้ามี) พร้อมใส่ข้อมูลที่อยู่ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งรหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และอีเมลด้วย ในกรณีที่เป็่นนักศึกษา

ปริญญาโทหรือปริญญาเอก ให้เขียนเฉพาะข้อมูลนักศึกษาเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่ข้อมูลของอาจารย์ที่ปรึกษา ตัวอย่างเช่น

Author

Assistant Professor Dr. Anansak Phuangok
Information Science and Library Science Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University 319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-District,
Mueang Sisaket District, Sisaket Province 33000
Tel: 093-3277303 Email: huso_journal@outlook.co.th

วิธีการจัดส่งบทความ

ท่านสามารถส่งบทความได้ 2 วิธี

1. ส่งแบบเสนอผลงานวิชาการและไฟล์ข้อมูลบทความ ผ่านทางเว็บไซต์
(วารสารวิชาการมนุษยและสังคม) <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

2. ส่งบทความมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th หรือกองบรรณาธิการ
วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา
ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์: 095-6129690/
097-0404357 สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองแล้ว จะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร
เพื่อเผยแพร่ต่อไป

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ

☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้และข้าพเจ้าได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
ตรวจสอบความถูกต้องของ Abstract และบทความภาษาอังกฤษแล้ว

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ
(.....)
วันที่.....

ลายมือชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
(.....)
วันที่.....

แบบรับรองบทความวิจัย

จากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ของนิสิต ชื่อ-สกุล.....

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลายมือชื่อ.....

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....